

BOSNA I HERCEGOVINA
DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

IZVEŠĆE O RADU 2024

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2024. GODINI**

Tuzla, prosinac 2024. godine

“Pobjednik je sanjar koji nikada ne odustaje.”
Nelson Mandela

Izvešće o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju slijedi pristup izvješćivanja regulatornih tijela u Europskoj uniji i zahtjeve Energetske zajednice, s prilagođavanjima koja izražavaju specifičnosti regulatornog okvira u Bosni i Hercegovini.

Mole se korisnici Izvešća da prilikom upotrebe podataka obvezno navedu izvor.

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE.....	3
3.	KLJUČNE AKTIVNOSTI	7
3.1	Pravila i dokumenta DERK-a.....	7
3.2	Dokumenta koja odobrava DERK	16
3.3	Postupci licenciranja	28
3.4	Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata	30
3.5	Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava	32
3.6	Postupci određivanja tarifa.....	39
3.7	Tržište električne energije	42
3.8	Energetska statistika.....	56
3.9	Sudski i drugi sporovi	59
3.10	Ostale ključne aktivnosti	59
4.	AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA.....	63
4.1	Energetska zajednica.....	63
4.2	Regionalna asocijacija energetske regulatora – ERRA	69
4.3	Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG.....	70
4.4	Vijeće europskih energetske regulatora – CEER.....	72
4.5	Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER	73
4.6	Balkanska energetska škola – BES	74
5.	REVIZIJSKO IZVJEŠĆE.....	75
6.	OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2025. GODINI	77
PRILOZI		
A:	Osnovni podatci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine	81
B:	Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine	82
C:	Bilančne veličine elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine	85
D:	Elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine	87
E:	<i>Acquis</i> Energetske zajednice	89

1. UVOD

Za Bosnu i Hercegovinu (BiH) energetska događaja godine desio se u 12:24 sati po srednjoeuropskom vremenu, 21. lipnja 2024. Raspad elektroenergetskog sustava u regiji doveo je do nestanka električne energije u skoro cijeloj Albaniji, Bosni i Hercegovini, velikom dijelu Crne Gore i dijelu Hrvatske (Dalmacija). Neposredno prije toga, u 12:09:16, ispao je 400 kilovoltni (kV) dalekovod Podgorica 2 – Ribarevine (Crna Gora), a zatim u 12:21:30 i 400 kV dalekovod Zemblak (Albanija) – Kardija (Grčka). Na oba dalekovoda desio se kratki spoj zbog skraćivanja rastojanja između faznih vodiča i vegetacije ispod dalekovoda. Proces obnove sustava započeo je prvom akcijom u 12:33, a završen uspostavom opterećenja za sve operatore prijenosnog sustava oko 16 sati. Zajedničkim dobro koordiniranim djelovanjem Neovisnog operatora sustava u BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda, većina potrošača u državi dobila je električnu energiju 60 do 90 minuta nakon raspada sustava.

Taj događaj podsjetio je na važnost sigurnosti opskrbe električnom energijom, na kompleksnost sektora i neophodnost koordiniranog djelovanja i integracije, ne samo u tim trenucima, nego u trajnom smislu i u svim energetske sferama.

2024. godina nastavila je donositi nove globalne i lokalne izazove u geopolitičkom, ekonomskom, društvenom, demografskom, sigurnosnom, okolišnom i tehnološkom smislu. I svaka od ovih dimenzija reflektira se i na sektor energije, koji imperativno mora biti funkcionalan, operativan, prilagodljiv i stabilan.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavila je svoju misiju regulatora u sektoru, razvijajući uvjete za slobodnu trgovinu i pouzdanu opskrbu električnom energijom. DERK je i u protekloj godini surađivao s velikim brojem institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Distrikta, kao i brojnim međunarodnim institucijama čiji rad utječe ili se odnosi na reguliranje tržišta električne energije.

Pred energetske sektorom Bosne i Hercegovine i dalje stoje brojni, višestruko složeni i često uzajamno povezani izazovi, koji traže značajne promjene u brzini i načinu dosadašnjeg djelovanja. Na svim administrativnim razinama, a prema ustavnim nadležnostima, u narednom razdoblju neophodan je nastavak usklađivanja i provođenja zakonodavstva o energiji s pravnom stečevinom Europske unije i Energetske zajednice. U tom smislu, bez daljnjeg odlaganja potrebno je donositi hrabre i mudre odluke.

Izuzimajući 21. lipnja 2024. godine, kada se dogodio regionalni raspad sustava, te kraj prosinca, kada je jako snježno nevrijeme uzrokovalo brojne probleme, elektroenergetski sustav BiH je tijekom protekle godine radio stabilno i bez većih problema. Svim korisnicima sustava je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvaliteta. Svi planirani i naknadno traženi radovi u prijenosnoj mreži u funkciji održavanja su izvršeni.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je neovisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu s načelima objektivnosti, transparentnosti i jednakopravnosti, i ima jurisdikciju i odgovornost nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sustava i međunarodnom trgovinom električnom energijom, kao i nad proizvodnjom, distribucijom i opskrbom električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH.

DERK je neprofitna institucija i financira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

Realizirano je više ugovora o izgradnji prijenosnih objekata, čime se povećava sigurnost opskrbe kupaca. U pogon je pušten niz novih trafostanica, čime je omogućen početak rada četiri solarne fotona-ponske elektrane: Zvizdan, općina Ljubuški, instalirane snage 28,5 megavata (MW), Bileća u istoimenoj općini (55 MW), Eco-Wat u općini Stolac, I faza (57 MW) i II faza (35,47 MW), te Deling Invest na području općina Tuzla i Lukavac (29,75 MW). Proizvodnja električne energije počela je i u vjetroelektrani Iвовик, općina Tomislavgrad (84 MW), te u hidroelektrani Ulog, općina Kalinovik (35,12 MW).

U protekloj godini proizvedeno je 14.554 gigavatsati (GWh) električne energije, što je 1.268 GWh, odnosno 8,0% manje nego u 2023. godini. Hidrološki uvjeti su bili izrazito nepovoljni, te je proizvodnja u većim hidroelektranama smanjena za 1.552 GWh, odnosno 24,7%, i iznosila je 4.732 GWh. Proizvodnja u termoelektranama iznosila je 8.483 GWh, što je za 78 GWh ili 0,9% više nego godinu ranije. Proizvodnja u vjetroelektranama iznosila je 393 GWh, što je za 37 GWh ili 10,3% više nego u 2023. godini. Ukupna proizvodnja pet postojećih solarnih elektrana iznosila je 209 GWh. Proizvodnja u manjim obnovljivim izvorima (male hidroelektrane, vjetroelektrane, solarne i elektrane na biogoriva priključene na distribucijski sustav) smanjena je 4,4% i iznosila je 710,17 GWh. U elektranama industrijskih proizvođača proizvedeno je 26,46 GWh.

Ukupna potrošnja električne energije iznosila je 12.131 GWh, što je 4,3% više nego prethodne godine. Potrošnja kupaca priključenih na prijenosni sustav povećana je čak za 19,8% i iznosila je 860 GWh. Za 3,4% povećana je i distribucijska potrošnja i iznosila je 10.903 GWh.

Maksimalno satno opterećenje elektroenergetskog sustava u protekloj godini od 2.049 MW zabilježeno je 31. prosinca 2024. godine u osamnaestom satu, što je manje od povijesnog maksimuma od 2.207 MW iz osamnaestog sata 31. prosinca 2014. godine. Izuzimajući dešavanja u danu raspada sustava, minimalno satno opterećenje od 651 MW zabilježeno je u četvrtom satu 20. svibnja 2024. godine, što je za 54 MW više od ranijeg najmanjeg satnog opterećenja u nekoliko prethodnih decenija od 597 MW, koje je ostvareno u četvrtom satu 12. lipnja 2023. godine.

Ukupna električna energija na prijenosnoj mreži iznosila je 18.463,3 GWh, što je 1,24% manje nego u 2023. godini. Prijenosni gubici iznosili su 328,5 GWh, odnosno 1,78% od ukupne energije u prijenosnom sustavu. U 2024. godini distribucijski gubici su iznosili 934,8 GWh ili 8,57% u odnosu na ukupnu distribucijsku potrošnju, što je najniža razina u povijesti elektroenergetskog sektora BiH.

U 2024. godini izvezeno je 4.524 GWh električne energije, što je 12,1% manje nego u prethodnoj godini. Uvoz je značajno povećan, 120,3%, i iznosio je 2.021 GWh.

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Suad Zeljković, s mandatom od pet godina (od 11. lipnja 2016. godine), i
- Nikola Pejić, s drugim mandatom od pet godina (od 11. lipnja 2016. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- Branislava Milekić, s mandatom od pet godina (od 5. kolovoza 2020. godine).

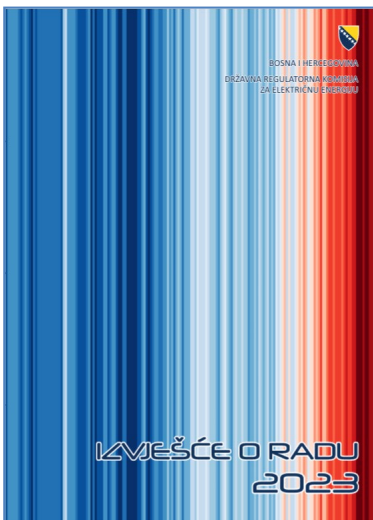
Uočljivo je da je istekao prvi petogodišnji mandat jednom članu Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine, te da je drugom članu Komisije istekao drugi petogodišnji mandat. Imajući u vidu da je *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH* definirano da Komisija radi u punom sastavu i da odluke donosi konsenzusom, Suad Zeljković i Nikola Pejić i dalje obavljaju funkciju člana Komisije do završetka procedure za imenovanje članova Komisije iz Federacije BiH.¹

Od uspostave Državne regulatorne komisije za električnu energiju njeni članovi se na jednakopravnoj osnovi rotiraju na funkciji predsjedatelja svake godine. Ovu funkciju do 30. lipnja 2024. godine je obavljao Nikola Pejić. Branislava Milekić aktualna je predsjedateljica Komisije do 30. lipnja 2025. godine.

DERK je Zakonom uspostavljen kao neovisna i neprofitna institucija Bosne i Hercegovine, uz obvezu djelovanja u skladu s načelima objektivnosti, transparentnosti i jednakopravnosti. Navedena načela ugrađena su u sva akta DERK-a i provode se u svim postupcima. Takav način rada uvažava međunarodne primjere dobre prakse i sadržaj *Smjernica Tajništva Energetske zajednice o neovisnosti nacionalnih regulatornih tijela*. Ugrađena u pravila i permanentno praktično primjenjivana neovisnost DERK-a pokazuje se i dokazuje u svim sferama, uključujući političku, pravnu, sociološku i financijsku dimenziju.

Energetski propisi Europske unije, koji putem mehanizama uspostavljenih prema *Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju* i *Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice* postaju obvezujući za BiH, posebno naglašavaju korelaciju regulatorne neovisnosti i provođenja reformi, te uvode povećana ovlaštenja regulatora.

¹ U vrijeme izrade ovog Izvješća postupak izbora dva člana Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine nalazi se u proceduri u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Prethodno je Vlada Federacije BiH utvrdila svoje prijedloge koje je potvrdio Parlament Federacije BiH. U veljači 2023. godine Vijeće ministara Bosne i Hercegovine predložilo je imenovanje članova Komisije Parlamentarnoj skupštini BiH. Zastupnički dom je na 4. sjednici, održanoj 23. veljače 2023. godine, usvojio Odluku o imenovanju članova Državne regulatorne komisije za električnu energiju iz Federacije BiH.

Izvješće o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2023. godini razmatrano je na sjednicama oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Izvješće je usvojeno

- *na 17. sjednici Zastupničkog doma održanoj 2. travnja 2024. godine, i*
- *na 15. sjednici Doma naroda održanoj 12. studenog 2024. godine.*

U skladu sa Zakonom, temeljne odredbe o nadležnosti, organizaciji i načinu rada, financiranju, transparentnosti rada i zaštiti povjerljivih informacija regulira *Statut Državne regulatorne komisije za električnu energiju*, donesen 2003. godine, neposredno po osnivanju DERK-a, uz izmjene iz 2004. i 2009. godine. Izmjenom Statuta 2017. godine decidirano je propisana isključiva organizacijska i protokolarna funkcija predsjedatelja Komisije, bez ikakvih dodatnih ovlaštenja u predstavljanju, zastupanju ili donošenju odluka u odnosu na druga dva člana Komisije.

Rad Državne regulatorne komisije organiziran je u četiri sektora:

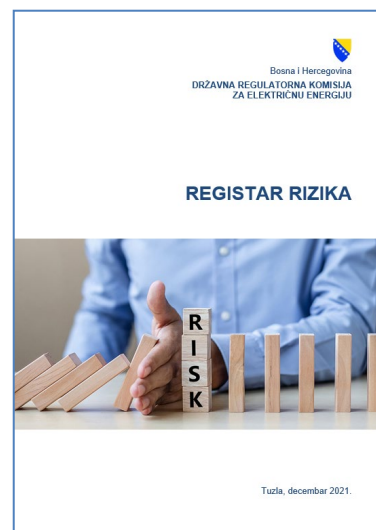
- Sektor za tarife i tržišta,
- Sektor za licence i tehničke poslove,
- Sektor za pravne poslove, i
- Sektor za finansijsko-administracijske poslove.

U funkciji učinkovitijeg obavljanja poslova u DERK-u se po potrebi uspostavljaju tematski radni timovi, u čijem radu sudjeluju uposlenici iz različitih sektora.

Ciljevi ključnih poslovnih procesa iz nadležnosti svake od organizacijskih jedinica čine osnovu za razvoj sustava finansijskog upravljanja i kontrole utemeljenog na upravljanju rizicima. Uz edukaciju i upute Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora BiH (CHJ) nastavljena je provedba mjera sadržanih u strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine iz ove oblasti. Značajan dio planiranih aktivnosti, sadržanih u *Akcijskom planu za unapređenje sustava internih finansijskih kontrola za 2024. godinu*, uspješno je realiziran. Nakon pregleda *Registra rizika*, koji je prvi put formiran 2021. godine, i analize učinaka primjene usvojenih procedura zadržana je prethodna procjena izloženosti rizika za rad DERK-a. Najznačajniji rizici su svrstani u kategoriju rizika sa srednjim prioritetom.

Intenzivirana digitalna komunikacija naglasila je značaj pouzdanosti opreme i povećanja zaštite informacijsko-komunikacijskih sustava. Uz poštovanje relevantnih standarda i smjernica Vijeća ministara BiH, DERK je tijekom 2024. godine ključnu računarsku opremu zamijenio novom. Pri tome se vodilo računa o energetske svojstvima uređaja i dobroj praksi koju u izvješćima o reviziji učinka preporučuje Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine. Pored završetka opreme, u cilju prevencije, detekcije i zaštite u kibernetičkom prostoru u prethodnoj godini je unaprijeđena hardverska i softverska zaštita informacijskog sustava.

Sredstva elektronske komunikacije korištena su i za nadgradnju znanja i iskustva, odnosno jačanje stručnih kapaciteta, čime DERK prati zahtjeve regulatorne prakse. Nova znanja stjecana su na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima. Sistematičnost obuke radi kontinuiranog

usklađivanja znanja, vještina i prakse s potrebama i očekivanjima institucije ostvaruje se i kroz stručne radionice Energetske zajednice, obrazovne programe Regionalne asocijacije energetske regulatora (ERRA), Asocijacije mediteranskih energetske regulatora (MEDREG), Balkanske energetske škole (BES) i Vijeća europskih energetske regulatora (CEER). Kao i prethodnih godina, doprinos stručnom usavršavanju dali su Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), Nacionalna asocijacija regulatora Sjedinjenih Američkih Država (NARUC) i Njemačko društvo za međunarodnu suradnju (GIZ), kroz različite regionalne inicijative i projekte koji u fokusu imaju sektor energije u Bosni i Hercegovini.

DERK će i dalje biti posvećen osiguranju kontinuiranog profesionalizma osoblja kroz već afirmirane ali i kroz nove metode edukacije. Opravdanost ovakvog opredjeljenja potvrđuje i komunikacijska i prezentacijska kompetencija većeg broja pojedinaca da svoja znanja i iskustva uspješno izlažu na domaćim i međunarodnim strukovnim skupovima. Pored stručnog usavršavanja svojih uposlenika, DERK je na adekvatan način informirao i prenosio iskustva iz regulatorne prakse uposlenicima reguliranih kompanija, a sudjelovao je i u stručnom usavršavanju drugih regulatornih tijela u svijetu. Također, pružao je kvalitetne stručne informacije o energetske sektoru, ne samo specijalistima iz sektora nego i široj javnosti.

Prepoznajući važnost slobodnog pristupa informacijama, kao suštinskog obilježja transparentnog i odgovornog rada bilo kojeg javnog organa, i ostajući opredijeljen da trajno djeluje u tom pravcu, DERK omogućava široj javnosti puni uvid u rad i procese odlučivanja, ne zadržavajući se samo u okvirima obveza na ovom polju koje stipulira *Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine*. Ova svoja nastojanja DERK realizira pravovremenim objavljivanjem svih relevantnih informacija na zvaničnoj internet prezentaciji, ali i u pisanim medijima, kroz prezentacije nacрта svojih akata, te obavijesti i pozive javnosti da sudjeluje u njihovom kreiranju.

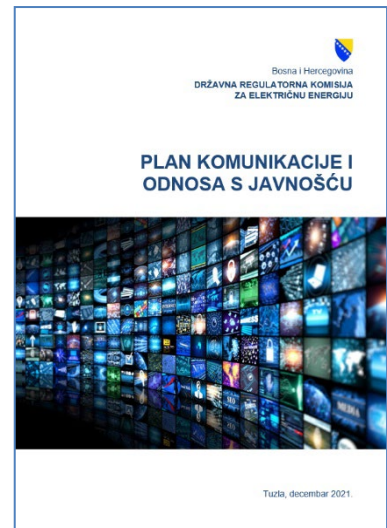
Pored proaktivnog djelovanja kao općeprihvaćenog standarda u radu, DERK djeluje i reaktivno, postupajući u zakonom predviđenim rokovima po podnijetim zahtjevima za pristup informacijama, polazeći od stava da javni interes u svakom konkretnom slučaju mora imati prevagu u odnosu na ograničenja koja predviđa navedeni Zakon i privatne interese bilo koje vrste. *Izvešće Državne regulatornoj komisiji za električnu energiju o provođenju Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine u 2024. godini* posebno naglašava činjenicu da tijekom protekle godine nije dostavljen niti jedan takav zahtjev za pristup informacijama. Međutim, dostavljen je značajan broj novinarskih upita kojim su traženi različiti podatci iz energetske sektora ili mišljenja i stavovi o aktualnim temama, na koje je odgovarano istog ili najkasnije sljedećeg dana. DERK će u

narednom razdoblju ispunjavati i ostale obveze koje nalaže navedeni Zakon, poštivajući propisane rokove i akte koje usvoji Vijeće ministara BiH, te nastaviti praksu izvješćivanja svih relevantnih institucija na propisan način.

Komunikacija s javnošću ima značajnu ulogu u kreiranju percepcije društva, odnosno načina razumijevanja djelovanja svih institucija od strane javnosti. Način komunikacije ima poseban značaj u vremenu reformskih procesa i strukturalnih promjena. Procesi liberalizacije i tranzicije sektora, deregulacije i otvaranja tržišta električne energije nužno zahtijevaju, kako pravovremeno informiranje javnosti o ključnim fazama, tako i kontinuiranu komunikaciju i edukaciju svih ključnih aktera o reformi i načinu funkcioniranja sektora u cjelini. Dobra je praksa regulatornih komisija da provode aktivnosti komunikacije s javnošću kako bi objasnile i pojasnile promjene u sektoru energije. Shodno tome i u Bosni i Hercegovini Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK), Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (RERS), kao nepristrasne organizacije koje regulirajući odnose u sektoru i na tržištu energije štite interese kupaca, imaju jednu od ključnih uloga u podizanju svijesti javnosti o promjenama u sektoru i aktivnostima regulatora u procesu liberalizacije. I tijekom 2024. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju je postupala u skladu s *Planom komunikacije i odnosa s javnošću*, čineći dodatni iskorak da se na jednostavan i razumljiv način svim zainteresiranim stranama objasne vrlo kompleksne teme energetskeg sektora. U tom smislu, posebno se ističe priprema dokumenta *Energija za sve*, odnosno svojevrsnog putokaza za ključne pojmove i institucije u energetskeg sektoru.

U radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju nastaju velike količine raznovrsne dokumentacije. Broj dokumenata i informacija je u stalnom porastu. Čuvanje, vrednovanje, izlučivanje i zaštitu registratorske građe DERK kao njen stvaratelj organizira pod stručnim nadzorom Arhiva Bosne i Hercegovine. Ovakva kooperacija omogućava da se ovi procesi odvijaju po strukovnim načelima, znanjima i preporukama i kroz uzajamno upoznavanje dviju institucija.

U izvještajnom razdoblju DERK je koristio mogućnost da u svom radu primijeni suvremeni način organizacije uredskog poslovanja, te je, uz poštovanje propisanih standarda i pravila Vijeća ministara BiH, nastavio vođenje elektronskog protokola. Pored učinkovitog unosa i pretraživanja, kao i pohranjivanja velikog broja dokumenata u digitalnom obliku, uveden sustav je stvorio pretpostavke za suvremeno upravljanje poslovnim procesima, kao i za integraciju s drugim poslovnim sustavima. Pri tome se vodi računa o dobroj praksi koju u izvješćima o reviziji učinka preporučuje Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tijekom 2024. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 16 redovitih sjednica, 24 interna sastanka i organizirala devet javnih rasprava, od čega je osam imalo opći, a jedna formalni karakter.

U izvještajnom razdoblju, na transparentan način i uz vođenje adekvatnih javnih rasprava, u kojim su pored subjekata iz elektro-energetskog sektora svoje komentare mogli davati i zainteresirani članovi javnosti, Komisija je provodila aktivnosti na usvajanju i odobravanju niza dokumenata, određivanju tarifa, izdavanju licenci, i realizirala druge aktivnosti od kojih su najznačajnije grupirane u područja navedena u nastavku.

Otvorenost prema javnosti kroz konzultacije i komunikaciju sa svim zainteresiranim članovima stručne, ali i šire javnosti je temeljna orijentacija Komisije koja pomaže provjeri ispravnosti predloženih rješenja prije njihovog konačnog usvajanja. Praksu uzajamne razmjene pribavljenih komentara javnosti, u istim ili sličnim postupcima, primjenjuju sva tri regulatorna tijela koja djeluju u energetsom sektoru Bosne i Hercegovine.

3.1 Pravila i dokumenta DERK-a

Pravila i smjernice za rad mreža

Harmonizacija, odnosno jednoznačno uređenje cijelog skupa pravila za rad mreža prepoznato je u Trećem energetsom paketu Europske unije.² Shodno tome, države članice EU-a, kroz puno angažiranje Agencije za suradnju energetskih regulatora (ACER), Europske mreže operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E) i Europske mreže operatora prijenosnog sustava za plin (ENTSO-G), provele su kompleksnu aktivnost donošenja pravila i smjernica za rad mreža (engl. *Network codes and guidelines*). Skup ovih pravila u domenu električne energije uključuje pravila o tržištu, radu sustava, priključivanju i kibernetičkoj sigurnosti:

Pravila o tržištu

- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 od 26. rujna 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenog 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja.

² Uspostavljanje pravila i smjernica za rad mreža definirano je člankom 6. Uredbe (EZ) br. 714/2009, odnosno Uredbe (EZ) br. 715/2009.

Na redovitim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administracijske prirode.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih osoba i javnosti na pravila i propise ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću javnu raspravu.

Tehnička javna rasprava održava se u cilju rješavanja tehničkih pitanja tijekom postupka i obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na temelju kojih bi DERK mogao riješiti spor ili određene zahtjeve, održava se formalna javna rasprava.

Redovite sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

Pravila o radu sustava

- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. studenog 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava.

Pravila o priključivanju

- Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. travnja 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1388 od 17. kolovoza 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za priključak kupca, i
- Uredba Komisije (EU) 2016/1447 od 26. kolovoza 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje na mrežu sustava za prijenos istosmjernom strujom visokog napona i istosmjerno priključenih modula elektroenergetskog parka.

Pravilo o kibernetičkoj sigurnosti

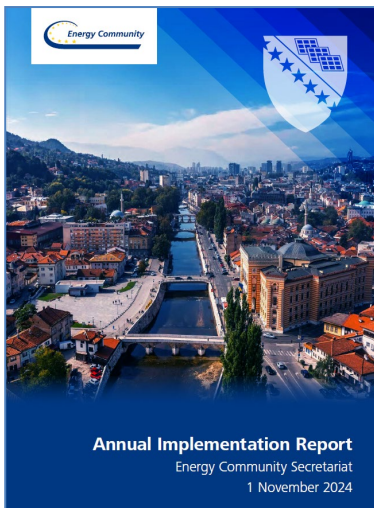
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/1366 od 11. ožujka 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća uspostavom mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije.

Pravila i smjernice za rad mreža su tehnički propisi donijeti u cilju utvrđivanja zajedničkih pravila za siguran rad sustava, te funkcioniranje i integraciju tržišta. Ovi pravni akti dopunjuju postojeći *acquis* Europske unije o električnoj energiji i direktno se primjenjuju u njenim članicama. Oni predstavljaju ključni element za učinkovito funkcioniranje paneuropskog tržišta, koje u prvi plan stavlja kupce energije.

U Energetskoj zajednici tijekom prethodnih godina vođene su aktivnosti na donošenju odluka Stalne skupine na visokoj razini (PHLG) prema kojim ova pravila postaju dio *acquis-a*. PHLG je 12. siječnja 2018. godine donio odluke kojim su u *acquis* Energetske zajednice uključena pravila o priključivanju, odnosno Uredba Komisije (EU) 2016/631, Uredba Komisije (EU) 2016/1388 i Uredba Komisije (EU) 2016/1447. Stoga se tada problematika prijenosa i provedbe pravila o priključivanju nametnula kao jedna od ključnih aktivnosti u radu nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini, uključujući DERK i NOS BiH.

U tom smislu, Državna regulatorna komisija je, shodno svojim nadležnostima utvrđenim u članku 4.2. *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini*, od lipnja 2018. godine do srpnja 2021. godine provela brojne aktivnosti, uključujući donošenje potrebnih

“Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) ostaje jedini regulator u Energetskoj zajednici čiji okvir nije u skladu sa zahtjevom Trećeg energetske paketa za jedinstveno regulatorno tijelo za električnu energiju i plin. Dužnosti i ovlasti DERK-a su ograničene na reguliranje prijenosa električne energije i praćenje veleprodajnog tržišta. Bez obzira na to, pravni okvir neovisnosti DERK-a usklađen je s pravnom stečevinom (acquis) Energetske zajednice. Međutim, zbog nedostatka prijenosa acquis-a na državnoj razini, DERK nema potrebne nadležnosti za provedbu Paketa za integraciju tržišta električne energije (EIP).”

(Iz Godišnjeg izvješća o provedbi Tajništva Energetske zajednice, Beč, 1. studenog 2024.)

pravilnika i odluka, kojim su provedeni svi zahtjevi pravila za rad mrežâ u vezi priključivanja, prilagođenih pravnom okviru Energetske zajednice. Navedene aktivnosti detaljno su opisane u prethodnim izvješćima o radu DERK-a.

Ministarsko vijeće je 15. prosinca 2022. godine svojom odlukom u *acquis* (pravni okvir, pravna stečevina) Energetske zajednice, uz potrebna prilagođenja, uključilo prethodno navedena *Pravila o tržištu* – tri uredbe Komisije i *Pravila o radu sustava* – dvije uredbe Komisije, te donijelo *Procesni akt o regionalnoj integraciji tržišta*.

Ministarsko vijeće Energetske zajednice je tom prilikom kompletiralo *Paket za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, uz obvezu da se do 31. prosinca 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaći pravni okvir i osigura provedba. Ovaj Paket sadrži devet pravila, te pored pet pravila i smjernica za rad mrežâ, čije je uspostavljanje definirano *Trećim energetske paketom*, uključuje četiri akta koja su dio paketa *Čista energija za sve Europljane*:

- Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije,
- Uredba (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije,
- Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora, i
- Uredba (EU) 2019/941 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije.

Prilagođenje i uključanje u *acquis* Energetske zajednice novog pravila o radu mrežâ koje se odnosi na kibernetičku sigurnost (*Delegirane uredbe Komisije (EU) 2024/1366 od 11. ožujka 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća uspostavljanjem mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije*) očekuje se do kraja 2026. godine.

Pravila o pomoćnim i sustavnim uslugama i uravnoteženju elektroenergetskog sustava BiH

Državna regulatorna komisija za električnu energiju u svom radu kontinuirano prati i podupire proces razvoja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini. Siguran i pouzdan rad elektroenergetskog sustava, uz postojanje funkcionalnog načina pružanja pomoćnih usluga je osnovni preduvjet za daljnji razvoj tržišta i kvalitetnu opskrbu kupaca električne energije. Učinkovito tržište uravnoteženja mora se zasnivati na transparentnim odnosima između svih sudionika na tržištu električne energije.

Tržišni način pružanja pomoćnih usluga i balansiranja (uravnoteženja) elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine DERK je ustanovio u suradnji s Neovisnim operatorom sustava u BiH i

drugim elektroprivrednim kompanijama, korištenjem temeljnih rješenja koja su definirana u ožujku 2014. godine utvrđivanjem *Koncepta pomoćnih usluga za uravnoteženje elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine*.

Brojne aktivnosti DERK-a i NOS-a BiH, detaljno opisane u prethodnim izvješćima o radu regulatorne komisije, rezultirale su skupom pravila i odluka kojim su tržišna načela od 1. siječnja 2016. godine uvedena u ranije potpuno regulirani način pružanja pomoćnih usluga i uravnoteženja elektroenergetskog sustava BiH. Time je povećana svrhovitost otvorenog veleprodajnog i maloprodajnog tržišta električne energije u BiH (vidjeti dio 3.7).

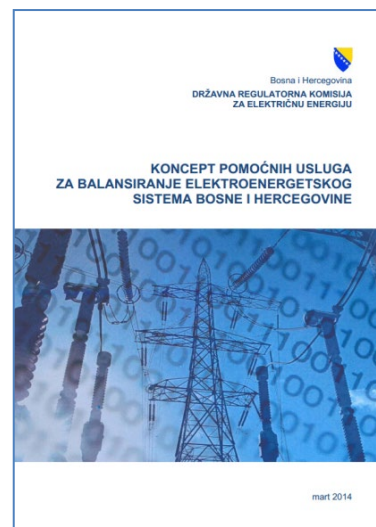
Tržište uravnoteženja električne energije u Bosni i Hercegovini je od tada uspješno funkcioniralo i primjer je uspješnog modela u jugoistočnoj Europi. Ipak, analizirajući njegov prethodni rad, te razvoj energetske propisa Europske unije koji putem mehanizama Energetske zajednice postaju obvezujući i za BiH, DERK je 2021. godine prepoznao potrebu inoviranja svojih pravila, koordinirajući svoje djelovanje s aktivnostima NOS-a BiH, koji u razvoju svojih akata postupaju u skladu s djelovanjem Europske mreže operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E).

U prethodnim izvješćima o radu DERK-a opisane su te aktivnosti, kojima je značajan dio sadržaja *Pravila o tržištu* (tri uredbe Komisije) i *Pravila o radu sustava* (dvije uredbe Komisije) tijekom 2021. godine, odnosno prije nastanka pravne obveze, prenesen u domaći pravni okvir. U tom razdoblju inovirana je *Metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge*, odobrena su Tržišna pravila i donesen niz pratećih odluka.

Za sve svoje obveze navedene u Metodologiji, NOS BiH razvija procedure kako bi osigurao neometano i pravovremeno odvijanje aktivnosti koje se odnose na pružanje pomoćnih usluga. U prethodnom razdoblju NOS BiH je u više navrata doručivao svoje dokumente, uključujući *Procedure za pomoćne usluge* i *Pravilnik o radu dnevnog tržišta energije uravnoteženja*, čime se dodatno animiraju pružatelji pomoćnih usluga u nominiranju svojih ponuda.

U skladu s Metodologijom DERK određuje koeficijente i granične cijene pomoćnih usluga. Tijekom primjene tržišnog modela uravnoteženja elektroenergetskog sustava BiH uočene su određene tendencije te se, u skladu s ponašanjem sudionika i trendovima koji su prisutni na tržištu, javila potreba inoviranja određenih koeficijenata i graničnih cijena za pomoćne usluge. *Odluku o izmjenama Odluke o određivanju koeficijenata i graničnih cijena za pomoćne usluge* DERK je donio 13. prosinca 2022. godine.

U Bosni i Hercegovini je, na svim administrativnim razinama, a prema ustavnim nadležnostima, u narednom razdoblju neophodan nastavak usklađivanja zakonodavstva o energiji s pravnom

stečevinom Europske unije, integrirani razvoj energetskih i klimatskih politika, te provođenje reforme sektora energije. Zahtjevi Europske unije u području energetskog sektora u najvećoj mjeri su sadržani u odredbama *Ugovora o uspostavi Energetske zajednice*.

Uvažavajući opredjeljenje da kontinuirano radi na poboljšanju propisa i procedura iz svojih nadležnosti, DERK će i u narednom razdoblju nastaviti aktivnosti u razvoju organizacije funkcioniranja tržišta uravnoteženja i daljnjem povećanju učinkovitosti, ekonomičnosti i stabilnosti rada elektroenergetskog sustava BiH. Pri tome, DERK će tijesno surađivati s NOS-om BiH, kako bi harmonizirano bile izvršene potrebne izmjene akata iz nadležnosti jedne i druge institucije koji definiraju mehanizam uravnoteženja.

Nastavkom uspješnog razvoja tržišta uravnoteženja povećana je ponuda usluga, te su potrebe za pomoćnim uslugama u 2025. godini u značajnoj mjeri osigurane na godišnjim tenderima koje je u prosincu 2024. godine organizirao NOS BiH.

Nabava pričuve za održavanje frekvencije – FCR (ranije korišteni termin: primarna regulacija) je izvršena za sve sate u cijeloj godini u potrebnoj količini 14 MW/h, uz prosječnu cijenu 7,57 KM/MW/h, što je 7,4% više od prosječne nabavne cijene za 2024. godinu.

Pričuva za automatsku obnovu frekvencije – aFRR (ranije korišteni termin: sekundarna regulacija) u vršnom razdoblju je nabavljena za sve sate u godini u potrebnim količinama, izuzev količine od 4 MW/h za rujana. U nevršnom razdoblju, nabavljene su sve potrebne količine, a za siječanj i razdoblje lipanj – rujana manji dio potrebnih količina nije nabavljen zbog manjka ponuda. Nedostajućih 16% od ukupno potrebnog godišnjeg opsega ove pričuve u nevršnom razdoblju, kao i nabava nedostajuće količine ove pričuve u vršnom razdoblju, bit će predmetom mjesečnih nabava.

Pričuva za ručnu obnovu frekvencije – mFRR (ranije korišteni termin: tercijarna regulacija) za smjer ‘nagore’ nabavljena je u potrebnom opsegu od 196 MW/h za sve mjesece. Pričuva mFRR u smjeru ‘nadolje’ nije nabavljena u potrebnom fizičkom opsegu 68 MW/h za rujana i listopada. Nabave nedostajućih 22 MW/h za navedene mjesece bit će, također, organizirane na mjesečnoj razini.

Pričuvni kapaciteti (snaga) za automatsku obnovu frekvencije (aFRR) su nabavljeni po cijenama koje su nešto veće nego prilikom prethodne godišnje tržišne nabave ove usluge. Pri tome je za nevršno razdoblje (od 0 do 6 sati) ostvarena cijena bila 42,95 KM/MW/h (povećanje 0,14%) i vrlo je bliska graničnoj cijeni od 43 KM/MW/h, dok je za vršno razdoblje (od 6 do 24 sata) prosječna cijena iznosila 48,13 KM/MW/h (povećanje 24,01%).

Pričuvni kapaciteti (snaga) za ručnu obnovu frekvencije (mFRR) su nabavljeni u okviru godišnje tržišne nabave ove usluge.

Prosječna cijena je povećana 9,42% za smjer 'nagore' (sa 4,99 KM/MW/h na 5,46 KM/MW/h) i smanjena 25,71% za smjer 'nadolje' (sa 1,40 KM/MW/h na iznos od 1,04 KM/MW/h).

Nabava električne energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sustavu tijekom 2025. godine planirana je u iznosu 330 GWh. Međutim, zbog nestabilnih cijena na veleprodajnom tržištu tijekom četvrtog kvartala 2024. godine, NOS BiH je umjesto godišnje tržišne nabave ove usluge organizirao nabavu za prva četiri mjeseca 2025. godine, ali u tom postupku javne nabave nije bilo dostavljenih ponuda. U takvim okolnostima provodi se regulirani način nabave ove energije, prema kojem NOS BiH primjenjuje *Proceduru za regulirani postupak nabave energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sustavu*. Pri tome je cijena energije za gubitke određena na razini prosječne ponderirane cijene prihvaćenih ponuda u 2024. godini, koja iznosi 198,77 KM/MWh (101,62 €/MWh).

Cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta

Električna energija, proizvedena u elektranama, prije nego što bude isporučena krajnjem kupcu, često se kupuje i prodaje više puta na veleprodajnom tržištu. Te transakcije električne energije se uobičajeno odvijaju u velikim količinama i uključuju proizvođače energije, trgovce, opskrblijače, velike kupce energije, pa čak i investicijske banke. Na sličan način se trguje i prirodnim plinom. U Europi je nekoliko stotina kompanija uključeno u trgovinu na veliko električnom energijom i plinom, koje na tržištu svakodnevno obavljaju preko deset tisuća transakcija.

Veleprodajne cijene su vrlo osjetljive na raspoložive mogućnosti proizvodnje i prijenosa, jer se energija mora proizvesti kad je to potrebno. Na cijene može utjecati širenje lažnih podataka o raspoloživosti tih mogućnosti ili smanjenje proizvodnje.

Budući da se velikim količinama energije trguje i preko granica, tradicionalno je teško otkriti eventualne manipulacije cijenama ove vrste jer nacionalni regulatori nisu imali pristup prekograničnim podacima. Kao odgovor na ove činjenice, u Europskoj uniji donesena je *Uredba (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije* (REMIT). Ova uredba uvodi jedinstveni europski okvir na veleprodajnim tržištima za:

- Definiranje zloupotrebe tržišta u pogledu manipulacije tržištem, pokušaja manipulacije tržištem i trgovanja na temelju povlaštenih informacija,
- Uvođenje eksplicitne zabrane zloupotrebe tržišta,
- Osnivanje novog okvira za nadzor veleprodajnih tržišta u cilju otkrivanja i sprječavanja manipulacije tržištem i trgovanja na temelju povlaštenih informacija i

- Definiranje zabrana i provođenja kažnjavanja na nacionalnoj razini u slučaju otkrivanja zloupotrebe tržišta.

REMIT uredba se odnosi na sve tržišne sudionike čije aktivnosti utječu na veleprodajna tržišta energije, odnosno na sve fizičke ili pravne osobe (uključujući i operatore prijenosnih sustava) koje obavljaju ili provode trgovačke transakcije na jednom ili više veleprodajnih tržišta energije. Ovoj uredbi podliježu svi sudionici na tržištu koji imaju sjedište u bilo kojoj zemlji Europske unije, kao i sudionici koji imaju sjedište u zemljama izvan EU-a, ako trguju ili daju naloge za trgovinu na jednom ili više tržišta unutar EU-a.

Odlukom Ministarskog vijeća od 29. studenog 2018. godine, u *acquis* Energetske zajednice je uključena *Uredba (EU) o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije*, uz potrebna prilagođenja i definiranje obveze da ista bude provedena do 29. svibnja 2020. godine.

Povodom obveza koje za nacionalna regulatorna tijela definira REMIT uredba, ističe se da nadležnosti DERK-a, shodno članku 4.2. točka k) *Zakona o prijenosu, regulatoru i operateru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini*, uključuju stvaranje i održavanje konkurentnih tržišta, te prevenciju i kažnjavanje pohlepnog, odnosno protukonkurentnog ponašanja. Polazeći od obveza nacionalnih regulatornih tijela statuiranih ovom Uredbom, a na temelju navedenih zakonskih ovlaštenja, DERK je pravovremeno proveo brojne aktivnosti na njenom prijenosu i provođenju u oblasti električne energije. U tom smislu, usvojene su *Odluka o prijenosu Uredbe o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije*, *Pravilnik o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta električne energije*, te *Odluka o Registru sudionika na veleprodajnom tržištu električne energije* s pripadajućim obrascima koji su dostupni u okviru internet prezentacije DERK-a.

Posebna pažnja u domenu primjene REMIT Uredbe posvećena je edukaciji predstavnika svih relevantnih institucija i sudionika na tržištu.

DERK je prvi regulator u Energetskoj zajednici koji je uspostavom *Registra sudionika na veleprodajnom tržištu električne energije* uspješno realizirao aktivnosti na prijenosu i provedbi prilagođene REMIT Uredbe u sektoru električne energije. Tijekom 2024. godine ovaj Registar je redovito ažuriran i na kraju godine sadrži sve potrebne podatke o 29 sudionika na veleprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini.

Dodatni iskorak u razvoju transparentnosti tržišta donosi primjena *Uredbe Komisije (EU) br. 543/2013 od 14. lipnja 2013. o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I Uredbe (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća (Uredba o transparentnosti)*. DERK je s posebnom pažnjom pratio aktivnosti NOS-a BiH u tom domenu.

Uredba (EU) 2024/1106 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 u pogledu poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije stupila je na snagu u Europskoj uniji 7. svibnja 2024. godine. Revidirani REMIT uvodi nove mjere za bolju zaštitu građana i poduzeća od zloupotrebe tržišta energije.

*Prilagođenje i uključenje revidiranog REMIT-a u *acquis* Energetske zajednice očekuje se do kraja 2026. godine.*

NOS BiH prikuplja i obrađuje temeljne elektroenergetske i tržišne podatke bosanskohercegovačkog regulacijskog područja radi njihove dostave Europskoj mreži operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E), koja vrši prikupljanje i objavljivanje podataka i informacija o proizvodnji, transportu i potrošnji električne energije za paneuropsko tržište. Svi podaci objavljuju se na *Središnjoj informacijskoj platformi za transparentnu objavu podataka* (engl. *ENTSO-E Transparency Platform*) u skladu s obvezama koje proizlaze iz Uredbe Komisije (EU) br. 543/2013.

U Bosni i Hercegovini dostignuta je visoka razina usklađenosti sa zahtjevima ove Uredbe. Ipak, u narednom razdoblju predstoji daljnja digitalizacija poslovnih procesa i razvoj odgovarajućih softverskih rješenja. Također, potrebno je uspostaviti određene procedure koje se odnose na sedmičnu i mjesečnu prognozu opterećenja, te ponovnu otpremu (*redispečing*) radi ublažavanja fizičkog zagušenja, a zatim objavljivati podatke koji se generiraju.

Kibersigurnost

Sigurnost opskrbe je jedan od osnovnih domena djelovanja regulatorâ u elektroenergetskom sektoru i imperativ je prilikom kreiranja, usvajanja i primjene regulatornih pravila i propisa. Kibersigurnost (engl. *cybersecurity*) je u uzročno-posljedičnoj vezi sa sigurnošću opskrbe, te svaka kibernetička prijetnja i rizik predstavljaju bitan utjecajni faktor na sigurnost opskrbe. Prepoznavanje potrebe pravovremenog provođenja odgovarajućih mjera za prevenciju, detekciju i odgovor na sigurnosne izazove iz kibernetičkog prostora ima ključnu važnost za pouzdan rad sustava i zaštitu podataka u elektroenergetskom sektoru. Odsustvo strateškog okvira i sustavnog normiranja ovog pitanja regulatore ne oslobađa obveze da donošenjem svojih pravila i poduzimanjem odgovarajućih mjera rade na zaštiti elektroenergetske infrastrukture, a time i sigurnosti opskrbe.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je u prethodnom razdoblju dala značajan doprinos u pripremi više dokumenata iz ove oblasti, uključujući *Pregled kapaciteta kibersigurnosti u BiH* i *Smjernice za strateški okvir kibersigurnosti u Bosni i Hercegovini*.

Od 2019. godine DERK je aktivno sudjelovao u regionalnim projektima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Nacionalne asocijacije regulatora Sjedinjenih Američkih Država (NARUC) *Učinkovito reguliranje kibersigurnosti*, kao i *Digitalizacija i kibersigurnost*, aktivnostima Radne skupine za kibersigurnost USAID EPA projekta, radu Radne skupine Energetske zajednice za kibersigurnost i podržavao rad Tima za odgovor na računarske incidente za institucije BiH (CERT). Sudjelovanjem u navedenim aktivnostima i u više radionica koje su obrađivale razne aspekte kibersigurnosti, stekle su se pretpostavke da DERK pripremi *Smjernice za strateški okvir*

regulatornog djelovanja za kibersigurnost u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je, uz tehničku asistenciju USAID-a i NARUC-a, posebnu pozornost posvetila tretmanu investicija u kibersigurnost, te dala značajan doprinos u pripremi *Nacrta mape puta za sigurnost mrežnih i informacijskih sustava u energetsom sektoru BiH*. Ovaj dokument, pripremljen u okviru USAID EPA projekta, identificira okvirne korake za unapređenje kibersigurnosti u sektoru i daje upute za prijenos i provedbu relevantnih direktiva Europske unije (Direktiva NIS 1: *Direktiva (EU) 2016/1148 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o mjerama za visoku zajedničku razinu sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava širom Unije*, te Direktiva NIS 2: *Direktiva (EU) 2022/2555 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije, izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 i Direktive (EU) 2018/1972 i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148*).

ENERGY BRIDGE

*Energetski most
SAD – Europa poboljšava
energetsku sigurnost
povezujući partnere s dva
kontinenta.*

U proteklom razdoblju, u okviru Energetskog mosta SAD – Europa, NARUC je u suradnji sa USAID-ovim Projektom asistencije energetsom sektoru u BiH, organizirao edukaciju za tri regulatorne komisije i relevantne dionike u sektoru radi pripreme za eventualne slučajeve kibernetičkih napada. Pripremljen je *Protokol za koordinaciju djelovanja tijekom kibernetičkih incidenata*, koji sadrži praktične i detaljne naputke o tome kako odgovoriti na ovakav incident, kao i smjernice za komunikaciju s drugim komisijama i dionicima u sektoru energije.

DERK je pratio je aktivnosti institucija Europske unije i Europske mreže operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E), koje su rezultirale donošenjem *Delegirane uredbe Komisije (EU) 2024/1366 od 11. ožujka 2024. o dopuni Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća uspostavljanjem mrežnog kodeksa sa sektorskim pravilima za kibernetičkosigurnosne aspekte prekograničnih tokova električne energije*, koja je u EU-u stupila na snagu u svibnju 2024. godine. Ovaj dokument, čije prilagođenje i uključivanje u pravnu stečevinu Energetske zajednice se očekuje do 2026. godine, sadrži pravila za procjenu kibernetičkog rizika, zajedničke minimalne zahtjeve, certificiranje kibernetičke sigurnosti proizvoda i usluga, praćenje, izvješćivanje i upravljanje kriznim situacijama, uz jasnu definiciju uloga i odgovornosti različitih dionika za svaku aktivnost.

Uz uvažavanje složene strukture elektroenergetskog sektora i specifičnog regulatornog okvira u Bosni i Hercegovini, neophodnim se nameće daljnje koordinirano djelovanje državne s entitetskim regulatornim komisijama u uspostavljanju učinkovitog regulatornog pristupa u oblasti kibersigurnosti. Cilj je zaštititi informacijsko-komunikacijske sustave subjekata u sektoru i održavati kibersigurnost u regulatornim tijelima.

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Tržišna pravila

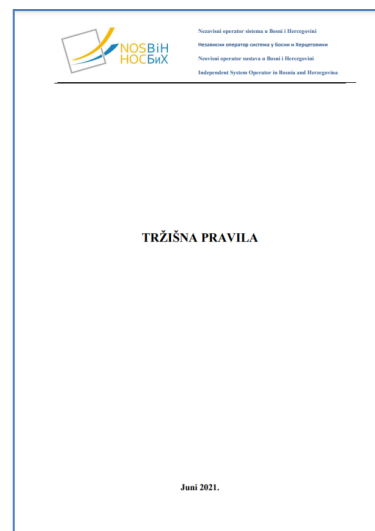
Tržišnim pravilima uređuju se odnosi između NOS-a BiH i licenciranih sudionika na tržištu električne energije. Cilj pravila je kreiranje uvjeta za siguran rad elektroenergetskog sustava BiH, uključujući učinkovitu nabavu pomoćnih usluga i pružanje sustavne usluge, uravnoteženje sustava BiH uz što manje troškove, te učinkovito funkcioniranje i daljnji razvoj veleprodajnog i maloprodajnog tržišta električne energije u BiH.

Tržišna pravila su izuzetno zahtjevan tehnički dokument koji uključuje osnovni koncept dizajniranja tržišta, normativno-pravni regulatorni okvir uređenja tržišta, tehničke preduvjete za funkcioniranje tržišta i navodi niz procedura kojim se uređuju tehnički i komercijalni odnosi među sudionici na tržištu.

Prva Tržišna pravila pripremljena su i odobrena 2006. godine. Od siječnja 2016. godine, kada je ustanovljen tržišni način pružanja pomoćnih usluga i uravnoteženja elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine, do 31. prosinca 2021. godine u primjeni su bila Tržišna pravila odobrena u svibnju 2015. godine. Tržišna pravila koja je DERK odobrio 13. listopada 2021. godine, nakon što je na istoj sjednici DERK donio *Odluku o izmjenama i dopuni Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge*, se efektivno primjenjuju od 1. siječnja 2022. godine. U pripremi Tržišnih pravila NOS BiH je, kao član ENTSO-E-a, postupao u skladu s djelovanjem ove organizacije u pogledu operativnog rada u sinkronom području kontinentalne Europe (vidjeti dio 3.1).

NOS BiH ima obvezu pripreme pratećih akata uz Tržišna pravila i neophodnih softverskih alata. U tom smislu se posebno izdvaja *Odluka o privremenom modelu kojim se omogućuje nediskriminacijski i slobodan pristup jedinstvenom tržištu električne energije u BiH elektranama priključenim na distribucijsku mrežu*, koju je donio NOS BiH. Sastavni element ove Odluke je *Instrukcija za provedbu privremenog modela pristupa 'virtualne elektrane' tržištu električne energije u BiH*, koja je u prethodnom razdoblju u nekoliko navrata inovirana.

Kako je uspostavljanje koncepta 'virtualne elektrane' iznimno kompleksan proces i iziskuje sudjelovanje većeg broja komponenti elektroenergetskog sustava, predstavnici DERK-a su sudjelovali u nizu sastanaka koji su prethodili uspostavi ovog privremenog modela. Naime, model pristupa elektrana priključenih na distribucijsku mrežu (u BiH: nazivni naponi do 35 kV) tržištu električne energije je formiran u okviru aktivnosti u kojim su zajednički sudjelovali svi relevantni subjekti koji su involvirani u rad tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini, i to u njegovim različitim segmentima: veleprodajnom, malo-prodajnom i tržištu uravnoteženja. Dakle, sudionici u formiranju

navedenog modela su tri regulatorne komisije u Bosni i Hercegovini (DERK, FERK i RERS), NOS BiH, mali proizvođači, opskrbljivači električnom energijom, te operatori distribucijskog sustava, odnosno elektroprivrede. Svi ovi subjekti su aktivno sudjelovali u kreiranju modela putem svojih predstavnika na sastancima namjenski formirane radne skupine.

Model pristupa 'virtualne elektrane' tržištu električne energije je uspostavljen zbog njegovog značaja za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, poboljšanje usluga na veleprodajnom i lokalnom distribucijskom tržištu, optimizacije proizvodnje iz obnovljivih izvora s potrebama elektroenergetskog sustava, ali i zakonom ustanovljenog prava proizvođača na slobodan pristup tržištu električne energije. Također, ovdje se radi o postupnom prihvatanju koncepta otkupa električne energije iz obnovljivih izvora koji je tržišno orijentiran, umjesto dosadašnjeg koncepta zasnovanog na shemama poticaja i garantiranom otkupu koji gubi na značaju zbog smanjenja cijena proizvodne tehnologije, a time i većoj konkurentnosti obnovljivih izvora u odnosu na izvore koji koriste fosilna goriva.

Od 16. svibnja 2022. godine, kada se u elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine pojavila prva 'virtualna elektrana' sa svega nekoliko megavata agregiranih proizvodnih kapaciteta, njihov broj je značajno povećan. U prosincu 2024. godine ukupna instalirana snaga svih proizvodnih pogona koji imaju pristup tržištu električne energije u BiH kroz šest 'virtualnih elektrana' iznosila je 344,52 MW (od čega je u fotonaponskim elektranama 238,40 MW, malim hidroelektranama 103,66 MW i elektranama na biomasu i bioplin 2,46 MW).

Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini je početkom studenog 2024. godine Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju dostavio inovirana Tržišna pravila. DERK, prilikom odobravanja dokumenata koja donosi regulirani subjekt, analizira i postupak njihovog donošenja kako bi se u normativnoj proceduri ispoštovalo jedno od temeljnih načela i standarda važećeg zakonodavstva – transparentnost u radu, te omogućilo konstruktivno sudjelovanje svih relevantnih subjekata u kreiranju propisa i doprinos kvalitetnijem tekstu. Imajući u vidu prethodno navedeno, uz pretpostavku da je NOS BiH na zakonom propisani način realizirao postupak donošenja Tržišnih pravila, te dokumentirao provedene radnje, DERK je zatražio informacije o provedenom postupku, kao i Zapisnik, odnosno zapisnike sa sastanaka Tehničke komisije. Tražene informacije nisu dostavljene do kraja 2024. godine, tako da se i dalje primjenjuju Tržišna pravila koja su odobrena 13. listopada 2021. godine.

Mrežni kodeks

Mrežni kodeks je jedan od ključnih dokumenata za funkcioniranje elektroenergetskog sustava i tržišta električne energije u Bosni i

Hercegovini. Njime se uređuje način planiranja i razvoja prijenosnog sustava, uvjeti za priključenje (procedure, ugovori, kriteriji), način operativnog planiranja (predviđanje potrošnje, upravljanje mrežnim ograničenjima) i operativnog rada (dispečing, procedure, komunikacije), mjere u nepredviđenim situacijama (kontrola potrošnje, obnova rada sustava nakon potpunog ili djelimičnog raspada), način na koji se obavlja obračunsko mjerenje u elektroenergetskom sustavu i ostale neophodne tehničke mjere za kvalitetan i pouzdan rad prijenosnog sustava.

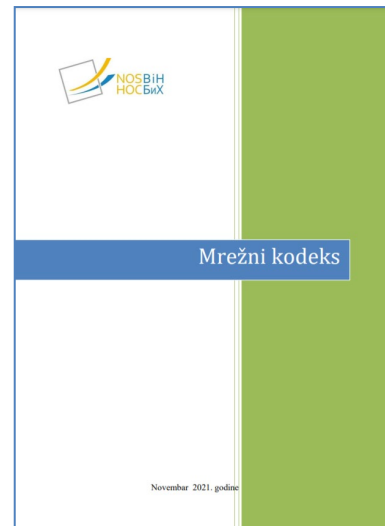
Cilj Mrežnog kodeksa je da definiira elemente za sigurno i pouzdano funkcioniranje elektroenergetskog sustava BiH, te da omogući razvoj, održavanje i upravljanje prijenosnom mrežom u skladu s primjenjivim pravilima i dobrom europskom praksom.

Mrežni kodeks, koji je tijekom 2021. godine pripremio NOS BiH, uz pribavljanje komentara sudionika na tržištu putem odgovarajuće Tehničke komisije, dostavljen je DERK-u na odobrenje 23. studenog 2021. godine. DERK je 15. prosinca 2021. godine donio *Odluku o odobravanju i primjeni Mrežnog kodeksa*.

Ovaj Mrežni kodeks primjenjuje se od 1. siječnja 2022. godine. Dokument predstavlja kvalitativni iskorak u strukturalnom i normativnom smislu, normira pripremu planskih dokumenata i procedure priključenja. Prilikom odobravanja Mrežnog kodeksa, DERK je obaviješten da su provedeni svi zahtjevi pravila EU-a za rad mreža u vezi priključivanja, prilagođeni pravnom okviru Energetske zajednice, odnosno odlukama Stalne skupine na visokoj razini prilagođenih uredbi Komisije (EU) 2016/631, 2016/1388 i 2016/1447 (vidjeti dio 3.1).

Tijekom 2023. godine prepoznata je potreba za inoviranjem Mrežnog kodeksa, posebno u svjetlu interesa i potrebe investicija u obnovljive izvore, te u korelaciji s *Odlukom o odobravanju ukidanja maksimalno moguće snage prihvata iz neupravljivih izvora električne energije*, koju je DERK donio u 2022. godini (vidjeti prethodno Izvješće o radu, dio 3.2).

Novi Mrežni kodeks NOS BiH je dostavio na odobrenje 24. srpnja 2023. godine. DERK je 7. kolovoza 2023. godine saopćio reguliranom subjektu da podržava aktivnosti na iznalaženju rješenja za problem bilansiranja proizvodnih objekata na prijenosnoj mreži koji se želi urediti dostavljenim dokumentom, a aktualan je već duže vrijeme u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine. Međutim, uočavajući određene nedostatke i nedorečenosti, odnosno nepreciznosti u dokumentu, a koje su detaljno obrazložene, NOS BiH je pozvan da ih u pripremi inoviranog teksta otkloni, uz obavljanje dodatnih konzultacija, prije svega sa nadležnim ministarstvima, te sa Elektroprijenosom Bosne i Hercegovine. Do kraja 2024. godine, i pored više podsjećanja tijekom 2023. i 2024. godine, Neovisni

operator sustava u Bosni i Hercegovini nije dostavio inovirani Mrežni kodeks na odobrenje.

Indikativni plan razvoja proizvodnje

Indikativni plan razvoja proizvodnje se izrađuje svake godine za desetogodišnje razdoblje. Svrha plana je da informira sadašnje i buduće korisnike elektroenergetskog sustava o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istodobno, ovaj plan se koristi i kao jedan od osnova za izradu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže* u Bosni i Hercegovini, koji se, obuhvatajući i problematiku novih prekograničnih vodova, također, izrađuje svake godine pokrivajući desetogodišnje razdoblje.

Osnovni cilj Indikativnog plana razvoja proizvodnje je analiza bilance snage i energije na prijenosnoj mreži za narednih deset godina. Izrada ovog dokumenta je i u funkciji ispunjavanja obveza prema Europskoj mreži operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E).

Neovisni operator sustava u BiH, kao i svi drugi operatori sustava udruženi u ENTSO-E, ima obvezu da dâ svoj doprinos u izradi *Europskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina* (TYNDP) koji se, u skladu s Uredbom (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije, priprema svake druge godine.³ U tom smislu, NOS BiH ima obvezu dostavljanja planova razvoja elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine baziranih na potrošnji i proizvodnji koja uključuje i nove izvore, kao i planiranim pojačanjima interne prijenosne mreže i interkonekcija. Navedene aktivnosti pretpostavljaju i podrazumijevaju punu koordinaciju na regionalnoj razini, uz analizu mogućih zagušenja na internoj mreži i prekograničnim vodovima.

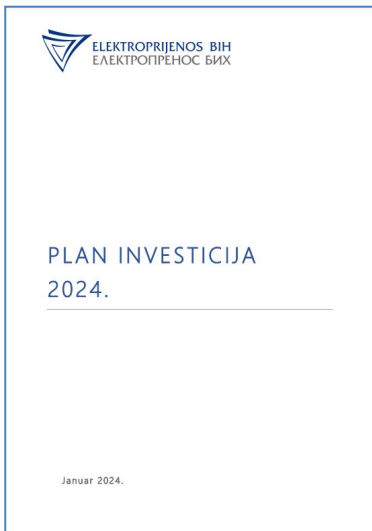
NOS BiH je 1. srpnja 2024. godine DERK-u na odobrenje dostavio *Indikativni plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2025. – 2034. godina*, prije čega je 25. lipnja 2024. godine organizirao javnu raspravu o Nacrtu dokumenta. Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 17. srpnja 2024. godine donijela *Odluku o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2025. – 2034. godina*. I tom prilikom istakla se potreba intenziviranja aktivnosti na izradi inoviranog Mrežnog kodeksa.

DERK očekuje da će naredni Indikativni plan, čija izrada je otpočela u studenom 2024. godine, biti inoviran sa svim aktualnim i relevantnim podacima i informacijama koje budu dostupne tijekom njegove izrade.

³ Nakon javnih konzultacija, u prvom kvartalu 2025. cijeli paket TYNDP 2024 bit će dostavljen Agenciji za suradnju energetske regulatora (ACER) na mišljenje. Izvješće o nedostacima u infrastrukturi bit će dostavljeno ACER-u, Europskoj komisiji i državama članicama EU na mišljenje. Nakon prijema svih mišljenja ENTSO-E će finalizirati i objaviti TYNDP.

Tijekom 2021., 2022. i 2023. godine Elektroprijenos Bosne i Hercegovine nije dostavljao novi Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže NOS-u BiH na pregled, reviziju i odobrenje koje prethodi konačnom odobrenju DERK-a. Tek 9. svibnja 2024. godine NOS-u BiH je dostavljen *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2024. – 2033. godina*. Nakon pregleda i revizije, 9. srpnja 2024. godine NOS BiH je uputio svoje komentare Elektroprijenosu BiH. Nakon nekoliko obraćanja NOS-u BiH za dostavu podataka potrebnih za korekcije, Elektroprijenos BiH je 6. prosinca NOS-u BiH dostavio korigovani, odnosno inovirani *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2024. – 2033. godina*. Dokument pod ovim naslovom do kraja 2024. godine nije dostavljen DERK-u na odobrenje, iako je još 31. listopada 2024. godine istekao rok za dostavu na odobrenje Dugoročnog plana za naredno desetogodišnje razdoblje (2025. – 2034. godina). Prije odobrenja Dugoročnog plana, Elektroprijenos BiH i NOS BiH trebaju zajedno organizirati javnu raspravu o revidiranom dokumentu.

Elektroprijenos BiH je svoj *Plan investicija za 2024. godinu* dostavio DERK-u na odobrenje 20. veljače 2024. godine. DERK je 27. ožujka 2024. godine donio *Odluku o odobravanju Plana investicija Elektroprijenosna Bosne i Hercegovine za 2024. godinu*, uz konstatacije da je Plan dostavljen uz zakašnjenje od tri mjeseca, te da je u konkretnom slučaju izostala prethodna izrada i dostava na odobrenje *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2024. – 2033. godina*, kao osnove i okvira za planiranje i realizaciju pojedinačnih investicijskih projekata. Prilikom donošenja Odluke o odobravanju Plana investicija ponovno je naglašena neprihvatljiva dinamika izrade i dostavljanja ovog, ali i ostalih planskih dokumenata. Navedeno se naročito ističe u svjetlu nominacije i selekcije projekata od interesa Energetske zajednice (PECI), odnosno izvršenog nominiranja pet infrastrukturnih projekata, koji bi morali biti obuhvaćeni dugoročnim planovima razvoja prijenosne mreže čija izrada izostaje četvrtu uzastopnu godinu. Kao i prethodnih godina, konstatirano je da je razina realiziranih investicija izrazito niska.

Dinamika razvoja elektroenergetskog sektora nameće potrebu permanentne analize i godišnje aktualizacije kriterija za opredjeljivanje strukture investiranja kroz dugoročni plan, kako bi se pojedinačne investicije predviđene investicijskim planovima usmjerile i konkretizirale na identificirane prioritete.

Pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta

Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO) čije sjedište je u Podgorici, formalno je uspostavljen 27. ožujka 2014. godine, uz početak operativnog djelovanja od 27. studenog 2014. godine, kada su organizirane godišnje aukcije na granicama Bosne i Hercegovine s Crnom Gorom i Hrvatskom.

Tijekom 2024. godine SEE CAO je svoj rad organizirao u skladu s pravilima za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta koja su svojim pojedinačnim odlukama odobrili nadležni regulatori u regiji, uključujući DERK. Ova pravila uključuju:

- Usklađena pravila za dodjelu dugoročnih prava prijenosa shodno članku 51. Uredbe Komisije (EU) 2016/1719 o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, s izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Posebni aneks Usklađenih pravila za dodjelu dugoročnih prava prijenosa na granicama zone trgovanja koje opslužuje Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO), s izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Pravila za eksplicitnu dnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granicama zone trgovanja koje opslužuje SEE CAO, s izmjenama i dopunama iz 2022. godine,
- Sporazum o sudjelovanju, između Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi d.o.o. Podgorica (Platforma za dodjelu) i registriranog sudionika,
- Financijski uvjeti za sudjelovanje u postupcima koje organizira Platforma za dodjelu u skladu sa Sporazumom o sudjelovanju,
- Pravila nominacije SEE CAO, i
- Pravila o informacijskom sustavu SEE CAO.

DERK je u više prilika, na domaćim i međunarodnim skupovima, izražavao svoju potporu uspješnom radu SEE CAO, uz očekivanje da će u geografski obuhvat biti uključeni operatori iz svih zemalja jugoistočne Europe.

S obzirom na to da Srbija ne sudjeluje u radu ovog Ureda, i dalje postoji potreba reguliranja pravila za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na zajedničkoj granici BiH i Srbije, i to na godišnjoj, mjesečnoj i dnevnoj razini. U tom smislu primjenjuju se

- *Pravila za godišnje i mjesečne aukcije za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja EMS AD Beograd (EMS) i Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH), koja je DERK, na zahtjev NOS-a BiH, odobrio 20. studenog 2024. godine, i*
- *Pravila za dnevne aukcije za raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja EMS AD Beograd (EMS) i Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH), koja je DERK, na zahtjev NOS-a BiH, odobrio 17. studenog 2021. godine.*

Kako rad Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi ne pokriva unutar dnevnu dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta, to su na zahtjeve NOS-a BiH odlukama koje je DERK donio 4. studenog 2020. godine i 17. studenog 2021. godine odobrena:

- *Pravila za unutarnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i Crnogorskog elektro-prenosnog sistema AD (CGES),*
- *Pravila za unutarnevnu raspodjelu prijenosnih kapaciteta na granici između zona trgovanja Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i EMS AD Beograd (EMS), i*
- *Pravila za unutarnevnu dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta između regulacijskih područja / Hrvatski operator prijenosnog sustava (HOPS) i Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH).*

Raspodjelu prijenosnih kapaciteta i u 2025. godini na granici sa Srbijom putem godišnjih, mjesečnih i dnevnih aukcija provodit će Elektromreža Srbije (EMS), a unutarnevne aukcije NOS BiH. Unutarnevne aukcije na granici s Hrvatskom provodit će HOPS, a na granici s Crnom Gorom NOS BiH.

Operativni sporazum SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 9. studenog 2021. godine donijela Odluku o odobrenju zaključenja Operativnog sporazuma SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene, između operatora prijenosnih sustava Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, u tekstu o kojem su se strane složile.

Regulacijski blok frekvencije i snage razmjene (LFC blok – engl. Load Frequency Control Block) je dio sinkronog područja, koje se sastoji od jednog ili više LFC područja, s mjernim mjestima na fizičkim interkonekcijama s drugim LFC blokovima, kojim upravlja jedan ili više operatora sustava, unutar kojeg se vrši regulacija frekvencije i snage razmjene. Sporazum definira rad tri operatora sustava (ELES – Sustavni operator prijenosne mreže Slovenije, HOPS – Hrvatski operator prijenosnog sustava i NOS BiH – Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini), u dijelu koji se odnosi na rad relevantnog LFC bloka.

Operativni sporazum SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene (LFC blok SHB), koji je usklađen s Uredbom Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava, potpisan je u siječnju 2022. godine. Tijekom 2024. godine NOS BiH je postupao u skladu s odredbama Sporazuma, uz objavljivanje potrebnih informacija.

Prekogranična razmjena energije za ručnu obnovu frekvencije

Tijekom 2017. godine NOS BiH je sa susjednim operatorima sustava pokrenuo aktivnosti na uspostavi modela koji omogućava

prekograničnu razmjenu tercijarne regulacijske električne energije (novi termin: *energija za ručnu obnovu frekvencije*). Nakon što je u tom smislu registriran virtualni prekogranični dalekovod, NOS BiH je podnio DERK-u na odobrenje *Ugovor o uzajamnoj isporuci prekogranične tercijarne regulacijske električne energije radi osiguravanja sustavnih usluga iz inozemstva za elektroenergetske sustave Bosne i Hercegovine i Srbije*. Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je ovaj Ugovor 11. listopada 2017. godine. Početkom 2018. godine pripremljen je *Ugovor o uzajamnoj isporuci prekogranične tercijarne regulacijske električne energije radi osiguravanja sustavnih usluga iz inozemstva za elektroenergetske sustave Bosne i Hercegovine i Crne Gore*, koji je DERK odobrio 13. ožujka 2018. godine.

Predmet ovih ugovora je pružanje pomoći u vidu uzajamne isporuke prekogranične energije za ručnu obnovu frekvencije u cilju povećanja sigurnosti i pouzdanosti rada susjednih elektroenergetskih sustava. Na ovaj način se formalizira prekogranična razmjena jednog od proizvoda na tržištu uravnoteženja za koji je prema ranijoj terminologiji korišten naziv ‘tercijarna energija’.

Za obračun transakcija koristi se virtualni dalekovod registriran na SCADA sustavima dva operatora sustava preko kojeg se simulira razmjena, što je u skladu s odredbama Operativnog priručnika ENTSO-E-a za kontinentalnu Europu. Za potrebe razmjene energije u fizičkom smislu koristi se preostali raspoloživi prekogranični kapacitet, nakon završetka unutarodnevnog alokacije kapaciteta.

DERK je tijekom 2024. godine pratio prekograničnu razmjenu energije za ručnu obnovu frekvencije. U skladu s potpisanim dokumentima NOS BiH je isporučio ukupno 360 MWh pozitivne energije uravnoteženja (energije regulacije ‘nagore’) u vrijednosti 297.184 KM, od čega je Hrvatskom operatoru prijenosnog sustava (HOPS) isporučeno 135 MWh u vrijednosti 118.450 KM, a Elektromreži Srbije (EMS) 225 MWh u vrijednosti 178.734 KM. U istom razdoblju isporučeno je 824 MWh negativne energije uravnoteženja po negativnoj cijeni, što se evidentira kao prihod NOS-a BiH u vrijednosti 273.564 KM. Partneri u ovim isporukama su bili HOPS 750 MWh (256.488 KM), Sistemski operator prijenosne mreže Slovenije (ELES) 34 MWh (13.600 KM) i Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES) 40 MWh (3.475 KM).

NOS BiH je nabavio pozitivnu regulacijsku energiju u količini od 1.855 MWh i vrijednosti 1.192.088 KM, od čega od Elektromreže Srbije (EMS) 1.241 MWh (878.486 KM) i od Crnogorskog elektroprenosnog sistema 614 MWh (313.602 KM). Time je u saldu prekogranične razmjene regulacijske energije zabilježen uvoz u vrijednosti od 621.341 KM.

Prekogranična razmjena električne energije za ručnu obnovu frekvencije s HOPS-om i ELES-om se odvijala u skladu s

Operativnim sporazumom SHB regulacijskog bloka frekvencije i snage razmjene.

Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti

Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini je 5. rujna 2023. godine na odobrenje dostavio *Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti*. DERK je sa posebnom pažnjom analizirao dostavljena Pravila, uvažavajući da potrebu njihove izrade, između ostalog, normira *Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. studenog 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava*, koja je Odlukom Ministarskog vijeća Energetske zajednice 2022/03/MC-EnC od 15. prosinca 2022. godine prilagođena i uključena u pravni okvir Energetske zajednice.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je u svom obraćanju 17. listopada 2023. godine, podržala aktivnosti NOS-a BiH, te ukazala na tehničke i proceduralne nedostatke i potrebna poboljšanja, te dala preporuke za izradu kako pravila koja se odnose na obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti, tako akata i pravila koja se odnose na obračun odstupanja i obračun energije uravnoteženja, plan testiranja, kao i ostalih akata iz članka 4. stavak 2. prilagođene Uredbe.

Inovirana *Pravila za obustavu i ponovno pokretanje tržišnih aktivnosti*, koja je početkom 2024. godine pripremio NOS BiH, uz pribavljanje komentara sudionika na tržištu putem odgovarajuće Tehničke komisije, dostavljena su DERK-u na odobrenje 4. travnja 2024. godine. DERK je 9. travnja 2024. godine odobrio ova Pravila, čime je izvršen prijenos dijela prilagođene Uredbe Komisije (EU) 2017/2196. Tom prilikom NOS-u BiH je ukazano da usvajanje predmetnih pravila predstavlja jednu od zadaća operatora prijenosnog sustava, te da odredbe navedene Uredbe normiraju donošenje i drugih dokumenata i akata s ciljem održavanja pogonske sigurnosti i izbjegavanja poremećaja u elektroenergetskom sustavu.

Pravilnik o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistribucijsku mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine

JP Komunalno Brčko je 20. rujna 2023. godine na odobrenje dostavilo radnu verziju *Pravilnika o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistribucijsku mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*. Dostavljeni tekst DERK je pažljivo analizirao, uvažavajući činjenicu da je *Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. travnja 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu*, odlukom Stalne skupine na visokoj razini 2018/03/PHLG-EnC 12. siječnja 2018. godine prilagođena i uključena u pravni okvir Energetske zajednice. Ova pravila su aktima koje su donijeli

DERK i NOS BiH prenijeta i provedena u dijelu koji se tiče priključenja na prijenosni sustav (vidjeti dio 3.1).

DERK je konstatirao da dostavljeni tekst Pravilnika na sveobuhvatan i aktualan način normira priključenje elektrana na elektrodistribucijsku mrežu. Ističući dobru regulatornu praksu pri odobravanju dokumenata, naglašavajući da donošenje novih pravila treba vršiti na transparentan način, DERK je 14. studenog 2023. godine pozvao regulirani subjekt da održi javnu raspravu o Pravilniku na kojoj je potrebno predstaviti njegov sadržaj i omogućiti zainteresiranoj javnosti da izloži svoje komentare u cilju poboljšanja konačnog teksta.

Javna rasprava o ovom Pravilniku održana je u Brčkom 11. siječnja 2024. godine, nakon čega je njegov tekst, uz potrebne informacije Komunalnog Brčko, dostavljen DERK-u. *Odluku o odobravanju Pravilnika o uvjetima za priključenje elektrana na elektrodistribucijsku mrežu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine* Državna regulatorna komisija za električnu energiju donijela je 14. veljače 2024. godine.

Opći uvjeti za isporuku i opskrbu električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine

Državna regulatorna komisija za električnu energiju odobrila je *Opće uvjeti za isporuku i opskrbu električnom energijom u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine* 2011. godine. Izmjene i dopune ovog dokumenta DERK je odobravao 2013., 2014., 2015. i 2019. godine, kada je pozvao JP Komunalno Brčko da izradi pročišćeni tekst Općih uvjeta, te da i dalje unapređuje ovaj dokument u skladu s dobrom praksom koja tretira predmetnu oblast. Pročišćeni tekst Općih uvjeta objavljen je 9. srpnja 2019. godine.

Komunalno Brčko je 21. studenog 2024. godine na odobrenje DERK-a dostavilo svoju Odluku o izmjeni Općih uvjeta. DERK je *Odluku o izmjeni Općih uvjeta za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*, donio 17. prosinca 2024. godine.

Ostala akta reguliranih subjekata dostavljena na odobrenje

Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini je 27. studenog 2024. godine dostavio DERK-u na odobrenje Nacrt zajedničke deklaracije operatora prijenosnog sustava iz dijela Energetske zajednice u Jugoistočnoj Europi o regionalnoj koordinaciji. DERK kontinuirano uvažava regionalnu suradnju, te je 29. studenog 2024. godine informirao NOS BiH da podržava potpisivanje Zajedničke deklaracije i najavio svoju potporu u provođenju ove inicijative, u skladu sa Zakonom definiranim ovlaštenjima. Tom prilikom izraženo je očekivanje da će potpisivanje Zajedničke deklaracije biti pozitivan iskorak u uspostavi sveobuhvatnog okvira, kako za uzajamnu suradnju operatora prijenosnog sustava Zapadnog

Balkana, tako i za njihovu suradnju s operatorima iz susjednih država članica EU-a, čime se jača sigurnost opskrbe električnom energijom i ubrzava integracija tržišta u skladu s pravnom stečevinom Europske unije i Energetske zajednice. Time se može unaprijediti konfiguracija i upravljanje regije za proračun kapaciteta, kao i sudjelovanje u postojećim regijama pogona sustava, koje opslužuju nadležni regionalni koordinacijski centri. Zajednička deklaracija potpisana je u Bruxellesu, 3. prosinca 2024. godine.

NOS BiH je 7. kolovoza 2024. godine DERK-u na odobrenje dostavio Multilateralni sporazum o optimizaciji razmjene odstupanja (odnosno netiranja debalansa) između četiri regulacijska područja – Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije. DERK je tim povodom NOS-u BiH sredinom rujna 2024. godine ukazao na neophodnost vođenja ovih aktivnosti na transparentan način, uz konzultacije s ostalim subjektima koji sudjeluju u upravljanju prijenosnom mrežom i obavljanju operacija u elektroprijenosnom sustavu (Elektroprijenos BiH), te sudionicima na tržištu električne energije, od kojih se posebno ističu pružatelji pomoćnih usluga (proizvođači) koji imaju konkretan interes u aktivnostima pružanja regulacijske (balansne) energije. Također, DERK je istakao svoju potporu NOS-u BiH koji je od 2018. godine je provodio aktivnosti pristupanja Europskoj platformi za proces razmjene odstupanja (IGCC), kao i ostalim europskim platformama koje proizilaze iz Uredbe Komisije (EU) 2017/2195 o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja:

- Europska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz zamjenskih pričuva, koja je uspostavljena kroz ENTSO-E implementacijski projekt TERRE,
- Europska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz pričuva za ponovnu uspostavu frekvencije s automatskom aktivacijom, ENTSO-E implementacijski projekt PICASSO, i
- Europska platforma za razmjenu energije uravnoteženja iz pričuva za ponovnu uspostavu frekvencije s ručnom aktivacijom, ENTSO-E implementacijski projekt MARI.

Na poziv DERK-a da dopuni svoje obraćanje dodatnim dokumentima, materijalima i informacijama NOS BiH je 9. listopada i 7. studenog 2024. godine dostavio samo dio traženog. Do kraja 2024. godine DERK nije dobio sve zatražene i neophodne materijale i informacije o aktivnostima reguliranog subjekta po ovoj problematici, uključujući analizu efekata pristupanja Platformi za tržišnu suradnju u optimizaciji razmjene odstupanja (engl. Imbalance Netting Optimisation Market Cooperation – INOMC), prepisku s ENTSO-E-om i ACER-om koja ukazuje na razloge izostanka realizacije pristupanja Europskoj platformi za proces razmjene odstupanja (IGCC), te dokaze o ACER-ovom revidiranju mogućnosti priključenja zajedničkim europskim balansnim platformama operatora prijenosnog sustava iz država koje nisu članice EU-a.

3.3 Postupci licenciranja

Tijekom 2024. godine DERK je izdao više licenci, a u vrijeme izrade ovog Izvješća, intenzivno radi na rješavanju zahtjeva za izdavanje licence za djelatnost međunarodne trgovine koje su podnijeli Disam BH d.o.o., Sarajevo i Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo.

Zbog isteka roka važenja prethodno izdatih licenci za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom provedeni su postupci i obnovljene licence s razdobljem važenja od pet godina sljedećim subjektima:

- Hifa-Oil d.o.o., Tešanj (ožujak 2024. godine),
- Green Energy Trading – Trgovina zelenom energijom d.o.o., Široki Brijeg (kolovoz 2024. godine), i
- Axpo BH d.o.o., Mostar (listopad 2024. godine).

Privremene licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom s razdobljem važenja od dvije godine dodijeljene su sljedećim subjektima:

- Wasserkraft d.o.o., Banja Luka (svibanj 2024. godine),
- Lager d.o.o., Posušje (srpanj 2024. godine),
- Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac (studeni 2024. godine),
- Energy Financing Team SE Bileća d.o.o., Bileća (prosinac 2024. godine), i
- MET Energy BH d.o.o., Banja Luka (prosinac 2024. godine).

Sve licence za djelatnost međunarodne trgovine koriste se u skladu sa *Standardnim uvjetima za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom*. Donošenjem ovih uvjeta, kao standardnog i unaprijed poznatog skupa regula o pravima i obvezama vlasnika licence (čije se prihvatanje potvrđuje podnošenjem pisane izjave već uz sam zahtjev za dobijanje licence), DERK je dodatno pojednostavio i ubrzao postupak izdavanja ove vrste licence koji je u praksi najbrojniji. Time je značajno reducirana i količina dokumenata koja je ranije iz formalno-proceduralnih razloga cirkulirala kako unutar DERK-a tako i u komunikaciji s podnosiocem zahtjeva i zainteresiranim trećim osobama. Standardnim uvjetima propisano je da je vlasnik licence, tijekom njenog korištenja, dužan permanentno ispunjavati opće i specifične kriterije utvrđene Pravilnikom o licencama, na temelju kojih mu je licenca i izdata, te o tome DERK-u podnositi odgovarajuće dokaze.

Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (RERS) 8. srpnja 2024. godine obavijestila je DERK da je pravnoj osobi Medoš One d.o.o., Banja Luka prethodnog dana istekla dozvola za obavljanje djelatnosti opskrbe i trgovine električnom

energijom. Istekom dozvole entitetskog regulatora, ovaj vlasnik privremene licence prestao je ispunjavati potrebne kriterije, uz propuštanje obveze da informira DERK o svim promjenama koje se tiču dozvola relevantnih entitetskih komisija. Stoga je DERK, djelujući po službenoj dužnosti, u srpnju 2024. godine donio Odluku o suspenziji privremene licence za djelatnost međunarodne trgovine za Medoš One d.o.o., Banja Luka do njenog isteka ili do dostavljanja dokaza o ispunjavanju uvjeta i kriterija propisanih regulatornim pravilima i propisima.

Nakon prijave izvršene promjene adrese sjedišta Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo, kao i Energy Financing Team d.o.o., Bileća, DERK je u veljači, odnosno srpnju 2024. godine, donio odluke o nastavku korištenja licence na novoregistriranoj adresi za ove subjekte licencirane za obavljanje međunarodne trgovine.

U lipnju, odnosno prosincu 2024. godine, zbog promjene naziva subjekta, donijete su odluke o nastavku korištenja licence za djelatnost međunarodne trgovine, za Elektrane Stanari d.o.o., Stanari (raniji naziv EFT – Rudnik i Termoelektrana Stanari d.o.o., Stanari), te za ENNA Next BH d.o.o., Sarajevo (raniji naziv ENNA Opskrba BH d.o.o., Sarajevo). DERK je 31. prosinca 2024. godine obaviješten da pravna osoba Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac nastavlja poslovanje pod nazivom Koksara d.o.o., Lukavac, te će nakon analize dostavljenih podataka razmotriti donošenje odluke o nastavku korištenja ranije izdate licence za djelatnost međunarodne trgovine pod novim nazivom subjekta.

U Registru važećih licenci, 31. prosinca 2024. godine za djelatnost međunarodne trgovine bila su registrirana sljedeća 24 subjekta: Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo; HEP Energija d.o.o., Mostar; Danske Commodities BH d.o.o., Sarajevo; Intere-nergo d.o.o., Sarajevo; GEN-I d.o.o., Sarajevo; Alpiq Energija BH d.o.o., Sarajevo; Elektrane Stanari d.o.o., Stanari; HSE BH Energetsko poduzeće d.o.o., Sarajevo; JP Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne d.d., Mostar; JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d., Sarajevo; MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično poduzeće, a.d., Trebinje; Disam BH d.o.o., Sarajevo; Energy Financing Team d.o.o., Bileća; Renewable Energy Solutions BH d.o.o., Banja Luka; Winter Wind d.o.o., Tomislavgrad; ENNA Next BH d.o.o., Sarajevo; Hifa-Oil d.o.o., Tešanj; Wasserkraft d.o.o., Banja Luka; Lager d.o.o., Posušje; Green Energy Trading – Trgovina zelenom energijom d.o.o., Široki Brijeg; Axpo BH d.o.o., Mostar; Global Ispat koksna industrija d.o.o., Lukavac, Energy Financing Team SE Bileća d.o.o., Bileća, i MET Energy BH d.o.o., Banja Luka.

Licencu za aktivnosti neovisnog operatora sustava posjeduje Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, a za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije Elektroprijenos Bosne i Hercegovine a.d., Banja Luka. JP Komunalno Brčko d.o.o., Brčko, pored licence za obavljanje djelatnosti trgovine i

opskrbe električnom energijom na teritoriju BiH, u posjedu je i licence za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH.

Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je svake godine, pa i ove, u odnosu na stanje iz prethodne godine ažurirao i prijavljivao promjene u pregledima objekata koje koristi u obavljanju djelatnosti prijenosa električne energije, kao i u pregledima dalekovoda koji nisu u njegovom vlasništvu i nisu u funkciji prijenosa električne energije u BiH, o čemu je DERK krajem ožujka 2024. godine donio odgovarajuće zaključke.

Početak travnja 2024. godine donesen je *Zaključak o ažuriranju prilogâ Uvjeta za korištenje Licence za djelatnost distribucije električne energije*, odnosno pregledâ objekata koji se koriste za tu djelatnost u Brčko Distriktu BiH.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Državna regulatorna komisija za električnu energiju kontinuirano prati usklađenost rada licenciranih subjekata s propisanim uvjetima korištenja licenci. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovitih i izvanrednih izvješća koje podnose svi licencirani subjekti, kao i putem posjeta vlasnicima licenci. Vlasnici licenci podnose godišnja, polugodišnja, mjesečna i dnevna izvješća o pojedinim aktivnostima, kako onim financijske, tako i tehničke i organizacijske prirode. Također, dostupna su i izvješća vlasnika licenci o izvanrednim pogonskim događajima u sustavu.

Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućavaju izravan uvid u njihove dokumente i aktivnosti što ima veliki značaj, osobito prilikom analize financijske pozicije subjekata sa stanovišta primjene odobrenih tarifa, kao i uočavanje eventualnih devijacija u radu koje se ne mogu prepoznati u izvješćima.

Tijekom listopada 2024. godine obavljene su posjete sljedećim reguliranim subjektima:

- Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini,
- Elektroprijenos Bosne i Hercegovine, i
- JP Komunalno Brčko.

Provođenje obveza Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini koje su detaljno navedene u *Uvjetima za korištenje Licence za aktivnosti neovisnog operatora sustava* predmet su posebne pažnje DERK-a. Kontinuirani regulatorni nadzor pokazuje da se odredbe ovih Uvjeta u velikoj mjeri poštuju. Prirodno, posebno je analizirano postupanje u slučajevima poremećaja u elektroenergetskom sustavu BiH, uključujući ispade proizvodnih objekata, beznaponska stanja sabirnica i pojavu previsokih napona u elektroenergetskom sustavu BiH.

NOS BiH je pozvan da, na Uvjetima propisan način, pravovremeno dostavlja izvješća o ulasku u pogon novih i trajni izlazak iz pogona postojećih objekata. Ovo je posebno aktualizirano zbog ubrzane dinamike izgradnje i puštanja u pogon objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, ali i očekivanog izlaska iz pogona proizvodnih objekata koji kao primarni izvor energije koriste ugljen.

NOS-u BiH je ukazano da, prema pravilima koja se se odnose na *Registar sudionika na veleprodajnom tržištu električne energije u BiH* (REMIT registar), tržišni sudionik ne smije prijaviti vozni red i ne može ući u dnevni raspored ukoliko nije registriran u ovom Registru koji vodi DERK.

I u okviru regulatornog nadzora prepoznata je potreba za inoviranjem Mrežnog kodeksa, posebno u svjetlu interesa i potrebe investicija u obnovljive izvore i iznalaženju rješenja za problem bilansiranja proizvodnih objekata na prijenosnoj mreži.

DERK u okviru regulatornog nadzora posebnu pozornost posvećuje razmatranju financijskih pokazatelja rada NOS-a BiH, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarife za rad neovisnog operatora sustava i tarifa za sustavnu i pomoćne usluge (vidjeti dio 3.6).

U okviru regulatornog nadzora prevashodno se ističu obveze Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine u izradi dugoročnih planova razvoja prijenosne mreže za razdoblje od deset godina, kao i izradi i usvajanju godišnjih investicijskih planova. Zakonom normirana obveza Elektroprijenosa BiH je da omogući kontinuiranu opskrbu električnom energijom po definiranim standardima kvalitete. Posebno je istaknuta neophodnost planiranja razvoja prijenosne mreže i izgradnje novih prijenosnih vodova u oblastima gdje se očekuje intenzivna izgradnja objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

DERK već duži niz godina ukazuje da su naponske prilike u elektroenergetskom sustavu BiH često iznad propisanih vrijednosti. Ovo je jedan od najozbiljnijih problema s kojim se susreće prijenosna mreža u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, neophodan je aktivniji angažman Elektroprijenosa BiH u nabavi i ugradnji kompenzacijskih postrojenja, odnosno prigušnica. DERK od Elektroprijenosa BiH traži pravovremene i potpune informacije o svim aktivnostima u okviru ove izuzetno značajne aktivnosti.

Elektroprijenos BiH je pozvan da donošenjem odgovarajućeg pravilnika uspostavi novi pristup klasificiranja neplaniranih zastoja u njegovoj nadležnosti. Naime, osim zbirnih pokazatelja, koji se prate i na razini Kompanije redovito dostavljaju DERK-u, potrebno je njihovo diferenciranje do razine operativnih područja, odnosno terenskih jedinica. Time bi se na adekvatan način identificirali objekti slabije pouzdanosti, što bi moglo usmjeriti investicije na potrebne lokacije.

Konstatirana je dobra operativna suradnja NOS-a BiH i Elektroprijenosa BiH u rješavanju problema koji su nastali 21. lipnja 2024. godine zbog raspada elektroenergetskog sustava u regiji. Ipak, DERK i dalje inzistira na jačanju suradnje NOS-a BiH i Elektroprijenosa BiH i unapređenju koordinacije djelovanja, a osobito u međunarodnim aktivnostima kojim elektroenergetski sustav BiH može ostvariti benefite.

U okviru regulatornog nadzora DERK posebnu pozornost posvećuje razmatranju financijskih pokazatelja rada Elektroprijenosa BiH, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarifa za usluge prijenosa električne energije (vidjeti dio 3.6).

U okviru regulatornog nadzora JP Komunalno Brčko, DERK je prepoznao nedavni razvoj zakonskog okvira o električnoj energiji u Brčko Distriktu BiH. DERK podržava reguliranu kompaniju koja, u okviru svojih zakonskih i drugih mogućnosti, daje evidentan doprinos primjeni i provođenju usvojenih akata.

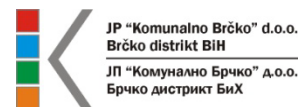
DERK je kontinuirano ukazivao na izostanak reguliranja međusobnih vlasničko-pravnih odnosa između institucija Brčko Distrikta BiH i JP Komunalno Brčko u pogledu imovine koja je u funkciji distribucije i opskrbe električnom energijom. Naglašavana je neophodnost potpunog računovodstvenog uzajamnog razdvajanja djelatnosti distribucije i opskrbe, te njihovo razdvajanje od drugih djelatnosti koje nisu vezane za elektroenergetski sektor (proizvodnja i distribucija vode, održavanje i uređenje javnih površina, te prikupljanje, odvoz i deponiranje komunalnog otpada).

DERK u okviru regulatornog nadzora posebnu pozornost posvećuje razmatranju financijskih pokazatelja rada JP Komunalno Brčko, o čemu se očituje prilikom odlučivanja u postupcima određivanja tarifnih stavaka za usluge distribucije električne energije i tarifnih stavaka za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu BiH (vidjeti dio 3.6).

3.5 Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava

Izuzimajući 21. lipnja 2024. godine, kada se dogodio regionalni raspad sustava, te kraj prosinca, kada je jako snježno nevrijeme uzrokovalo brojne probleme, elektroenergetski sustav BiH je tijekom protekle godine radio stabilno i bez većih problema. Svim korisnicima sustava je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvaliteta. Svi planirani i naknadno traženi radovi u prijenosnoj mreži u funkciji održavanja su izvršeni.

Raspad elektroenergetskog sustava u regiji, koji se desio 21. lipnja 2024. godine, u 12:24 po srednjoeuropskom vremenu, doveo je do nestanka električne energije u skoro cijeloj Albaniji, Bosni i Hercegovini, velikom dijelu Crne Gore i dijelu Hrvatske (Dalmacija).

Lipanj 2024. godine karakterizirale su rekordno visoke temperature na globalnoj razini i u Europi, sa značajnim toplotnim talasima u jugoistočnoj Europi. Na mnogim mjestima zabilježene su temperature preko 40°C, što je doprinijelo povećanju potražnje za energijom i drugim operativnim izazovima. U vrijeme koje je prethodilo raspadu nekoliko 220 kV i 400 kV dalekovoda je planski bilo isključeno. Neposredno prije incidenta, pogođeno područje je ‘uvozilo’ oko 2.000 MW iz susjednih zemalja i ‘izvezilo’ 417 MW u Italiju kroz podmorski kabel Monita, između Crne Gore i Italije.

U 12:09:16, zbog kratkog spoja, ispao je dalekovod DV 400 kV Podgorica 2 – Ribarevine (Crna Gora), čime se opterećenje drugih vodova povećalo, ali su se naponi brzo stabilizirali i nije bilo problema u vezi frekvencije. U 12:21:30 ispao je dalekovod DV 400 kV Zemblak (Albanija) – Kardija (Grčka), što dovodi do daljnjeg preopterećenja, ali i pada napona u sustavu. U 12:24, djelovanjem podnaponske i prekostrujne zaštite ispada niz dalekovoda, što dovodi do razdvajanja sustava, kaskadnog ispada 400 kV mreže, kolapsa napona i prenošenja havarijskog isključenja na niže naponske razine (220 kV i 110 kV), i time do prekida opskrbe. U 12:24:21 napon je pao na nulu, što je rezultiralo gubitkom proizvodnje od 2.214 MW. U trajanju kraćem od jedne minute došlo je do gubitka opterećenja od približno 3.500 MW.

Proces obnove sustava započeo je prvom akcijom u 12:33, a završen uspostavom opterećenja za sve operatore prijenosnog sustava oko 16 sati. Zajedničkim dobro koordiniranim djelovanjem NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda, većina potrošača u državi dobila je električnu energiju 60 do 90 minuta nakon raspada sustava. Prema procjeni Elektroprijenosa BiH ukupna neisporučena energija je iznosila 2.028 MWh.

Istragu o incidentu provodi Stručno vijeće u skladu s dokumentom ENTSO-E-a Skala klasifikacije incidenata i (prilagođenom) Uredbom Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava. Prema privremenom (činjeničnom) izvješću Stručnog vijeća, koje je objavljeno 4. studenog 2024. godine, oba 400 kV dalekovoda (DV Podgorica 2 – Ribarevine i DV Zemblak – Kardija) su ispala zbog kratkog spoja uzrokovanog skraćanjem rastojanja između faznih vodiča i vegetacije ispod dalekovoda. Očekuje se da će konačno izvješće biti objavljeno početkom 2025. godine.

Jako snježno nevrijeme je u razdoblju od 23. do 25. prosinca 2024. godine dovelo do fizičkih oštećenja, a time i višestrukih ispada dalekovoda u prijenosnoj mreži elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine, usljed čega su bez električne energije ostajali kupci koji se opskrbljuju preko velikog broja 110/x kV transformatorskih stanica u sjevernom dijelu države. Isto nevrijeme uzrokovalo je brojne probleme i u distribucijskoj mreži. Najdulji prekidi opskrbe zabilježeni su u mjestima koja električnu energiju dobivaju preko transformatorskih stanica Ukrina (16 sati), Zavidovići i Maglaj

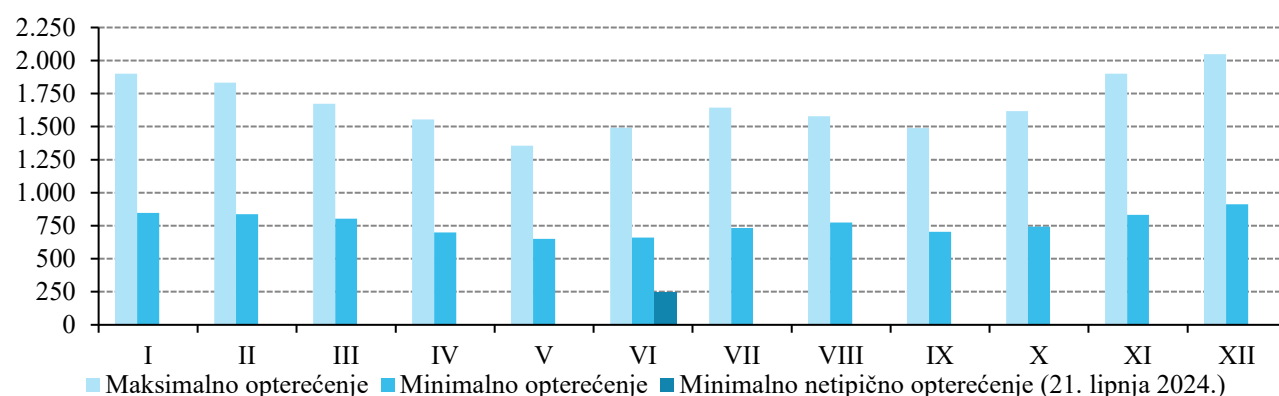

(18 sati), Srebrenik (42 sata) i Tešanj (50 sati). Ukupna neisporučena energija tim povodom, prema procjeni Elektro-prijenosa BiH, iznosila je 2.925 MWh.

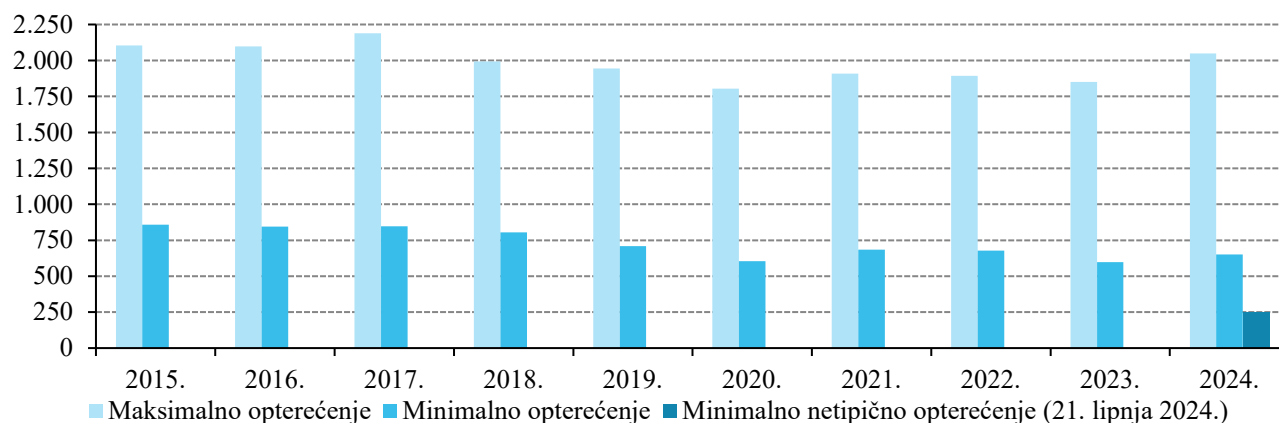
U protekloj godini maksimalno satno opterećenje elektroenergetskog sustava od 2.049 MW zabilježeno je 31. prosinca 2024. godine u osamnaestom satu, što je za 198 MW više od ovog podatka za 2023. godinu, te za 168 MW manje od povijesnog maksimuma od 2.207 MW iz istog sata i dana 2014. godine. Najveća dnevna potrošnja od 40.197 MWh električne energije ostvarena je 27. prosinca 2024. godine. Minimalno satno opterećenje od 246 MW zabilježeno je u četrnaestom satu 21. lipnja 2024. godine. Ukoliko se izuzmu dešavanja u ovom danu, odnosno u vrijeme raspada elektroenergetskog sustava u regiji, minimalno satno opterećenje od 651 MW zabilježeno je u četvrtom satu 20. svibnja 2024. godine, što je za 54 MW više od ranijeg najmanjeg satnog opterećenja u nekoliko prethodnih decenija od 597 MW, koje je ostvareno u četvrtom satu 12. lipnja 2023. godine. Najmanja dnevna potrošnja od 22.280 MWh zabilježena je 19. svibnja 2024. godine.

Maksimalno i minimalno satno opterećenje tijekom 2024. godine prikazano je na slici 1, a za prethodnih deset godina na slici 2.

Slika 1. Maksimalno i minimalno satno opterećenje u 2024. godini, po mjesecima (MW)

Slika 2. Maksimalno i minimalno satno opterećenje u razdoblju 2015. – 2024. godina (MW)

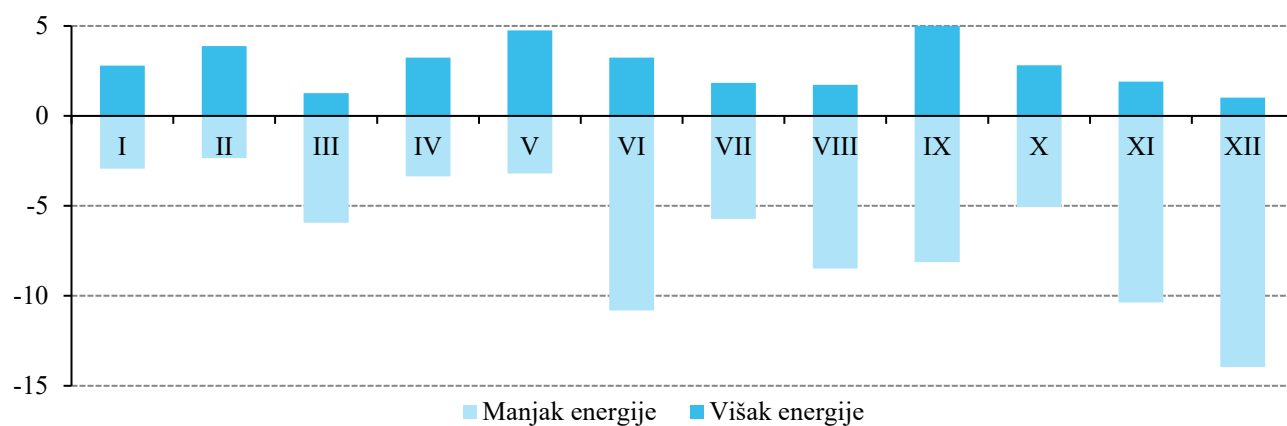

Neželjena odstupanja od deklariranih programa razmjene sa susjednim elektroenergetskim sustavima u 2024. godini iznosila su ukupno 80,74 GWh za sate u kojim je registriran manjak u regulacijskom području BiH, a za sate kada je registriran višak električne energije, ukupno 33,64 GWh. Mjesečna odstupanja elektroenergetskog sustava BiH u 2024. godini prikazana su na slici 3. U lipnju 2024. godine zabilježen je maksimalni satni manjak električne energije (odstupanje ‘nadolje’) u iznosu 901 MWh/h, kao i maksimalni višak (odstupanje ‘nagore’) u iznosu 183 MWh/h.

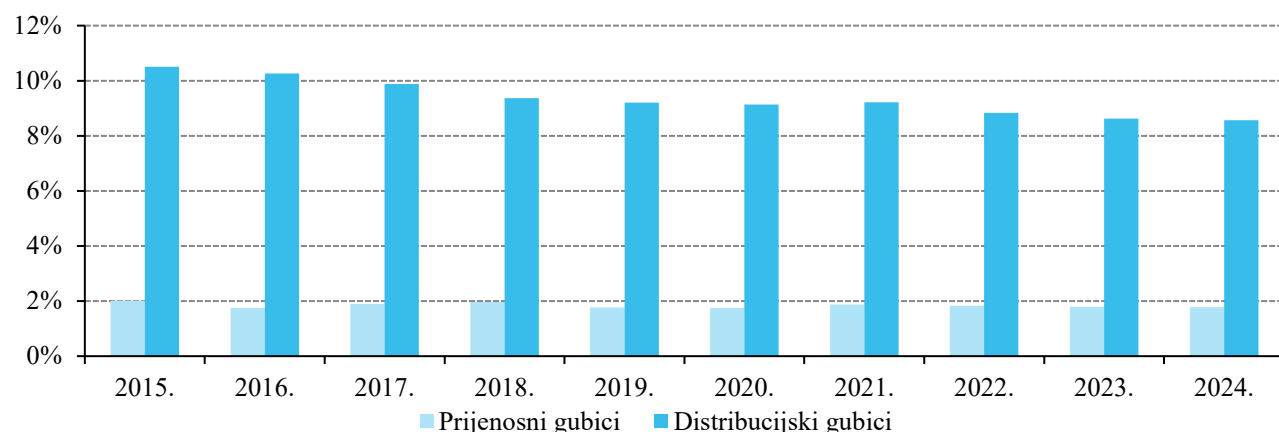
Ukupna električna energija na prijenosnoj mreži iznosila je 18.463 GWh, što je 1,24% manje nego u 2023. godini. Prijenosni gubici iznosili su 328 GWh, odnosno 1,78% od ukupne energije u prijenosnom sustavu. U 2024. godini distribucijski gubici su iznosili 934,8 GWh ili 8,57% u odnosu na ukupnu distribucijsku potrošnju, što je najniža razina u povijesti elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine. Postotak prijenosnih i distribucijskih gubitaka u razdoblju 2015. – 2024. godina prikazan je na slici 4.

U 2024. godini crpna hidroelektrana PHE Čapljina je iz prijenosnog sustava preuzela 14 GWh, a ukupna proizvodnja ove elektrane iznosila je 194 GWh električne energije.

Slika 3. Mjesečna odstupanja elektroenergetskog sustava BiH u 2024. godini (GWh)

Slika 4. Prijenosni i distribucijski gubici

Tablica 1. Neisporučena električna energija usljed zastoja na prijenosnoj mreži

	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS _{nepI}	393,01	11.825	678,07	14.788	664,03	9.086	1.063,92	12.407	5.792,13	42.941
ENS _{pl}	543,35	9.998	690,82	9.503	1.029,15	13.835	649,75	15.095	1.007,27	15.903
<i>Ukupno</i>	936,36	21.823	1.368,89	24.291	1.693,18	22.921	1.713,67	27.502	6.799,40	58.844

Tablica 2. Prosječno trajanje prekida na prijenosnoj mreži po mjesecima (min)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₂₀	0,5982	5,3980	1,4336	1,0986	3,6368	7,3068	4,3183	2,5052	12,0331	4,7252	3,1260	2,2014
AIT ₂₀₂₁	0,4481	0,7509	3,9080	2,1174	3,9190	5,1968	4,4001	5,9464	4,9027	5,9328	4,5592	3,7586
AIT ₂₀₂₂	0,2022	0,2739	3,7850	0,6587	17,4503	3,6111	3,6504	3,5146	0,0283	7,2689	2,1352	2,9838
AIT ₂₀₂₃	0,0000	18,7327	3,0766	2,3987	0,9050	1,2518	5,4480	0,7141	2,0729	7,7161	0,1479	0,3243
AIT ₂₀₂₄	1,1069	4,0361	5,8034	6,3806	9,3486	118,5551	3,3927	2,6348	6,1038	3,6341	2,6440	117,3645

Podatci o neisporučenoj električnoj energiji ENS (engl. *Energy Not Supplied*) usljed neplaniranih zastoja u prijenosnom sustavu (ENS_{nepI}), kao i usljed planiranih zastoja (ENS_{pl}) u prethodnih pet godina, dati su u tablici 1. Tablica 2 sadrži podatke o kontinuitetu napajanja, odnosno prosječnom trajanju prekida na visokonaponskoj prijenosnoj mreži AIT (engl. *Average Interrupted Time*).

Podatci za 2024. godinu, sadržani u slikama od 1 do 3, kao i u tablicama od 1 do 4, jasno odražavaju prethodno opisane izvanredne događaje iz lipnja i prosinca ove godine.

Tijekom 2024. godine realizirano je više ugovora o izgradnji, rekonstrukciji i sanaciji prijenosnih objekata, čime se povećava sigurnost opskrbe kupaca električne energije. Na prijenosnu mrežu je priključeno šest proizvodnih objekata – četiri solarne fotonaponske elektrane, jedna vjetroelektrana i jedna hidroelektrana.

Nova trafostanica TS 110/20 kV Zvizdan u pogon je puštena, 25. travnja 2024. godine, koja je izgrađena radi priključenja solarne fotonaponske elektrane Zvizdan, instalirane snage 28,5 MW. Trafostanica je na prijenosnu mrežu priključena po sustavu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod Ljubuški – Čitluk 2, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV Ljubuški – Zvizdan i DV 110 kV Zvizdan – Čitluk 2.

10. svibnja 2024. godine u pogon je puštena nova trafostanica TS 110/35 kV SE Bileća, izgrađena radi priključenja solarne elektrane Bileća, instalirane snage 55 MW. I ova trafostanica priključena je po sustavu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod, u konkretnom slučaju na 110 kV dalekovod Trebinje 1 – Bileća, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV Trebinje 1 – SE Bileća i DV 110 kV SE Bileća – Bileća.

Na sličan način, po sustavu ulaz – izlaz na 220 kV dalekovod Mostar 3 – Trebinje, 31. svibnja 2024. godine priključena je trafostanica TS 220/20 kV Hodovo, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 220 kV Mostar 3 – Hodovo i DV 220 kV Hodovo – Trebinje. Time je omogućeno priključenje na elektroprijenosni sustav fotonaponske elektrane Eco-Wat (I faza), instalirane snage 57 MW. Od 5. prosinca 2024. godine u probnom radu je fotonaponska elektrana Eco-Wat (II faza), instalirane snage 35,47 MW.

Nova trafostanica TS 110/20 kV Deling Invest u pogon je puštena 8. kolovoza 2024. godine, izgrađena radi priključenja solarne fotonaponske elektrane Deling Invest, instalirane snage 29,75 MW. Trafostanica je na prijenosnu mrežu priključena po sustavu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod TE Tuzla – Lukavac 2, čime su formirana dva nova dalekovoda DV 110 kV TE Tuzla – Deling Invest i DV 110 kV Deling Invest – Lukavac.

25. rujna 2024. godine u pogon je puštena nova trafostanica TS 110/35 kV Iovik, koja je na prijenosnu mrežu priključena po sustavu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod Tomislavgrad – Livno, čime su formirana dva nova dalekovoda, DV 110 kV Tomislavgrad – Iovik i DV 110 kV Iovik – Livno. Navedena trafostanica izgrađena je radi priključenja vjetroelektrane Iovik, čija je ukupna instalirana snaga 84 MW (20×4,2 MW).

I trafostanica TS 110/10 kV Ulog je na prijenosnu mrežu priključena po sustavu ulaz – izlaz na 110 kV dalekovod DV 110 kV Gacko – Nevesinje, čime su formirana dva nova dalekovoda, DV 110 kV Gacko – Ulog i DV 110 kV Ulog – Nevesinje. Ova trafostanica izgrađena je radi priključenja hidroelektrane Ulog, čija je ukupna instalirana snaga 35,12 MW (2×17,56 MW).

Na mjestu stare trafostanice TS 35/10 kV Žepče izgrađena je nova TS 110/10 kV Žepče, koja je u pogon puštena 22. listopada 2024. godine. Popravka transformatora 400/110 kV, 300 MVA, u trafostanici TS Višegrad je u završnoj fazi. Očekuje se da će transformator biti pušten u pogon početkom 2025. godine.

Usluge sekundarne regulacije u 2024. godini su pružali JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d., Sarajevo i MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično poduzeće, a.d., Trebinje. Tijekom godine tercijarna regulacija angažirana je 165 puta (kao tercijarna regulacija ‘nagore’ 119 puta, od čega 27 puta u prosincu, te kao tercijarna regulacija ‘nadolje’ 46 puta, od čega 13 puta u rujnu 2024. godine). Ipak, nominirana količina tercijarne regulacije često nije bila u potrebnom opsegu.

U 2024. godini, dogodilo 558 ispada na 400 kV, 220 kV i 110 kV prijenosnoj mreži, od čega 133 ispada 400 kV dalekovoda, 202 ispada 220 kV dalekovoda i 223 ispada 110 kV dalekovoda. Desilo se i 15 ispada transformatora 400/220 kV, 400 MVA, jedan ispad transformatora 400/110 kV, 300 MVA, te osam ispada transformatora 220/110 kV, 150 MVA.

U protekloj godini registrirano je 67 ispada termoblokova i tri ispada hidrogenatora. Nedostajuća energija u sustavu nadoknađivana je angažiranjem tercijarne pričuve.

Tijekom 2024. godine u elektroenergetskom sustavu BiH beznaponsko stanje sabirnica je registrirano 77 puta, od čega 38 puta na 400 kV sabirnicama u ukupnom trajanju od 123 sata i 23 minute, pet puta na 220 kV sabirnicama u trajanju od 10 sati i 15 minuta i 34 puta na 110 kV sabirnicama u trajanju od 85 sati i dvije minute. Njihov najveći broj dogodio se u razdoblju od sribnja do kolovoza, kada je i registriran dominantan broj atmosferskih pražnjenja, što je u većini slučajeva bio razlog beznaponskog stanja.

Kao i prethodnih godina, i u 2024. godini naponske prilike u elektroenergetskom sustavu su često bile iznad vrijednosti propisanih Mrežnim kodeksom, posebno u 400 kV i 220 kV mreži. Najviši napon u 400 kV mreži registriran je u trafostanici TS Sarajevo 10 u svibnju, kada je izmjeren napon od 452,43 kV. U istom mjesecu je u trafostanici TS Mostar 4 izmjeren najviši napon u 220 kV mreži (264,18 kV), a u trafostanici TS Tuzla 4 izmjeren je najviši napon na 110 kV mreži od 126,75 kV.

Glavni uzrok nastanka i trajanja previsokih napona su slabo opterećeni 400 kV dalekovodi u razdobljima male potrošnje, koji generiraju veliku količinu reaktivne energije. Pojava previsokih napona je problem regionalnog karaktera, te se stoga i rješenja ovog problema traže i na razini regije. U cilju doprinosa dugoročnom i kvalitetnom rješenju ovog problema DERK i dalje inzistira na provođenju investicijskih aktivnosti za ugradnju prigušnica u elektroenergetski sustav BiH, pored provođenja svih drugih mjera za održavanje napona u dozvoljenim granicama.

Kvalitet rada elektroenergetskog sustava prati se analizom podataka Elektroprijenosa BiH o tehničkim aspektima rada prijenosnog sustava, koji se pored pokazatelja kontinuiteta napajanja potrošača ENS i AIT iskazuju i pokazateljima SAIFI i SAIDI.

Pokazatelji SAIFI i SAIDI se dobijaju praćenjem broja i trajanja zastoja u objektima Elektroprijenosa BiH, koji su za posljedicu imali prekid opskrbe kupaca izravno priključenih na prijenosnu mrežu i/ili beznaponsko stanje srednjenaponskih odvoda u trajanju duljem od tri minute.

U tablicama 3 i 4 predstavljeni su pokazatelji SAIFI i SAIDI za prethodnih pet godina. Tablica 3 uzima u obzir samo zastoje uzrokovane dešavanjima na mreži u nadležnosti Elektroprijenosa BiH, a tablica 4 i zastoje na srednjenaponskim odvodima u transformatorskim stanicama Elektroprijenosa BiH uzrokovane poremećajima u distribucijskoj mreži, koji su znatno nepovoljniji, s obzirom na razgranatost i veličinu distribucijske mreže, kao i njenu češću podložnost različitim vrstama kvarova.

Osnovni podatci o elektroenergetskom sustavu BiH dati su u Prilogu A, a karta sustava u Prilogu B.

SAIFI (engl. System Average Interruption Frequency Index) označava prosječan broj prekida napajanja po kupcu tijekom godine.

SAIDI (engl. System Average Interruption Duration Index) označava prosječno trajanje prekida napajanja u minutama po kupcu tijekom godine.

Tablica 3. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI Planirani zastoji	0,42	0,47	0,51	0,57	0,59
SAIFI Neplanirani zastoji	0,53	0,74	0,75	0,86	1,97
Ukupno	0,95	1,21	1,26	1,43	2,56
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	39,71	51,78	61,69	66,69	71,60
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	31,67	26,39	30,62	61,69	231,82
Ukupno (min/kupcu)	71,38	78,17	92,32	128,37	303,42

Tablica 4. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu uključujući i ispade srednjenaponskih odvoda uzrokovane zastojima u distribucijskoj mreži

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI Planirani zastoji	2,57	2,96	2,67	3,56	4,23
SAIFI Neplanirani zastoji	4,63	4,47	3,94	4,92	5,40
Ukupno	7,19	7,43	6,61	8,48	9,63
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	189,52	205,69	316,50	287,72	329,83
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	382,64	359,62	279,45	420,95	712,38
Ukupno (min/kupcu)	572,16	565,31	595,95	708,67	1.042,21

3.6 Postupci određivanja tarifa

Tarife za usluge prijenosa električne energije

Tijekom 2024. godine Elektroprijenos Bosne i Hercegovine nije podnio zahtjev za izmjenu tarifa za prijenos električne energije. U okviru kontinuiranog regulatornog nadzora i praćenja rada Elektroprijenosa BiH, Državna regulatorna komisija za električnu energiju je konstatala da prihodi koje ostvaruje regulirana kompanija mogu pokriti aktualne troškove.

Nije zanemarena činjenica da je razina veleprodajnih cijena u regiji dovela do povećanja prihoda koje Elektroprijenos BiH ostvaruje kroz aukcije za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta. Tako je po osnovi godišnjih aukcija za 2023. godinu (koje su održane u prosincu 2022. godine) oprihodovano 17.166.909 KM. U 2023. godini prihodi od mjesečnih aukcija bili su 15.953.458 KM, a od dnevnih i unutar-dnevnih 1.597.863 KM. Prihod na temelju godišnjih aukcija za 2024. godinu, koje su održane u prosincu 2023. godine je 14.635.393 KM. Prihodi od mjesečnih aukcija u 2024. godini bili su 17.447.834 KM, a od dnevnih i unutar-dnevnih 4.185.312 KM. Rezultat godišnjih aukcija za 2025. godinu, koje su održane u prosincu 2024. godine je čak 27.350.378 KM. U prethodnim godinama sav prihod od aukcija je iznosio šest do sedam milijuna KM godišnje (vidjeti dio 3.7).

Stoga i dalje važi Odluka DERK-a koja je u primjeni od 1. svibnja 2017. godine. Dakle, dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na energiju i dalje iznosi 0,578 feninga/kWh, a dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na snagu iznosi 1,472 KM/kW (prosječna prijenosna mrežarina iznosi 0,889 feninga/kWh).

Pravila DERK-a omogućavaju Elektroprijenosu Bosne i Hercegovine da, na temelju aktualnih financijskih i energetske veličine, prema svojoj procjeni, dostavi novi zahtjev za odobrenje tarife za usluge prijenosa električne energije.

Tarifa za rad neovisnog operatora sustava; tarife za sustavnu i pomoćne usluge

U skladu sa zakonom propisanom obvezom da svake godine podnosi na uvid zahtjeve za prihode i rashode za narednu godinu, kao i troškove koje namjerava zaračunati svojim tarifama, Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini je svojim aktom od 30. listopada 2024. godine podnio zahtjev u okviru kojeg je predočio i obrazložio planirane prihode, rashode i troškove za 2025. godinu. NOS BiH je ovaj zahtjev revidirao svojim obraćanjem od 15. studenog 2024. godine.

Potrebni prihod za 2025. godinu zatražen je u iznosu od 14.509.329 KM, tražena tarifa za rad neovisnog operatora sustava koju plaćaju proizvođači za električnu energiju injektiranu u prijenosni sustav iznosi 0,0094 feninga/kWh (povećanje 10,59%), a tarifa koju plaćaju kupci za električnu energiju preuzetu iz prijenosnog sustava iznosi 0,126 feninga/kWh (povećanje 15,38%). Predložena tarifa za sustavnu uslugu iznosi 0,958 feninga/kWh, što je 100,04% više od tarife za sustavnu uslugu koja je određena u prethodnom tarifnom postupku koji je okončan 20. prosinca 2023. godine.

Formalna javna rasprava u ovom tarifnom postupku, u kojem su pored regulirane kompanije aktivno sudjelovala četiri umješača, održana je 3. prosinca 2024. godine u Tuzli. Sudionicima u postupku 9. prosinca 2024. godine dostavljeno je Izvješće voditelja postupka na komentar.

Na temelju Izvješća voditelja postupka, komentara regulirane kompanije i umješača, te nakon izvedenih analiza zahtijevanih troškova i rashoda i svih drugih dostupnih materijala, Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 26. prosinca 2024. godine donijela Odluku o tarifi za rad neovisnog operatora sustava i Odluku o tarifama za sustavnu i pomoćne usluge, koje se primjenjuju od 1. siječnja 2025. godine.

Neovisnom operatoru sustava u Bosni i Hercegovini određen je potrebni godišnji prihod za 2025. godinu u iznosu od 13.079.272 KM. Odlukom je definirano da tarifa za rad neovisnog operatora sustava koju plaćaju proizvođači za električnu energiju injektiranu u prijenosni sustav iznosi

0,0084 feninga/kWh (smanjenje 1,18%), a kupci za električnu energiju preuzetu iz prijenosne mreže plaćaju istu tarifu kao i prethodne godine u iznosu od 0,1092 feninga/kWh.

Odlukom o tarifama za sustavnu i pomoćne usluge određen je financijski opseg sustavne usluge u 2025. godini u iznosu od 95.922.902 KM. Prilikom utvrđivanja tarife za sustavnu uslugu, na temelju dostupnih podataka konstatirano je da je moguće izvršiti smanjenje tarife za sustavnu uslugu. Imajući u vidu aktualne činjenice i poštujući načelo obazrivosti zbog utjecaja velikog broja varijabli na prihode i rashode u mehanizmu uravnoteženja, Komisija se opredijelila za zadržavanje tarife za sustavnu uslugu na postojećoj vrijednosti 0,4789 feninga/kWh, uz najavu da će se po potrebi, u odgovarajućem trenutku, pristupiti njenom podešavanju.

Tarife za kupce u Brčko Distriktu BiH

Postupak određivanja tarifnih stavaka za usluge distribucije električne energije i tarifnih stavaka za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine pokrenut je 17. prosinca 2024. godine, po zahtjevu koji je regulirana kompanija dostavila 16. prosinca 2024. godine.

Javno poduzeće za komunalne djelatnosti Komunalno Brčko, kao javni opskrbljivač na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koji svu električnu energiju za opskrbu svojih kupaca nabavlja na veleprodajnom tržištu električne energije, zatražilo je povećanje tarifa koje su u primjeni od 1. ožujka 2023. godine, odnosno izmjene odluka o tarifama kojim bi se omogućilo:

- povećanje distribucijske mrežarine od 27,5% za sve kupce,
- povećanje prosječne cijene opskrbe u okviru univerzalne usluge i to za kućanstva 24%, a 16,6% za kategoriju ‘ostala potrošnja’ odnosno komercijalne kupce priključene na napon 0,4 kV čija godišnja potrošnja ne prelazi 35.000 kWh.
- ostvarenje dobiti u vrijednosti od 2% od troškova nabave električne energije za opskrbu u okviru univerzalne usluge, i
- povećanje tarifnog elementa naknade za mjerno mjesto.

Regulirana kompanija kao glavni razlog zahtjeva za pokretanje tarifnog postupka navela je povećanje nabavne cijene električne energije za 2025. godinu na iznos 17,6024 feninga/kWh, što je 21,4% više od ugovorene cijene za 2023. i 2024. godinu.

Formalna javna rasprava u ovom tarifnom postupku bit će održana 21. siječnja 2025. godine. Donošenje odluka o tarifama za usluge distribucije, te o tarifama za opskrbu električnom energijom u okviru univerzalne usluge u Brčko Distriktu BiH planirano je za sredinu veljače 2025. godine, kako bi njihova primjena počela od 1. ožujka 2025. godine.

3.7 Tržište električne energije

U Bosni i Hercegovini proizvedeno je 14.554 GWh električne energije u 2024. godini, što je 1.268 GWh, odnosno 8,0% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Hidrološki uvjeti su bili izrazito nepovoljni, te je proizvodnja u hidroelektranama priključenim na prijenosni sustav smanjena za 1.552 GWh, odnosno 24,7%, i iznosila je 4.732 GWh.

Proizvodnja u termoelektranama na ugljen iznosila je 8.483 GWh i bila je veća za 0,9%. Dok je u termoelektrani Tuzla zabilježeno povećanje proizvodnje za 27,4%, ostale četiri termoelektrane su imale manju proizvodnju nego prethodne godine.

Proizvodnja u vjetroelektranama priključenim na prijenosni sustav iznosila je 393 GWh, što je za 37 GWh ili 10,3% više nego u 2023. godini. Od 1. listopada 2024. godine u probnom pogonu se nalazi nova vjetroelektrana Ivovik u općini Tomislavgrad, instaliranog kapaciteta 84 MW.

Tijekom 2024. godine na prijenosni sustav su priključene četiri nove solarne fotonaponske elektrane:

- Zvizdan u općini Ljubuški 6. svibnja (28,5 MW),
- Bileća u istoimenoj općini 24. svibnja (55 MW),
- Eco-Wat u općini Stolac, I faza 1. lipnja (57 MW) i II faza 5. prosinca (35,47 MW), i
- Deling Invest na području općina Tuzla i Lukavac 9. kolovoza (29,75 MW).

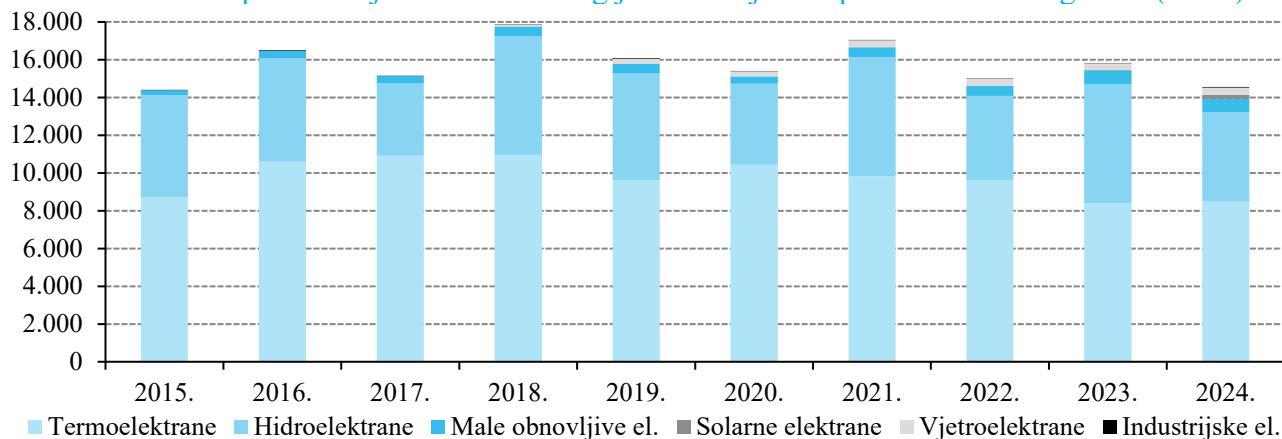
Ukupna proizvodnja pet postojećih solarnih elektrana iznosila je 209 GWh.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora u elektranama priključenim na distribucijski sustav iznosila je 710,17 GWh, što je 4,4% manje nego u 2023. godini. Nepovoljne hidrološke prilike odrazile su se na proizvodnju i u ovoj kategoriji, jer je proizvodnja malih hidroelektrane značajno smanjena i iznosila je 312,46 GWh (485,82 GWh u 2023. godini).

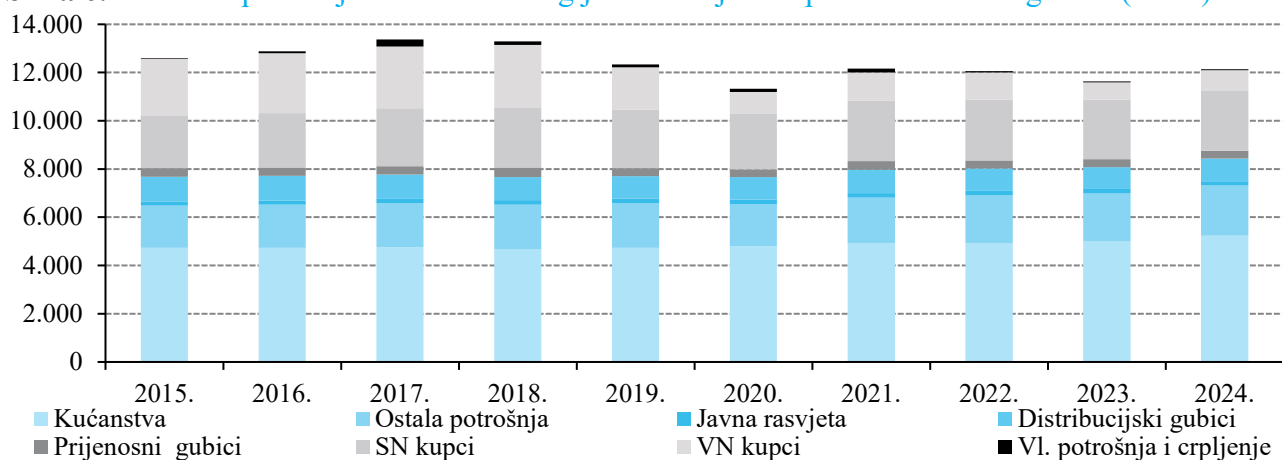
Proizvodnja distribucijskih solarnih (fotonaponskih) elektrana bilježi značajno povećanje (62,3%) – u 2024. godini proizvedeno je 387,71 GWh, a u 2023. godini 238,90 GWh. Uočljiv je dinamičan rast proizvodnje solarnih elektrana, mada određeni dio kapaciteta (prema procjenama oko 30 MW) i proizvedenih količina energije iz ovih izvora nije moguće precizno evidentirati, zbog specifičnog statusa proizvodnje električne energije za vlastite potrebe.

U četiri postojeće elektrane na biomasu i bioplin proizvedeno je 9,98 GWh (18,13 GWh u 2023. godini). Proizvodnja električne energije u vjetroelektranama priključenim na distribucijski sustav u 2024. godini, kao i prethodne godine, iznosila je 0,03 GWh.

Slika 5. Struktura proizvodnje električne energije u BiH tijekom prethodnih deset godina (GWh)

Slika 6. Struktura potrošnje električne energije u BiH tijekom prethodnih deset godina (GWh)

U elektranama industrijskih proizvođača ukupno je proizvedeno 26,46 GWh električne energije.

Struktura proizvodnje tijekom prethodnih deset godina prikazana je na slici 5, a na slici 6 struktura potrošnje električne energije u Bosni i Hercegovini.

Ukupna potrošnja električne energije iznosila je 12.131 GWh i povećana je za 497 GWh, odnosno 4,3% u odnosu na prethodnu godinu. Potrošnja kupaca priključenih na prijenosni sustav (VN kupci) povećana je čak za 19,8% i iznosila je 860 GWh.

Potrošnja jednog od najvećih kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini – Metalleghe Silicon d.o.o., Mrkonjić Grad sa svega 28 GWh iz 2023. godine je povećana na 194 GWh. I podatci o potrošnji električne energije ostalih kupaca, iz grupe od četiri najveća, pokazuju povećanja – ArcelorMittal Zenica d.o.o., Zenica za 5,9%, Alumina d.o.o., Zvornik za 7,0% i Heidelberg Materials Cement BiH d.d. Kakanj (bivša Tvornica cementa Kakanj) za 4,7%.

Distribucijska potrošnja je iznosila 10.903 GWh, što je 355 GWh ili 3,4% više nego prethodne godine. Najveći porast je zabilježen

kod kućanstava 4,8%, gdje se električna energija u sve većem opsegu koristi za grijanje i hlađenje prostora. Porast potrošnje je zabilježen kod kupaca priključenih na 10 kV napon i u kategoriji 'ostala potrošnja' (komercijalni kupci priključeni na 0,4 kV), a smanjenje kod kupaca priključenih na 35 kV napon (1,4%) i javne rasvjete. Potrošnja kućanstava iznosila je 5.242 GWh i od 2018. godine neprekidno raste.

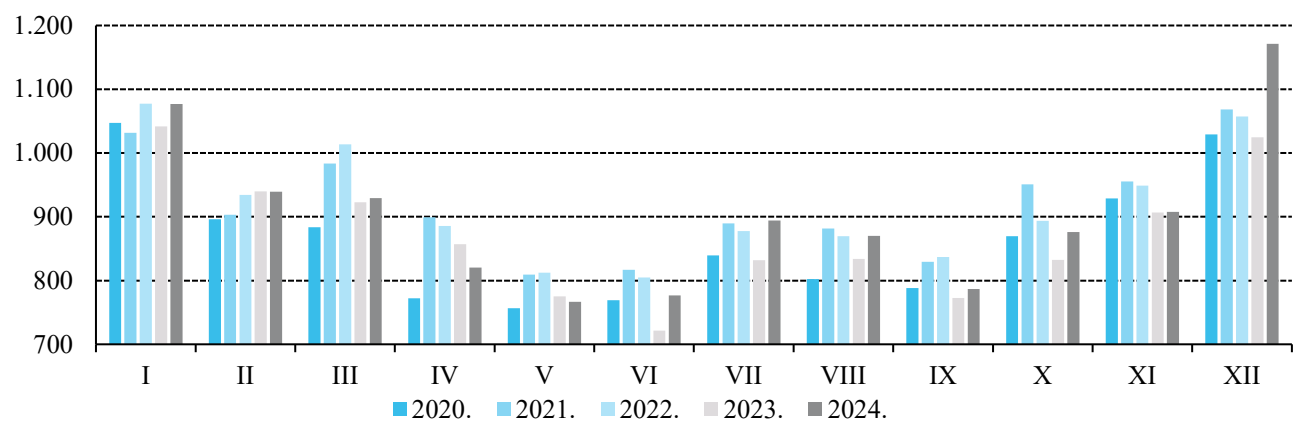
Ukupno preuzimanje električne energije iz prijenosnog sustava iznosilo je 10.960 GWh, što je 485 GWh, odnosno 4,6% više u odnosu na 2023. godinu.

Podatci o energiji koja je preuzeta iz prijenosnog sustava prikazani su na slici 7 po mjesecima, te na slici 8 po opskrbljivačima.

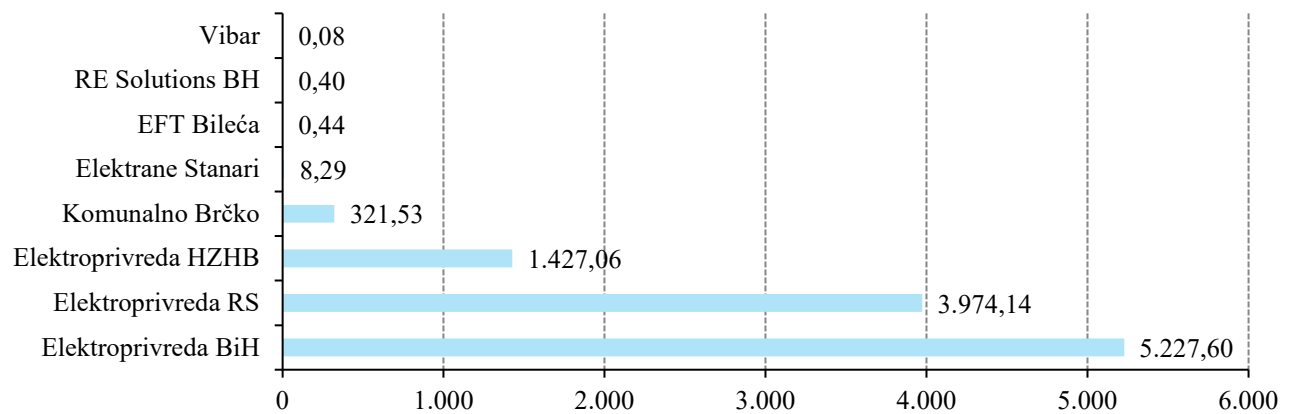
Razlika ukupne proizvodnje i potrošnje, tj. bilančni suficit u 2024. godini iznosio je 2.422 GWh, što Bosnu i Hercegovinu stavlja na prvo mjesto u jugoistočnoj Europi, ispred Bugarske (oko 900 GWh), dok su ostale zemlje u regiji zabilježile bilančni deficit.

Pregled bilančnih elektroenergetskih veličina ostvarenih u 2024. godini dat je na slici 9. Detaljne bilančne veličine i elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine dati su u prilogima C i D.

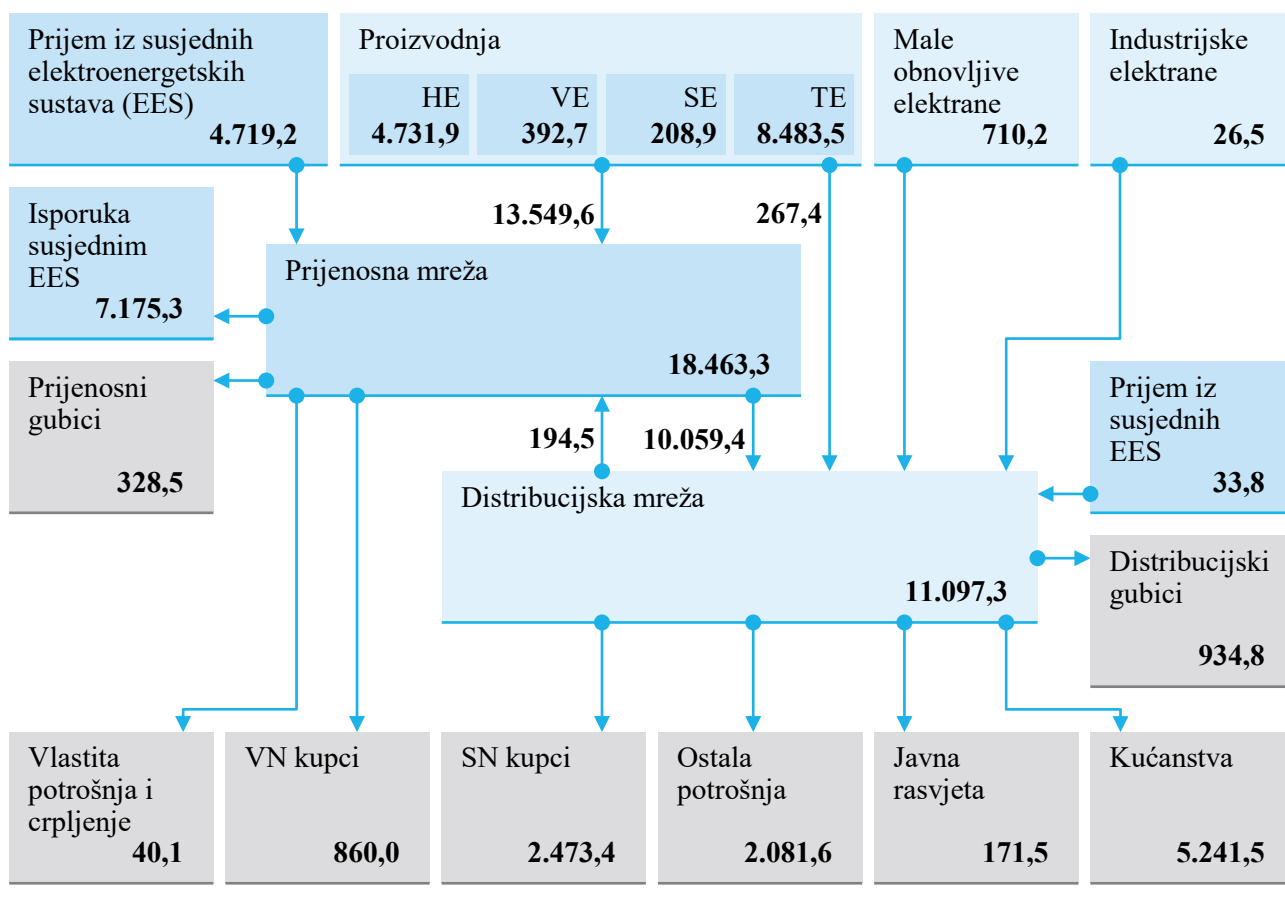
Slika 7. Energija preuzeta u BiH s prijenosne mreže – mjesečni podaci (GWh)

Slika 8. Energija preuzeta s prijenosne mreže u 2024. godini, po opskrbljivačima (GWh)

Slika 9. Ostvarene bilančne veličine u 2024. godini (GWh)

Tržište električne energije u Europi

Prosječna godišnja cijena električne energije za trgovanje dan unaprijed na Mađarskoj burzi (HUPX DAM indeks) u 2024. godini je iznosila 100,81 €/MWh, što je 5,6% manje nego prethodne godine, kada je iznosila 106,82 €/MWh (tablica 5). Primjetna je razlika cijena u prvoj polovini godine kada je prosjek iznosio 74 €/MWh i u drugoj polovini s prosjekom 127 €/MWh. Također, povećana je razlika burzanskih cijena (engl. market spread) između regije jugoistočne Europe i regije zapadne i srednje Europe (Core regija). U prosjeku Indeks Europske burze za energiju (EEX) za Njemačku (EPEX Germany) iznosio je 78,51 €/MWh. Time je razlika između prosječnih indeksa HUPX DAM i EPEX Germany povećana na 22 €/MWh, sa 11 €/MWh koliko je iznosila 2023. godine. Već tradicionalno, na Nord Pool burzi zabilježena je najniža prosječna cijena od 36,06 €/MWh.

Prema preliminarnim podacima, nakon dužeg razdoblja smanjenja i stagnacije, zabilježen je porast potrošnje u Europskoj uniji od 1,1%. Proizvodnja je iznosila 2.741 teravatsati (TWh) i zabilježila je porast od 1,7%, a najveće povećanje ostvarile su solarne elektrane 21,7 % i sa 304 TWh postale peti izvor s udjelom od 11,1%. Termoelektrane na ugljen su smanjile proizvodnju za 15,7% i s ostvarenih 269 TWh

Tablica 5. Cijene električne energije na burzama (€/MWh)

Burzovni indeksi	Prosječna cijena	Maksimalna cijena	Minimalna cijena
EPEX Germany	78,51	492,04	1,78
EPEX Austria	81,17	358,87	2,87
BSP	91,21	340,32	12,18
HUPX DAM	100,81	358,77	8,35
IBEX	101,98	334,98	19,76
SEEPEX	101,64	283,93	22,68
CROPEX	94,71	340,27	12,63

EPEX Germany – Indeks Europske burze za energiju (EEX) za Njemačku

EPEX Austria – Indeks Europske burze za energiju (EEX) za Austriju

BSP – Indeks Slovenačke burze

HUPXDAM – Indeks Mađarske burze električne energije – tržište dan unaprijed

IBEX – Bugarski burzovni indeks

SEEPEX – Srbijanski burzovni indeks

CROPEX – Hrvatski burzovni indeks

Tablica 6. Proizvodnja električne energije u EU (TWh)

Vrsta elektrane	2023.	2024.	Promjena (%)
Nuklearne elektrane	619	649	4,7
Plinske elektrane	452	430	-5,6
Hidroelektrane	317	362	9,8
Termoelektrane na ugljen	332	269	-15,7
Vjetroelektrane	474	477	1,5
Biomasa i bioplin	153	150	-1,3
Solarne elektrane	247	304	21,7
Ostalo	102	100	-1,5
<i>Ukupno</i>	2.696	2.741	1,7

udio im je po prvi puta pao ispod 10%. Kao i u prethodne 33 godine, nuklearne elektrane su najveći izvor s realizacijom 649 TWh i udjelom od 23,7% u ukupnoj proizvodnji (tablica 6). Najveći bilančni suficit u 2024. godini bilježi Francuska 89 TWh, zatim Švedska 33 TWh. Najveći deficit je ostvarila Italija 52 TWh, zatim Njemačka 28 TWh i Mađarska 11 TWh.

Nastavljeno je dinamično instaliranje solarnih elektrana, čiji su ukupni kapaciteti dostigli 328 GW, od čega je 65 GW instalirano u 2024. godini, a 163 GW, odnosno polovina svih postojećih kapaciteta u zadnje tri godine. Za razliku od ekspanzije solarnih,

vjetroelektrane imaju stabilnu dinamiku s prosječnim ulaskom u pogon 12 do 15 GW novih kapaciteta godišnje (12,9 GW u 2024. godini).

Udio fosilnih goriva u proizvodnji električne energije u Europskoj uniji je pao na najnižu dosadašnju razinu – 25,5%. Prema očekivanjima, u 2024. godini desio se povijesni preokret u kojem je zajednički udio vjetroelektrana i solarnih elektrana (28,5%) po prvi puta nadmašio udio elektrana na fosilna goriva (ugljen i prirodni plin) u proizvodnji električne energije. Ovakav razvoj je u skladu s ciljevima EU-a o potpunoj dekarbonizaciji elektroenergetskog sektora do 2030., odnosno 2035. godine.

I pored smanjivanja udjela u proizvodnji električne energije, fosilna goriva pokazuju jak utjecaj na kretanje cijena električne energije na veleprodajnim tržištima, naročito u razdobljima odsustva proizvodnje iz vjetroelektrana, koje su postale drugi izvor po veličini u EU-u. Također, prisutna je značajna razlika u cijenama na burzama gdje nordijske zemlje zbog proizvodnog portfolija zasnovanog na hidro, nuklearnoj i energiji vjetra bilježe značajno niže cijene od cijena u *Core* regiji, a posebno od cijena u jugoistočnoj Europi, gdje i dalje dominiraju fosilna goriva.

Tržište električne energije u regiji

Priroda promjena na tržištu električne energije Europske unije bila je prisutna i u jugoistočnoj Europi, tržištu koje je od direktnog interesa za subjekte iz BiH. U regiji je dominantan Indeks Mađarske burze električne energije na tržištu dan unaprijed (HUPX DAM), čija je prosječna vrijednost bila 100,81 €/MWh u 2024. godini (106,82 €/MWh u 2023. godini, a u 2022. godini 271,95 €/MWh). Zbog prisutnog bilančnog deficita i velikog učešća fosilnih goriva u proizvodnji električne energije, veleprodajne cijene u jugoistočnoj Europi su više nego u drugim europskim regijama, te se mogu usporediti samo s cijenama u Italiji.

U tablici 7 je dat pregled proizvodnje i potrošnje u regiji, iz kojeg je vidljivo da je ukupni deficit s 3,2 TWh u 2023. godini, povećan na 16,2 TWh u 2024. godini. Tome su u prvom redu doprinijele nepovoljne hidrološke prilike, ali i slabosti prisutne u radu termoelektrana na ugljen. Slaba hidrologija je bila naročito izražena u drugoj polovini godine, te je u tom razdoblju došlo do porasta cijena, koje su u studenom i prosincu u prosjeku iznosile oko 150 €/MWh.

Primjena *Sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar EU-a*, u uvjetima opadajućih veleprodajnih cijena, bio je razlog ubrzanog napuštanja korištenja ugljena u proizvodnji električne energije. Ovaj trend je bio prisutan u Rumunjskoj i Grčkoj, a od 2023. godine bilježi se i u Bugarskoj. Međutim, rastući trend veleprodajnih cijena u drugoj polovini 2024. godine omogućio je profitabilan rad elektrana na fosilna goriva, pa su

Tablica 7. Proizvodnja i potrošnja električne energije u regiji u 2024. godini (TWh)

Država	Proizvodnja	Potrošnja	Razlika
Albanija	6,8	7,2	-0,4
Bosna i Hercegovina	13,4	10,9	2,5
Bugarska	37,7	36,8	0,9
Crna Gora	2,6	3,0	-0,4
Grčka	50,3	50,4	-0,2
Hrvatska	13,3	18,3	-5,0
Kosovo*	5,9	6,5	-0,6
Mađarska	32,2	43,4	-11,1
Rumunjska	51,2	54,2	-3,0
Sjeverna Makedonija	4,3	5,0	-0,7
Slovenija	14,8	12,4	2,4
Srbija	33,7	34,3	-0,6
<i>Ukupno</i>	266,2	282,4	-16,2

* Ovaj naziv ne prejudicira status i u skladu je s Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o neovisnosti Kosova.

plinske elektrane u Grčkoj, koja ima znatne kapacitete, iskoristile povoljne okolnosti na tržištu i proizvele 22 TWh. Istodobno se grade brojne solarne elektrane, pa su ti kapaciteti dostigli značajne iznose u nekim državama (Grčka 9,0 GW, Mađarska 7,5 GW, Slovenija 1,4 GW). I dalje su prisutni problemi u eksploataciji ugljena i raspoloživosti termoblokova (Bosna i Hercegovina, Srbija, Sjeverna Makedonija, Kosovo*). Srbija i Sjeverna Makedonija su uvezile nedostajuće količine, dok se u Bosni i Hercegovini proizvodnja u termoelektranama stabilizirala na nižoj razini, uz nabavu dijela potrebnog ugljena iz rudnika u privatnom vlasništvu. Za razliku od Europske unije, gdje instalirani kapaciteti vjetroelektrana i solarnih elektrana značajno rastu, u zemljama Zapadnog Balkana dinamika izgradnje ovih izvora ne garantira dostizanje ciljeva tranzicije prema čistoj energiji.

Osnivanje nacionalnih burzi je dovršeno u zemljama Zapadnog Balkana još u 2023. godini, osim u Bosni i Hercegovini koja je sada jedina zemlja u regiji bez institucionalnog veleprodajnog tržišta. Burze u Albaniji, Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji još uvijek rade s malim prometom električne energije, ali je aktualan proces njihove integracije u jedinstveno europsko tržište dan unaprijed i unutarredno tržište.

Tablica 8. Broj kupaca električne energije u BiH po kategorijama potrošnje

Opskrbljivač	110 kV	35 kV	10 kV	Ostala potrošnja (tržišna op.)	Ostala potrošnja (javna op.)	Kućanstva	Javna rasvjeta	Ukupno
Elektroprivreda BiH	13	67	975	20.152	48.667	741.434	4.915	816.223
Elektroprivreda RS	5	30	1.033	4.045	27.359	526.553	96	559.121
Elektroprivreda HZHB	3	3	316	4.700	12.614	185.766	2.212	205.614
Komunalno Brčko		1	79	307	3.519	33.261	456	37.623
Ostali opskrbljivači			1	3				4
<i>Ukupno</i>	21	101	2.404	29.207	92.159	1.487.014	7.679	1.618.585

Tržište električne energije u Bosni i Hercegovini

Ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini u 2024. godini iznosila je 12.131 GWh ili 4,3% više nego u prethodnoj godini. Kupci priključeni na prijenosni sustav su preuzeli 860 GWh ili 19,8% više, a kupci priključeni na distribucijski sustav 10.903 GWh, uz povećanje u odnosu na prethodnu godinu od 3,4%. Od ovog iznosa 9.968 GWh odnosi se na preuzimanje krajnjih kupaca, a 935 GWh na gubitke u distribuciji. Ukupna prodaja krajnjim kupcima iznosila je 10.828 GWh i veća je za 4,6%.

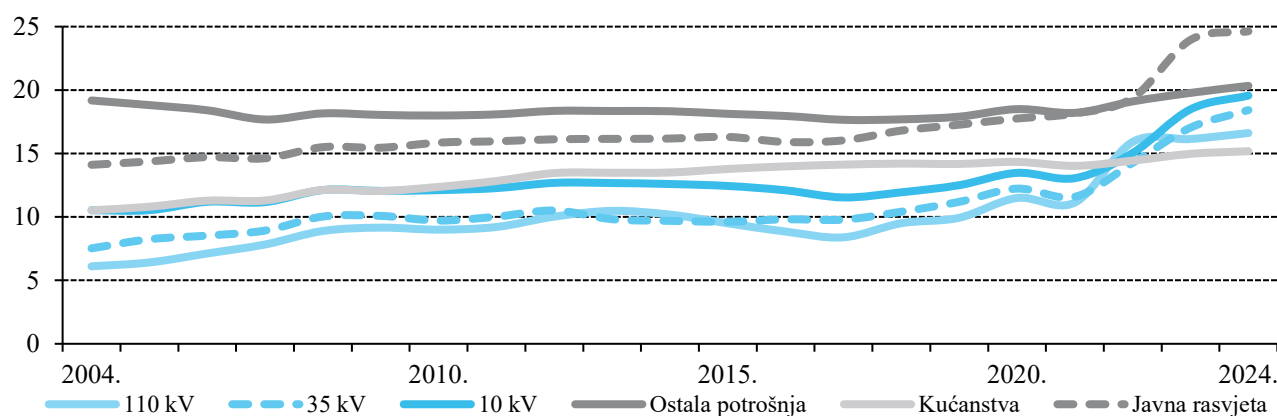
Broj kupaca električne energije u BiH na kraju godine iznosio je 1.618.585, od toga su 1.487.014 kućanstva, a 131.571 kupci u svim ostalim kategorijama potrošnje (tablica 8).

Nadležne regulatorne komisije u BiH ne utvrđuju tarifne stavke za kupce u onim kategorijama potrošnje koje prema legislativi više ne mogu biti regulirane. Istekom 2014. godine prestala je regulacija tarifa za opskrbu za sve kupce, osim za kućanstva i kupce iz kategorije ‘ostala potrošnja’ (komercijalni kupci priključeni na 0,4 kV) koji imaju status ‘malog kupca’. Od 1. siječnja 2015. godine svi kupci električne energije u BiH mogu birati svog opskrbljivača na tržištu. Kupci koji ne odaberu opskrbljivača na tržištu mogu se opskrbljivati kod javnih opskrbljivača po njihovim tržišnim cijenama, a kućanstva i mali kupci po reguliranim cijenama u okviru javne, odnosno univerzalne usluge.

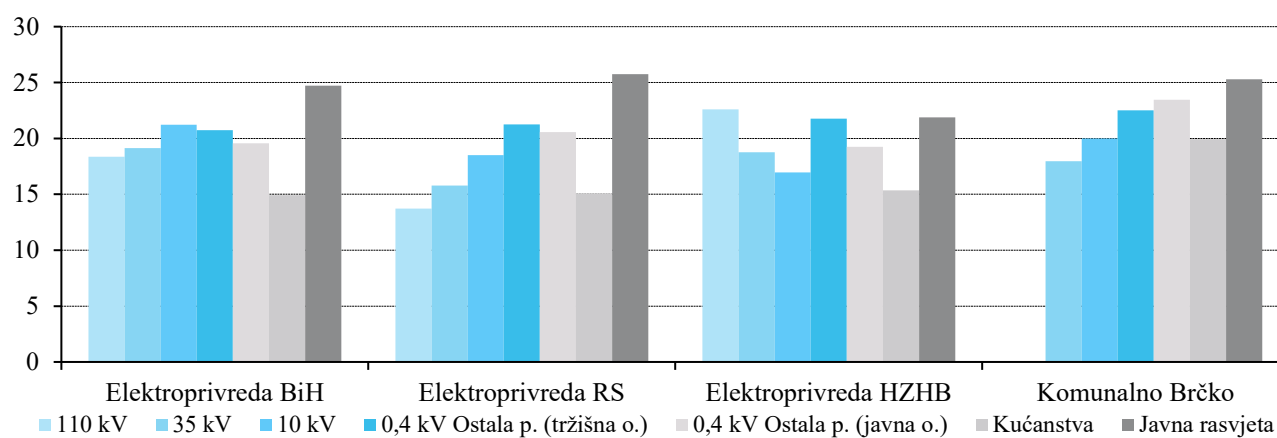
Mogućnost opskrbe u okviru ove usluge tijekom 2024. godine koristila su sva kućanstva u BiH i najveći broj malih kupaca iz kategorije ‘ostala potrošnja’. Prosječna cijena električne energije za te kupce iznosila je 16,05 feninga/kWh i veća je 0,4% nego u 2023. godini kada je iznosila 15,99 feninga/kWh.

Pri tome je prosječna cijena za kućanstva iznosila 15,18 feninga/kWh (povećanje od 1,4%), dok je prosječna cijena za male kupce iz kategorije ‘ostala potrošnja’ koji se opskrbljuju putem

Slika 10. Prosječne cijene električne energije po kategorijama kupaca, bez PDV-a (fening/kWh)

Slika 11. Prosječne cijene električne energije u elektroprivredama, bez PDV-a (fening/kWh)

javne, odnosno univerzalne usluge bila 19,74 feninga/kWh i veća je za 2,1% u odnosu na 2023. godinu.

Prosječne cijene za krajnje kupce u BiH prikazane su na slici 10, a na slici 11 po javnim opskrbljivačima, za 2024. godinu.

Regulatorne komisije u BiH djeluju na postupnom uklanjanju naslijeđenih unakrsnih subvencija između pojedinih kategorija kupaca, koje se odvija u skladu s dobrom međunarodnom regulatornom praksom, uz izbjegavanje tzv. ‘tarifnih šokova’. Trend promjene odnosa prosječnih cijena za male komercijalne kupce i kućanstva vidljiv je na slici 10. Prema podacima iz 2024. godine unakrsna subvencija između tih kategorija u prosjeku iznosi 30,0% bilježeći najmanju vrijednost u slučaju kupaca koje opskrbljuje Komunalno Brčko (17,7%), a najveću kod kupaca Elektroprivrede RS (36,4%).

Jasna je potreba da se unakrsne subvencije smanjuju, čime se poštuje osnovno regulatorno načelo odražavanja stvarnih troškova u formiranju cijena. Time se omogućava tržišno nadmetanje i u opskrbi kućanstava, odnosno otvara mogućnost tržišnim opskrbljivačima da ponude povoljnije cijene i budu konkurentni i u tom segmentu tržišta.

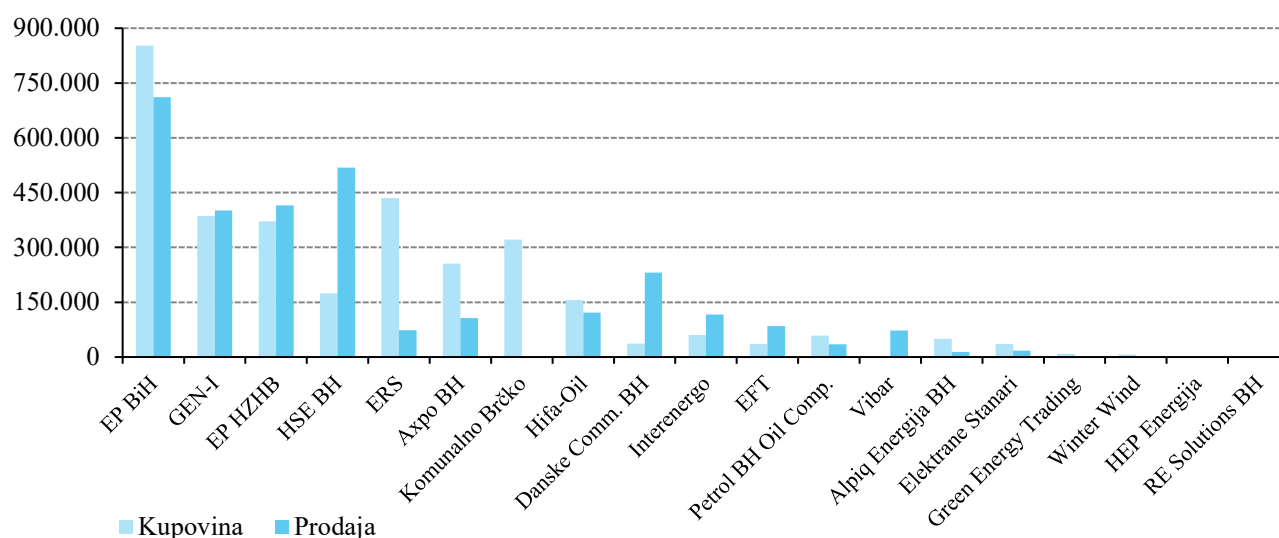
Na maloprodajnom tržištu u Bosni i Hercegovini od 1. siječnja 2016. godine registrirane su prve promjene opskrbljivača kod kupaca priključenih na distribucijski sustav, od kada iz mjeseca u mjesec njihov broj varira. U 2024. godini najveći dio kupaca se opskrbljivao kod svojih tradicionalnih opskrbljivača (tzv. 'inkubenti'). Razina veleprodajnih cijena uzrokovala je smanjenje konkurencije na maloprodajnom tržištu, te su pored inkubenata, na maloprodajnom tržištu bila aktivna još tri opskrbljivača: HEP Energija d.o.o., Mostar, Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo i Energy Financing Team d.o.o., Bileća. Oni su opskrbljivali samo mali dio kupaca na srednjem naponu i kupaca u kategoriji 'ostala potrošnja', kojima su isporučili ukupno 14,96 GWh. Inkubenti su opskrbljivali sve kupce električne energije priključene na prijenosni sustav i opskrbljivali najveći dio kupaca priključenih na distribucijski sustav.

Dakle, u 2024. godini kupcima koji su promijenili opskrbljivača isporučeno je 14,96 GWh, ili svega 0,15% od ukupno preuzete energije krajnjih kupaca u BiH. U prethodnom razdoblju desetine tisuća kupaca promijenilo je uvjete opskrbe promjenom ugovora sa svojim ranijim tradicionalnim opskrbljivačima, čime su na otvorenom tržištu izabrali ponudu za opskrbu koja najbolje odgovara njihovim potrebama.

Kupcima koji se opskrbljuju u okviru javne, odnosno univerzalne usluge isporučeno je 6.474,46 GWh (59,8% od ukupne potrošnje krajnjih kupaca), a kupcima za koje cijene nisu regulirane isporučeno je 4.353,63 GWh (40,2%).

Značajno dinamičnije je trgovanje na veleprodajnom tržištu u BiH, koje se zasniva na bilateralnim aranžmanima kupovine i prodaje električne energije (slika 12). Premda ovo tržište i dalje nije institucionalizirano (ne postoji operator tržišta, odnosno burza električne energije), rezultat brojnih bilateralnih ugovora je

Slika 12. Pregled trgovanja na veleprodajnom tržištu u BiH u 2024. godini (MWh)

značajan – 19 aktivnih licenciranih subjekata ostvarilo je promet od 3.244 GWh na domaćem tržištu. Uz to registrirane su i prekogranične transakcije u ukupnom obimu 6.545 GWh, od čega su izvozne iznosile 4.524 GWh, a uvozne 2.021 GWh.

Pored veleprodajnog i maloprodajnog tržišta u Bosni i Hercegovini je funkcionalno i tržište uravnoteženja kojim upravlja NOS BiH. U biti radi se o *monopsonom* tržištu, gdje na strani potražnje postoji samo jedan subjekat – NOS BiH, dok na strani ponude egzistiraju uglavnom proizvođači koji pružaju pomoćne usluge. Na tržištu uravnoteženja se također obavlja i obračun odstupanja (debalansa) balansno odgovornih strana od dnevnog rasporeda u energetskom i financijskom smislu. Cijene debalansa se određuju na temelju cijena regulacijske (balansne) energije na satnoj razini. Sve transakcije između ponuđača s jedne strane i NOS-a BiH s druge strane obavljaju se na tržišnom načelu putem godišnjih i mjesečnih tendera, dok se cijene regulacijske energije formiraju dan unaprijed putem ponuda pružatelja na satnoj osnovi.

Vrijednost ukupno nabavljenih pomoćnih usluga na tržištu uravnoteženja u 2024. godini iznosi 103,80 milijuna KM, od čega se 60,96 milijuna KM odnosi na nabavu energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sustavu, 12,58 milijuna KM na plaćanje odstupanja prema SHB regulacijskom bloku frekvencije i snage razmjene (LFC blok SHB) – tzv. *FSKAR* obračun, te 30,26 milijuna KM na plaćanja regulacijskih kapaciteta (snage) i regulacijske (balansne) energije (tablica 9).

Regulacijska energija je angažirana u smjeru ‘nagore’ u iznosu 68,10 GWh (od čega je 2,99 GWh pozitivna pričuva za održavanje frekvencije – FCR, 47,92 GWh pričuva za automatsku obnovu frekvencije – aFRR i 17,19 GWh pričuva za ručnu obnovu frekvencije – mFRR). U smjeru ‘nadolje’ regulacijska energija je angažirana u iznosu 51,89 GWh (od čega je 3,24 GWh negativna

Tablica 9. Vrijednost nabavljenih pomoćnih usluga

Pomoćna usluga	2023. (KM)	2024. (KM)	Promjena (%)
FCR – kapacitet	830.715	843.106	1,5
aFRR – kapacitet	7.266.227	6.039.550	-16,9
mFRR – kapacitet	7.941.410	7.037.200	-11,4
Energija uravnoteženja ‘nagore’	12.010.387	20.949.061	74,4
Energija uravnoteženja ‘nadolje’	-9.431.267	-4.611.041	-51,1
Gubici u prijenosnom sustavu	39.961.871	60.959.382	52,5
Odstupanja prema LFC bloku SHB (<i>FSKAR</i> obračun)	1.730.731	12.579.061	626,8
<i>Ukupno</i>	60.310.074	103.796.319	72,1

FCR, 46,68 GWh aFRR i 1,97 GWh mFRR). Po pitanju debalansa balansno odgovornih strana, iskazano je ukupno odstupanje u smjeru deficita (manjka) energije od 88,82 GWh i ukupno odstupanje u smjeru suficita (viška) energije od 41,71 GWh, što je rezultiralo deficitom prema LFC bloku SHB u iznosu od 47,11 GWh. Pri tome su ostvarene prosječne cijene debalansa od 307,61 KM/MWh za deficit i 88,87 KM/MWh za suficit energije.

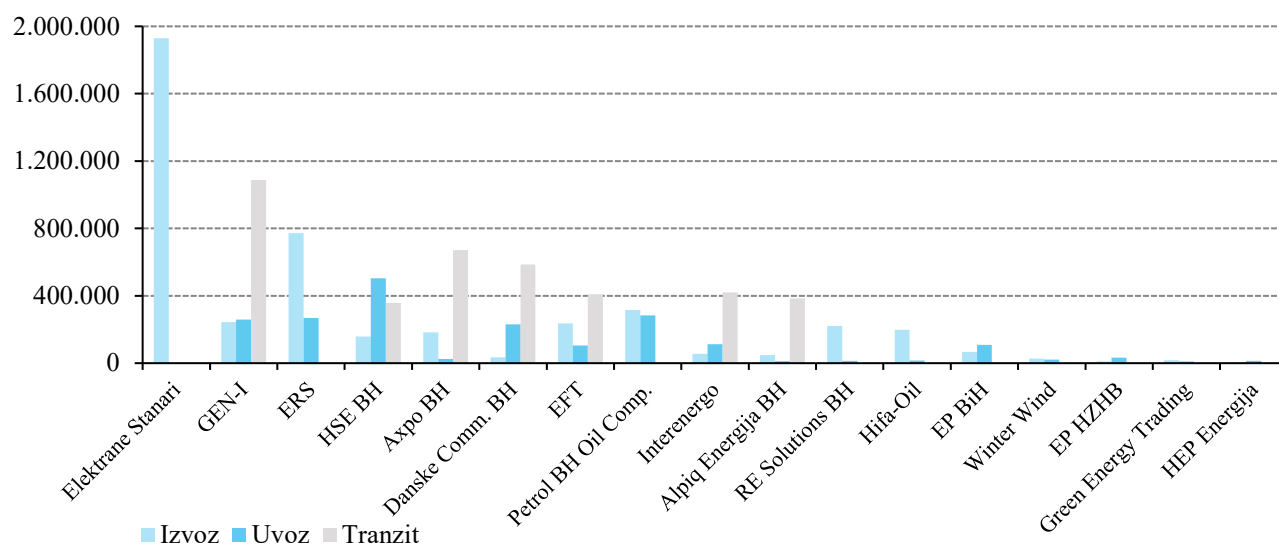
NOS BiH je, pružanjem sustavne usluge, od opskrbljivača koji preuzimaju energiju iz prijenosnog sustava i kroz obračun odstupanja balansno odgovornih strana od dnevnog rasporeda, ostvario prihod 99.808.945 KM, od čega 52.485.287 KM prema tarifi za sustavnu uslugu i 47.323.658 KM za debalanse.

Povećanjem veleprodajnih cijena električne energije u drugoj polovini 2024. godine povećane su i cijene energije uravnoteženja, a time i cijene debalansa. Uz lošu hidrološku situaciju i probleme u radu termoelektrana, balansno odgovorne strane su bile suočene s manjkom energije, što se odrazilo i na povećanje odstupanja od dnevnog rasporeda, pa su debalansi u financijskom smislu porasli za 82,9%. Pored toga, evidentiran je izvoz prekograničnih usluga uravnoteženja u vrijednosti 570.747 KM i uvoz u vrijednosti 1.192.088 KM.

Prekogranična trgovina

Dobra povezanost sustava Bosne i Hercegovine sa susjednim elektroenergetskim sustavima omogućava visoku razinu prekogranične razmjene električne energije. Zbog smanjenja proizvodnje i povećanja potrošnje, smanjen je izvoz električne energije, te je u 2024. godini izvezeno 4.524 GWh, što je 12,1% manje nego u prethodnoj godini. Električnu energiju izvezilo je

Slika 13. Pregled prekograničnih transakcija po subjektima u 2024. godini (MWh)

Tablica 10. Prekogranična trgovina po granicama, uključujući registrirani tranzit (GWh)

Zemlja	Izvoz	Uvoz
Hrvatska	2.159,0	4.101,2
Srbija	3.490,5	1.203,3
Crna Gora	2.791,1	632,5
Ukupno	8.440,6	5.937,0

17 subjekata, a po opsegu na prvom mjestu su bile Elektrane Stanari d.o.o., Stanari s 1.929 GWh, a zatim slijede MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično poduzeće, a.d., Trebinje sa 772 GWh, Petrol BH Oil Company d.o.o., Sarajevo s 315 GWh, GEN-I d.o.o., Sarajevo s 244 GWh itd.

Uvoz električne energije je iznosio 2.021 GWh i povećan je 120,3% u odnosu na prethodnu godinu. Među 16 subjekata koji su obavljali uvoz električne energije najveću realizaciju imali su HSE BH Energetsko poduzeće d.o.o., Sarajevo (503 GWh), Petrol BH Oil Company (284 GWh), MH Elektroprivreda Republike Srpske – Matično poduzeće, a.d., Trebinje (269 GWh), GEN-I d.o.o., Sarajevo (259 GWh) itd.

Pregled prekograničnih transakcija po subjektima u 2024. godini dat je na slici 13.

Najveći opseg prekogranične trgovine električnom energijom se obavljao na granici s Hrvatskom, zatim na granicama sa Srbijom i Crnom Gorom (tablica 10).

Tijekom 2024. godine registriran je tranzit električne energije preko prijenosnog sustava BiH u iznosu od 3.916 GWh, što je 681 GWh ili 21,1% više nego prethodne godine. Tranzitni tokovi imaju specifičan značaj jer se koriste kao osnovni element kod obračuna prihoda i rashoda u okviru *Mehanizma naplate između*

Tablica 11. Prihodi ostvareni na godišnjim aukcijama

Godina	Prihod (KM)	Godina	Prihod (KM)
2013.	2.036.125	2020.	2.605.349
2014.	2.905.655	2021.	3.533.182
2015.	1.091.719	2022.	7.914.536
2016.	952.030	2023.	17.166.909
2017.	2.021.274	2024.	14.635.393
2018.	1.171.731	2025.	27.350.378
2019.	2.683.896		

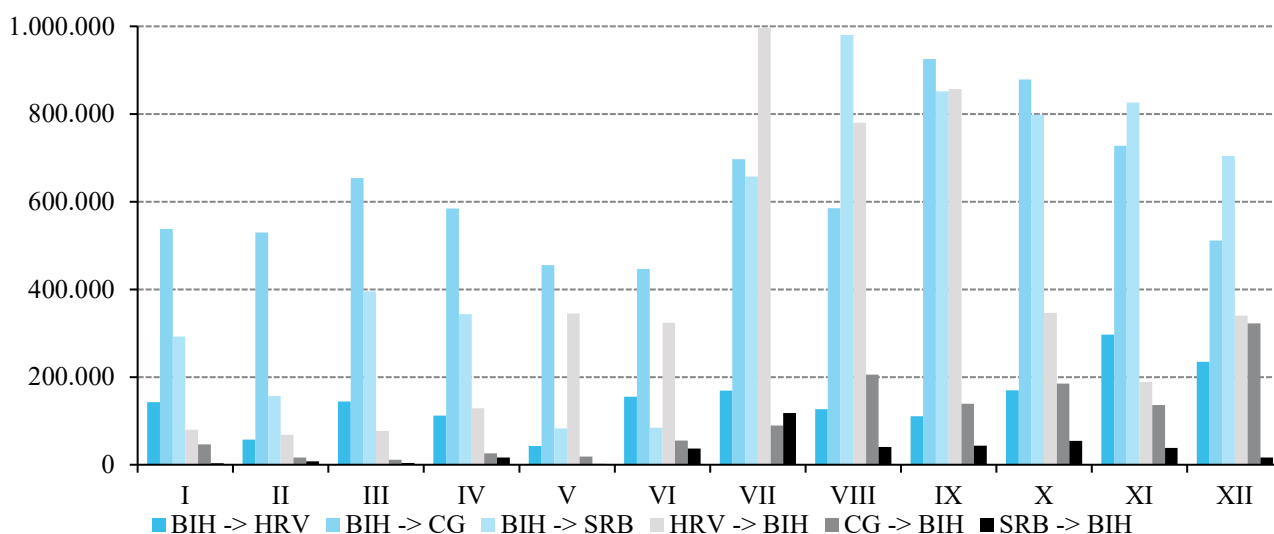
operatora prijenosnog sustava (ITC mehanizam). Kako njegov obračun, zbog kompleksne procedure znatno kasni, tek sredinom 2024. godine su objavljeni kompletni podatci za 2023. godinu. Prema tim podacima ukupan rashod koji je BiH ostvarila iznosi 16.950.760 KM, čime se po četvrti put u nizu ne bilježi prihod u definiranom vremenskom okviru. Prema pravilima povećani tranzitni tokovi uvećavaju prihod, dok povećanje kako izvoznih tako i uvoznih tokova utječe na povećanje rashoda.

Ukupan prihod Bosne i Hercegovine po osnovi aukcija za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta na godišnjoj razini, koje su održane početkom prosinca 2024. godine za narednu godinu iznosi 27.350.378 KM, što je najveći iznos od kada se aukcije obavljaju (tabela 11). Treću godinu zaredom najviša cijena postignuta je na granici s Crnom Gorom u iznosu 6,27 €/MWh za 199 MW prijenosnog kapaciteta u smjeru iz BiH. U smjeru iz BiH prema Srbiji (za kapacitet 150 MW) postignuta je cijena 5,10 €/MWh, dok je u smjeru prema Hrvatskoj dodijeljen kapacitet od 400 MW po cijeni 1,51 €/MWh. Na svim granicama u smjeru prema BiH za iste iznose ponuđenih kapaciteta cijene su višestruko niže.

Na slici 14 prikazani su prihodi po osnovi mjesečnih aukcija, po granicama i smjerovima. Ovi prihodi su u 2024. godini povećani 9,4% i iznosili su 17.447.824 KM. Dnevne i unutardnevne aukcije prekograničnih kapaciteta za 2024. godinu rezultirale su prihodom od 4.185.312 KM, što je 161,9% više od ostvarenja u prethodnoj godini.

U skladu s pravilima Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je korisnik svih prihoda po osnovi dodjele prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta, kao i prihoda, odnosno rashoda od primjene *Mehanizma naplate između operatora prijenosnog sustava* (ITC mehanizma).

Slika 14. Prihod po osnovi mjesečnih i dnevnih aukcija, po granicama i smjerovima (KM)

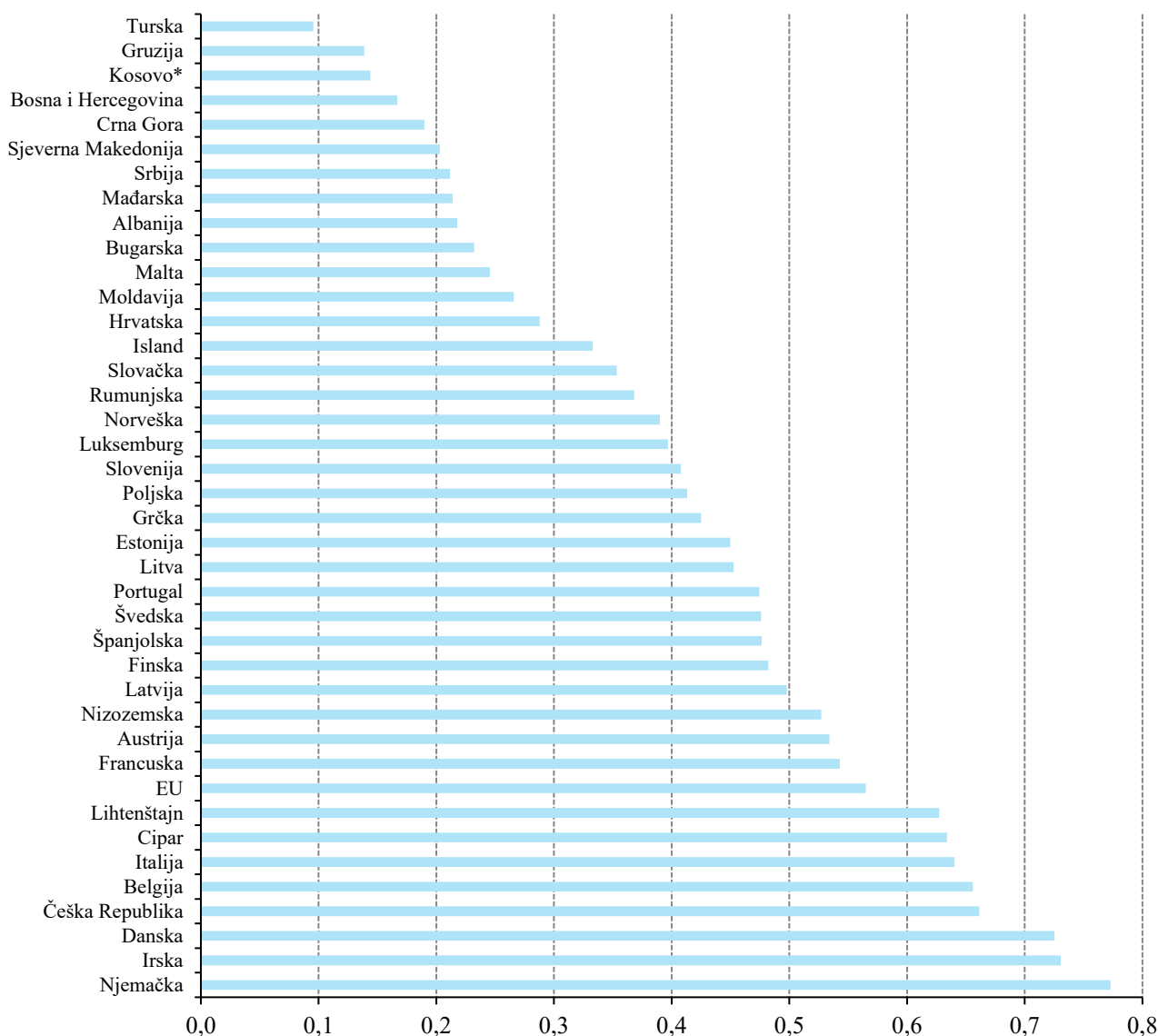
3.8 Energetska statistika

Svjestan značaja objektivnosti prikaza podataka o energetskim veličinama i cijenama električne energije, DERK je i tijekom 2024. godine posebnu pozornost posvetio unapređenju svog djelovanja u segmentu energetske statistike.

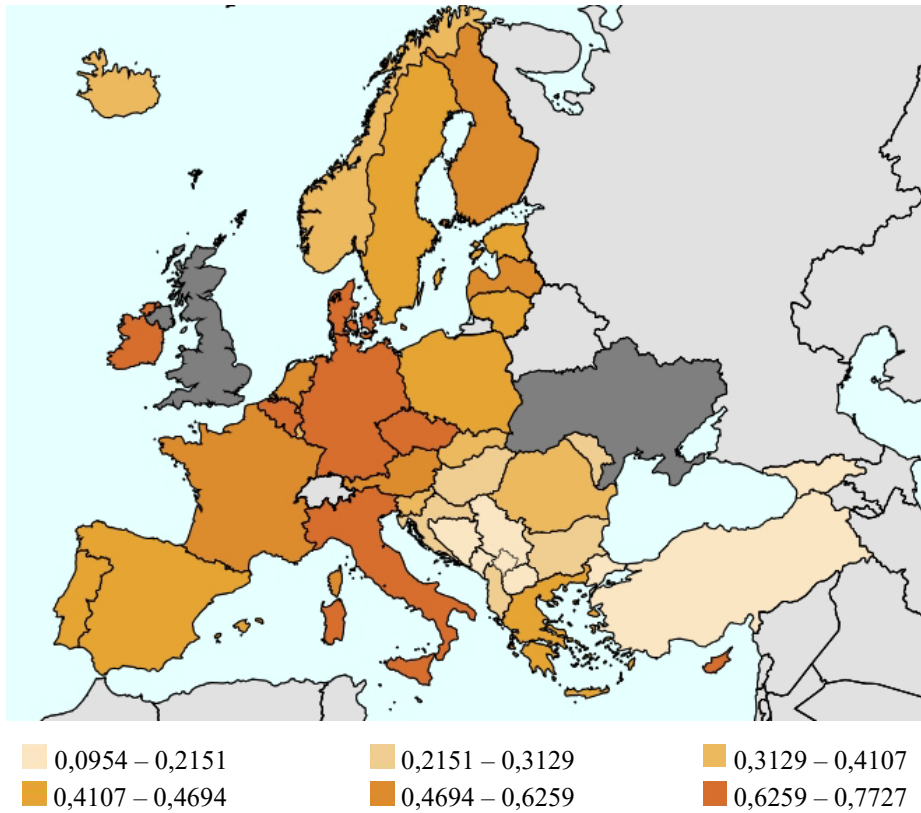
Ključni partner u razmjeni energetskih veličina i podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, s kojom DERK dugi niz godina surađuje, naročito u ispunjavanju obveze izvješćivanja prema međunarodnim tijelima, slijedeći propisane metodologije i dinamiku izvješćivanja. Suradnja dvije institucije pridonosi razvoju energetske statistike i harmonizaciji sustava službene statistike Bosne i Hercegovine i statistike zemalja Europske unije u svim oblastima, a posebno u oblasti energije.

Slika 15. Cijene električne energije u KM/kWh za kućanstva (godišnja potrošnja od 2.500 do 5.000 kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

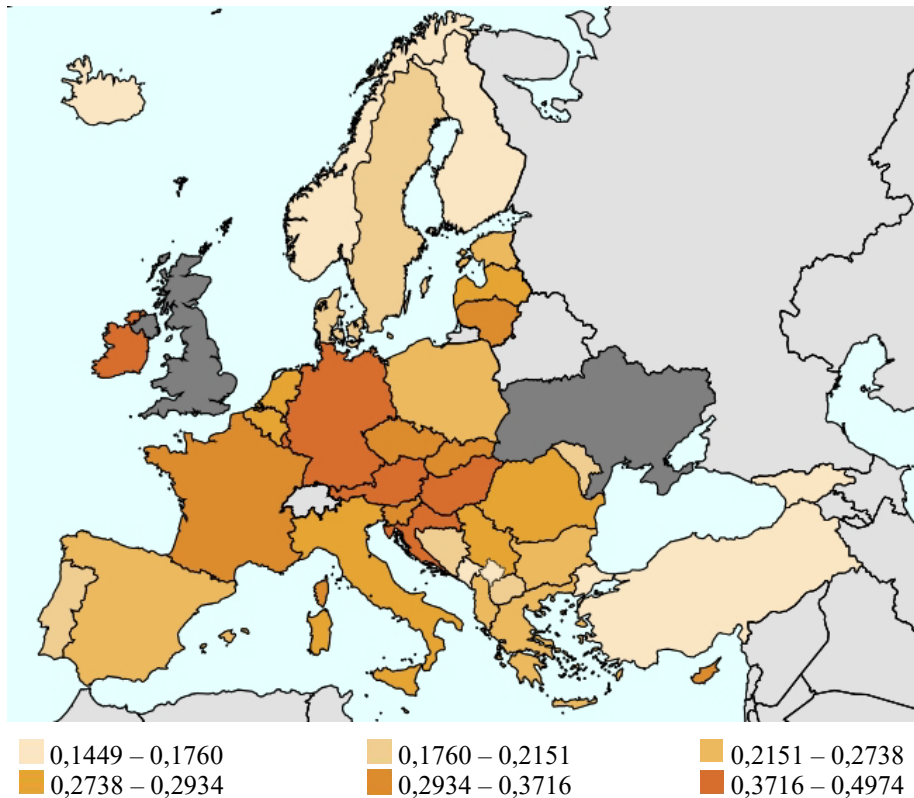

Napomena: navedeni iznosi uključuju sve poreze i pristojbe

Slika 16. Geografski prikaz cijena električne energije za kućanstva (u KM/kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

Slika 17. Geografski prikaz cijena električne energije za industriju (u KM/kWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

Rezultati suradnje dvije institucije su prepoznatljivi i u izvješćima Eurostata koji od 2011. godine uključuju podatke o cijenama električne energije u BiH, što omogućuje njihovu usporedbu sa zemljama Europske unije i nekim zemljama koje su u procesu pristupanja EU-u (slike 15 – 18).

Pored analize podataka o elektroenergetskom sektoru BiH, DERK kontinuirano prikuplja i analizira podatke o regionalnom tržištu, uključujući podatke burzi električne energije sa sjedištima u Leipzigu, Budimpešti, Sofiji, Beogradu, Ljubljani i Zagrebu (tablica 5).

Na temelju sistematiziranog pristupa prema brojnim elektroenergetskim pokazateljima, DERK je i tijekom 2024. godine kvalitetno odgovarao na brojne upite različitih domaćih i međunarodnih institucija prezentirajući statističke podatke o elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine.

Eurostat je statistička institucija Europske unije smještena u Luxembourg. Njen zadatak je da osigura statistike Europskoj uniji na europskoj razini koje omogućuju usporedbe između zemalja i regija.

Slika 18. Cijene električne energije u KM/kWh za industriju (godišnja potrošnja od 500 do 2.000 MWh) u prvoj polovini 2024. godine, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi isključuju sve poreze i pristojbe

3.9 Sudski i drugi sporovi

Svih šest dosadašnjih presuda Suda Bosne i Hercegovine je potvrdilo zakonitost odluka DERK-a koje su bile sudskim putem osporene od pravnih osoba o čijim zahtjevima je odlučivao nakon provedenih tarifnih postupaka ili postupaka rješavanja sporova. Tijekom 2024. godine, nije bilo novih zahtjeva od aktivno legitimiranih subjekata za preispitivanje odluka iz regulatorne prakse Državne regulatorne komisije za električnu energiju.

Jedna od specifičnosti regulacije je adjudikativna funkcija regulatora, odnosno nadležnost za rješavanje sporova koji nastanu između korisnika i pružatelja usluga u reguliranom sektoru. Shodno *Zakonu o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH*, rješavanje sporova koji se odnose na prijenosni sustav dio je nadležnosti i ovlaštenja Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Tijekom 2024. godine, nije bilo novih zahtjeva za rješavanje sporova koji su u nadležnosti DERK-a.

Osim izravnog osiguravanja prava na fer i nediskriminirajući pristup prijenosnoj mreži i aktivne zaštite kupaca kroz rješavanje sporova, Državna regulatorna komisija nastoji djelovati edukativno i preventivno, te ova nastojanja u značajnoj mjeri predupređuju ove sporove. Preventivne aktivnosti se ostvaruju na više načina – provođenjem nadzora nad reguliranim subjektima i kvalitetom usluga koje pružaju, prikupljanjem, analizom i obradom podataka o propisima i postupanjima reguliranih subjekata u domenu pristupa prijenosnoj mreži i zaštite potrošača, te aktivnim sudjelovanjem predstavnika DERK-a u kreiranju različitih platformi i edukativnih alata za korisnike sustava i kupce električne energije.

3.10 Ostale ključne aktivnosti

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je i tijekom 2024. godine razmjenjivala podatke s većim brojem državnih institucija, među kojim se izdvajaju Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcija za europske integracije Vijeća ministara BiH, Konkurencijsko vijeće BiH i Agencija za statistiku BiH,⁴ te pripremala različite informacije za njihove potrebe. Poseban doprinos DERK je dao radu Odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine Europskoj uniji i Pododbora za transport, energiju, okoliš i regionalni razvoj. U skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima da kao regulatorno tijelo djeluje i na području Brčko Distrikta BiH, DERK u svom radu surađuje i s Vladom Distrikta.

⁴ Memorandume o suradnji Državna regulatorna komisija za električnu energiju potpisala je s Agencijom za statistiku BiH 19. travnja 2011. godine i s Konkurencijskim vijećem BiH 28. svibnja 2014. godine.

Državna regulatorna komisija i entitetske regulatorne komisije – Regulatorna komisija za energiju u Federaciji BiH i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, surađuju i usklađuju svoje djelovanje od svog osnivanja.

DERK kontinuirano proaktivno djeluje u reformi i razvoju pravnog okvira za električnu energiju u BiH u skladu s pravnom stečevinom Europske unije. Pri tome, na temelju dosadašnjih regulatornih iskustava u primjeni zakona u oblasti električne energije, kao i na temelju dosadašnje edukacije i suradnje s relevantnim međunarodnim institucijama, izražava spremnost da pruži potporu i konkretnu pomoć u ispunjavanju obveza Bosne i Hercegovine putem različitih normativnih aktivnosti.

Na zahtjev Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, koje je nadležno tijelo za kreiranje politike u skladu sa *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH*, DERK je imenovao predstavnike u *Radnu skupinu za nastavak rada na izradi i usuglašavanju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog plina, prijenosu i tržištu električne energije u BiH*, kao i u *Radnu skupinu za prijenos i provedbu Uredbe (EU) 2022/869 o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu*. DERK očekuje da se izradom novog državnog zakona završi prijenos *Trećeg energetskeg paketa* i paketa *Čista energija za sve Europljane*, odnosno *Paketa za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, koji je kompletiran u Energetskoj zajednici uz obvezu da se do kraja 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaće zakonodavstvo i osigura provedba (vidjeti dio 4.1 i Prilog E).

DERK, djelujući u skladu sa svojim ovlaštenjima, daje potporu u izradi *Integriranog nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana Bosne i Hercegovine (NECP)*. Proces njegove izrade vodi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, uz suradnju s nadležnim entitetskim ministarstvima. DERK sudjeluje u aktivnostima interesorne radne skupine uspostavljene za izradu ovog plana, kao i u radu Tematske radne skupine za energetska učinkovitost, Tematske radne skupine za obnovljive izvore i Tematske radne skupine za sigurnost opskrbe i unutarne energetskeg tržište. Nacrt NECP-a dostavljen je na pregled Tajništvu Energetske zajednice 30. lipnja 2023. Krajem prosinca iste godine, Tajništvo je, na temelju članka 9. Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetskeg unijom i djelovanjem u području klime, ocijenio Nacrt plana i dao svoje detaljne preporuke. Bosna i Hercegovina je pozvana da inovira njegov sadržaj i svoj konačni NECP usvoji i dostavi Tajništvu Energetske zajednice do 30. lipnja 2024. godine.

Na poziv Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, DERK aktivno sudjeluje u aktivnostima *Radne skupine za uspostavljanje sustava energetskeg menadžmenta i informacijskeg sustava energetske učinkovitosti u institucijama BiH*.

Značajnu potporu DERK daje i u okviru *Programa integriranja Bosne i Hercegovine u Europsku uniju*, aktivno sudjeluju u aktivnostima iz Poglavlja 15 – Energija, Poglavlja 21 – Trans-europske mreže, i Poglavlja 28 – Zaštita zdravlja i potrošača.

Predstavnici DERK-a su i u 2024. godini aktivno sudjelovali u realizaciji projekta Svjetske banke, u okviru kojeg su se provodile aktivnosti u pripremi *Studije o skladištenju energije i uslugama uravnoteženja u Bosni i Hercegovini*.

Tijekom 2024. godine predstavnici DERK-a su aktivno sudjelovali u trogodišnjem projektu koji provodi Njemačko društvo za međunarodnu suradnju (njem. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ*) *Akcija zajednice za energetska tranziciju u Bosni i Hercegovini*, pokrenutom u lipnju 2023. godine, kao i u regionalnom trogodišnjem projektu GIZ-a *Zelena agenda: Dekarbonizacija sektora električne energije na Zapadnom Balkanu* koji se provodi od studenog 2022. godine.

Djelujući kao nacionalni regulator u zastupanju interesa BiH, DERK je sudjelovao u više lokalnih i regionalnih projekata koji su se odvijali tijekom 2024. godine. Pri tome se posebno ističu aktivnosti koje su Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Nacionalna asocijacija regulatora SAD (NARUC) organizirali po slijedećim temama:

- Povećanje stabilnosti i tehničke ekspertize na europskim i euroazijskim energetske tržištima,
- Globalni razvoj i prosperitet žena: Unapređenje žena lidera u energetici,
- Pravedna i sigurna energetska tranzicija – Regionalna procjena adekvatnosti resursa, i
- Spremnost za izvanredne situacije i donošenje pravila o pripravnosti.

U tim oblastima, u okviru Regulatornog partnerstva bosanskohercegovačkih energetske regulatora (DERK, FERK i RERS) s NARUC-om, a koje podržava USAID, tijekom 2024. godine organizirano je nekoliko stručnih usavršavanja. *Memorandum o razumijevanju* između strana u projektu Regulatornog partnerstva potpisan je u siječnju 2014. godine. Od tada se razmjenjuju informacije i iskustva, te upoznaju najbolje prakse kako bi regulatori mogli nastaviti da kreiraju i sprovode fer i neovisnu regulaciju u cilju osiguranja učinkovitog, transparentnog i stabilnog funkcioniranja elektroenergetskog sektora u isto vrijeme štiteći interese kupaca i investitora.

U skladu sa svojim nadležnostima Državna regulatorna komisija za električnu energiju je sudjelovala u realizaciji petogodišnjeg *USAID Projekta asistencije energetske sektoru* (USAID EPA), koji je završen u rujnu 2024. godine. Projekt je pružio tehničku pomoć u koordiniranju, upravljanju i poboljšanju pravnog okvira

i transparentnosti u energetsom sektoru. U tom smislu je i tijekom 2024. godine pripremljen niz analiza, preporuka i drugih dokumenata, uz direktno sudjelovanje predstavnika DERK-a.

U cilju jačanja energetske sigurnosti Bosne i Hercegovine i ubrzanja reforme energetske sektora Vlada Sjedinjenih Američkih Država je 1. listopada 2024. godine pokrenula novi petogodišnji projekt pod nazivom *Projekt asistencije energetsom sektoru* (EPA). U fokusu Projekta je električna energija, prirodni plin, energetska sigurnost, obnovljiva energija, energetska učinkovitost, e-mobilnost, zakonski i regulatorni okvir, kibernetička sigurnost i digitalizacija, te odnosi s javnošću. Najavljena je suradnja i potpora otvorenom dijalogu s donositeljima odluka, liderima u energetsom sektoru, privatnom sektoru, nevladinim organizacijama, medijima i građanima kako bi se primijenile ključne reforme potrebne za izgradnju otpornijeg, diverzificiranog i održivog energetske sektora.

Tijekom 2024. godine, u skladu sa svojim nadležnostima, predstavnici DERK-a su sudjelovali u trogodišnjem projektu *EU4Energy*, odnosno projektu tehničke pomoći Europske unije energetsom sektoru Bosne i Hercegovine, koji je pokrenut u novembru 2022. godine. Svrha projekta je pružiti potrebnu tehničku pomoć za potporu sustavnoj reformi energetske sektora u zemlji, uključujući ispunjavanje obveza Bosne i Hercegovine iz *Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama* i drugih relevantnih međunarodnih dokumenata.

Slijedeći uspješnu organizaciju prethodnih energetske samita, kroz koje je uspostavljen novi model dijaloga o aktualnim temama iz sektora energije, Vlada Sjedinjenih Američkih Država, putem Projekta asistencije energetsom sektoru (USAID EPA), Delegacija Europske unije u BiH, Savezna vlada Njemačke preko Njemačkog društva za međunarodnu suradnju (GIZ), Ministarstvo vanjskih poslova Republike Češke putem Veleposlanstva u Sarajevu, Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u Bosni i Hercegovini i Britansko veleposlanstvo u Sarajevu, organizirali su Energetski samit 2024 u Bosni i Hercegovini.

Samit je održan u Neumu od 24. do 26. travnja 2024. godine, pod pokroviteljstvom Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i regulatornih komisija za energiju u Bosni i Hercegovini, uključujući Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju.

Na ovom skupu sudjelovali su predstavnici državnih i entitetskih parlamenata, ministarstava i regulatora, općina, elektroprivrednih poduzeća, gospodarskih komora, malih i srednjih poduzeća, nevladinih organizacija i medija, te međunarodnih organizacija i donatora koji djeluju u sektoru.

4. AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. listopada 2005. godine i stupio na snagu 1. srpnja 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i plin na svijetu, u kojem efektivno sudjeluje Europska unija i sljedećih devet Ugovornih strana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Gruzija, Kosovo*, Moldavija, Sjeverna Makedonija, Srbija i Ukrajina.⁵

U skladu s izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice sudjeluju: Austrija, Bugarska, Češka, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Švedska. Ovih 19 tzv. zemalja učesnica iz Europske unije direktno učestvuje u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prilikom glasanja izražava Europska komisija. Status promatrača imaju Armenija, Norveška i Turska.

Zaključivanjem ovog Ugovora, Ugovorne strane iz regije se obvezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i plina koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU-a s kojim će se integrirati. To se postiže postupnim preuzimanjem dijelova *acquis-a* EU-a, odnosno provedbom odgovarajućih uredbi i direktiva EU-a u područjima električne energije, plina, sigurnosti opskrbe, nafte, okoliša, obnovljivih izvora, energetske učinkovitosti, infrastrukture, konkurencije i statistike (Prilog E).

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, osnovane su sljedeće institucije: Ministarsko vijeće, Stalna skupina na visokoj razini, Regulatorni odbor i Tajništvo. Dok su Forum za električnu energiju (Atenski forum) i Forum za plin osnovani Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice, Naftni forum osnovan je Odlukom Ministarskog vijeća 2008. godine. Pravni forum, Forum za pravednu tranziciju, Forum za konkurenciju, Forum za rješavanje sporova i Forum za ulaganja u obnovljivu energiju sazivaju se na osnovu inicijative Tajništva.

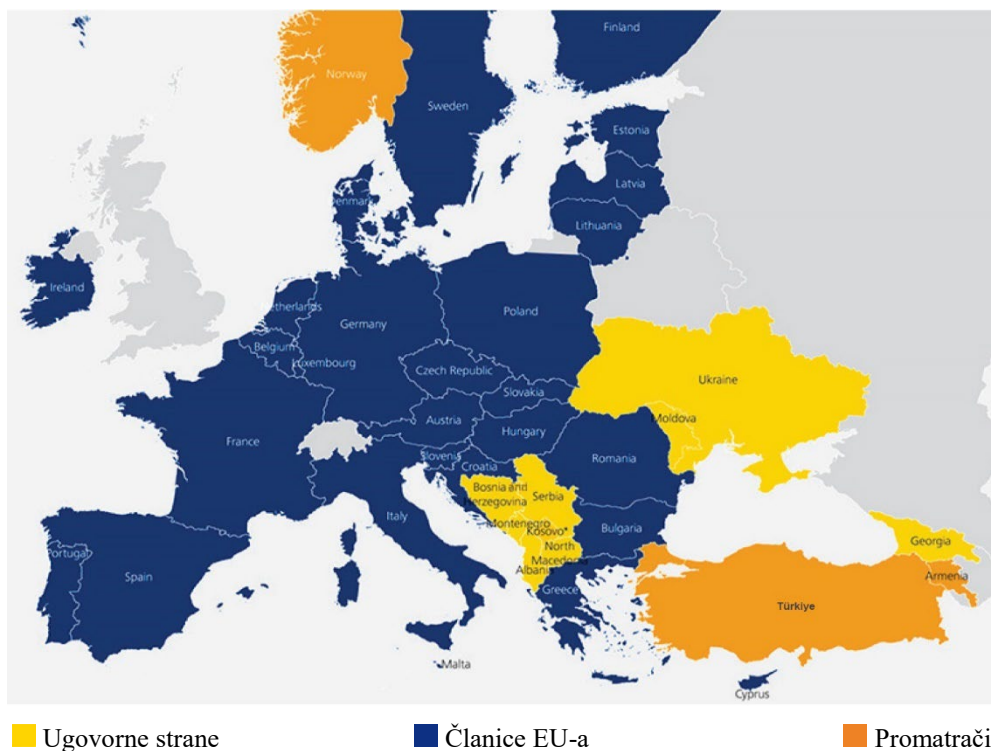
Energetska zajednica je inicijalno uspostavljena na razdoblje od deset godina. Ugovor je u dva navrata produžavan za deset godina, u listopadu 2013. godine i u prosincu 2023. godine. Dakle, Ugovor o uspostavi Energetske zajednice važi do 30. lipnja 2036. godine.

⁵ Lista odražava Ugovorne strane na dan 31. prosinca 2024. godine. Moldavija ima status Ugovorne strane od 1. svibnja 2010. godine, Ukrajina od 1. veljače 2011. godine, a Gruzija od 1. srpnja 2017. godine.

Ugovorne strane u vrijeme stupanja na snagu bile su i Bugarska i Rumunjska, koje su pristupile Europskoj uniji 1. siječnja 2007. godine, kao i Hrvatska koja je članica EU-a od 1. srpnja 2013. godine.

Osnovni ciljevi Energetske zajednice su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji osigurava pouzdanu opskrbu energijom i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog plina. Pored toga, to je razvoj alternativnih pravaca opskrbe i poboljšanje stanja u okolišu, uz primjenu energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora.

Slika 19. Geografski obuhvat Energetske zajednice

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo, osigurava postizanje ciljeva Energetske zajednice. Čine ga po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Europske unije.

Stalna skupina na visokoj razini (PHLG), koja okuplja visoke dužnosnike Ugovornih strana i dva predstavnika Europske komisije, osigurava kontinuitet sastanaka Ministarskog vijeća i provođenje dogovorenih aktivnosti, te odlučuje o provođenju mjera u određenim oblastima.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Ateni, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regije, a Europsku uniju predstavlja Europska komisija, uz pomoć po jednog regulatora iz zemalja sudionica iz EU-a, te jednog predstavnika Agencije za suradnju energetskih regulatora (ACER). ECRB razmatra pitanja regulatorne suradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta.

Forumi Energetske zajednice okupljaju sve zainteresirane aktere – predstavnike vlada, regulatora, kompanija, kupaca, međunarodnih financijskih institucija i dr.

Tajništvo Energetske zajednice, sa sjedištem u Beču, predstavlja ključni administrativni faktor i s Europskom komisijom osigurava neophodnu suradnju i pruža potposru za rad drugih institucija. Tajništvo je odgovorno za nadgledanje odgovarajuće provedbe obveza Ugovornih strana i podnosi godišnje izvješće o napretku

*Ursula von der Leyen
(Ursula fon der Lajen),
predsjednica Europske
komisije:*

“Na Zapadni Balkan širimo iste mjere solidarnosti koje smo poduzeli unutar naše Unije – poput energetske, ali i suradnje u oblasti civilne zaštite, odnosno borbe protiv šumskih požara ovog ljeta i nedavnih poplava u Bosni i Hercegovini.”

(Berlin, 14. listopada 2024.)

Ministarskom vijeću. Tajništvo djeluje kao ‘čuvar’ Ugovora, dok Europska komisija ima ulogu generalnog koordinatora.

U proteklom razdoblju Energetska zajednica je izrasla u organizaciju koja osigurava čvrst institucionalni okvir za suradnju, uzajamnu potporu i razmjenu iskustava, te služi kao model za regionalnu suradnju u vezi energetske pitanja.

Značajnu potporu razvoju regije daju mjere koje su definirane u okviru ‘Berlinskog procesa’, odnosno inicijative za šest zemalja Zapadnog Balkana (WB6 inicijativa) u koju su uključene Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo*, Sjeverna Makedonija i Srbija. Berlinski proces je politička i diplomatska inicijativa za suradnju na visokoj razini pokrenuta 2014. godine s ciljem pružanja potpore reformskim naporima zemalja jugoistoka Europe na njihovom europskom putu.

Deset godina nakon njegove uspostave, Samit Berlinskog procesa održan je u Berlinu, 14. listopada 2024. godine. Samit je okupio šefove država ili vlada Zapadnog Balkana, njihove kolege iz devet država članica EU-a (Austrije, Bugarske, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Njemačke, Poljske i Slovenije), Ujedinjenog Kraljevstva, te visoke zvaničnike institucija EU-a, uz sudjelovanje predstavnika najvažnijih međunarodnih financijskih institucija, te međunarodnih organizacija. Mađarska je, u svojstvu rotirajućeg predsjedatelja Vijeća Europske unije, pozvana kao promatrač.

Tom prilikom, u aktualnom kontekstu geopolitičke nesigurnosti i rata na europskom tlu, posebno je istaknuta ključna uloga Berlinskog procesa u jačanju veza u trgovini, energetici, transportu, provedbi inovacija i zelenoj tranziciji.

U domenu energije, klimatske politike i Zelene agende za Zapadni Balkan prepoznate su mogućnosti koje zelena transformacija nudi regiji Zapadnog Balkana za usklađivanje standarda i integraciju u tržište EU-a. U tom kontekstu, istaknuta je neophodnost proaktivnog i koordiniranog pristupa kreatora politike u regiji i poslovnog sektora, kako bi se, spajanjem tržišta električne energije i uspostavom Sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova, nadoknadio mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama (CBAM)⁶. Sudionici su pozdravili rezultate Prvog ministarskog sastanka o Zelenoj agendi za zapadni Balkan (GAWB), na kojem je 8. listopada 2024. godine donesena *Hamburška deklaracija o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan*, koja je obnovila i ojačala opredijeljenost Zapadnobalkanske šestorke za punu i pravovremenu provedbu ove Agende⁷, s vizijom da se klimatska neutralnost postigne do 2050. godine, u skladu s *Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama i Europskim zelenim planom*.

⁶ Vidjeti Uredbu (EU) 2023/956 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi mehanizma za ugljičnu prilagodbu na granicama.

⁷ Sofijska deklaracija o *Zelenoj agendi za Zapadni Balkan* potpisana je 10. studenog 2020. godine, u kontekstu Berlinskog procesa.

Na Samitu Berlinskog procesa međunarodne financijske institucije su ponovile svoju dugogodišnju posvećenost pružanju potpore i ohrabrile regiju da nastavi aktivnosti u dekarbonizaciji svojih ekonomija, te da uz ulaganja u infrastrukturu ubrza primjenu obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti.

Ministarsko vijeće Energetske zajednice godišnji sastanak održalo je 12. prosinca 2024. godine. Tom prilikom je, u skladu sa prilagođenom Uredbom (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-europsku energetska infrastrukturu, usvojena *Lista projekata od interesa Energetske zajednice* (PECI). Time je zaključen rigorozan proces u kojem je naglasak stavljen na poticanje integracije tržišta, konkurentnosti, sigurnosti opskrbe i ciljeva klimatske neutralnosti. Identificirani prioritetni projekti omogućavaju značajna poboljšanja infrastrukture, promoviraju regionalnu integraciju i privlače daljnje investicije. Na ovoj listi dva, od ukupno šest projekata, uključuju investicije u Bosni i Hercegovini:

- Povećanje kapaciteta postojeće 220 kV interkonekcije između Bosne i Hercegovine i Crne Gore, dalekovod DV 220 kV Trebinje – Perućica, i
- Transbalkanski koridor: Dvostruki dalekovod DV 400 kV Bajina Bašta (Srbija) – Višegrad (BiH)/Pljevlja (Crna Gora) (dionice u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori).

PECI lista ažurira se svake druge godine kako bi se osigurala usklađenost s prioritetima regije.

Odlukom Stalne skupine na visokoj razini (PHLG) 11. prosinca 2024. godine u *acquis* je, uz potrebna prilagođenja, uključena

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299 od 15. studenog 2022. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu strukture, formata, tehničkih pojedinosti i postupka za integrirana nacionalna energetska i klimatska izvješća o napretku.

Rok za njen prijenos i primjenu istječe 15. ožujka 2025. godine.

Napominje se da je u Energetskoj zajednici 2022. godine kompletiran *Paket za integraciju tržišta električne energije (EIP)*, uz obvezu da se do kraja 2023. godine izvrši prijenos njegovog sadržaja u domaći pravni okvir i osigura provedba. Time se omogućava uključenje Ugovornih strana u jedinstveno europsko tržište električne energije, na temelju načela reciprociteta. Ovaj Paket sadrži devet pravila, četiri akta koja su dio paketa *Čista energija za sve Europljane*:

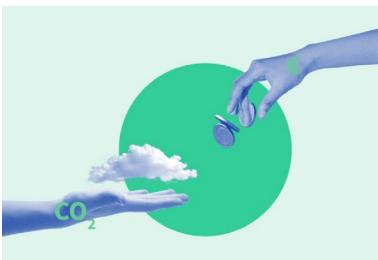
- Direktiva (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije,
- Uredba (EU) 2019/943 o unutarnjem tržištu električne energije,
- Uredba (EU) 2019/942 o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora, i

- Uredba (EU) 2019/941 o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije,

kao i pet pravila i smjernica za rad mreža (vidjeti dio 3.1), čije je uspostavljanje definirano člankom 6. Uredbe (EZ) br. 714/2009 iz *Trećeg energetskeg paketa*, a koji utvrđuju detaljna pravila o različitim tržišnim segmentima i radu sustava:

- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima,
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta,
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja,
- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava, i
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava.

Odluka Ministarskog vijeća Energetske zajednice iz prosinca 2022. godine kojom su u *acquis* uključene Direktiva 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije, Provedbena uredba (EU) 2018/2066 o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ i Provedbena uredba (EU) 2018/2067 o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ, omogućava Ugovornim stranama da imaju točan i verificiran pregled ukupnih emisija iz energetske i drugih instalacija, što predstavlja temelj za mogući budući mehanizam određivanja cijena ugljika.

To je bio važan prvi korak kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima koji proizlaze iz *Uredbe (EU) 2023/956 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi mehanizma za ugljičnu prilagodbu na granicama (CBAM)*. Ova Uredba je dio paketa propisâ *Spremni za 55* (engl. *Fit for 55*), detaljnije opisanom u ranijim izvješćima o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Paket *Spremni za 55* definira međucilj u smanjivanju neto emisija stakleničkih plinova u zemljama EU-a za najmanje 55% do 2030. godine, u odnosu na veličine iz 1990. godine.

Aktivnosti Energetske zajednice u 2024. godini obavljane su pod predsjedavanjem Bosne i Hercegovine, a u 2025. godini Gruzija će predsjedavati ovim aktivnostima.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju pripremila je prevod *acquis-a* Energetske zajednice, pregledno naveden u Prilogu E ovom Izvješću, i objavila ga u okviru svoje internet prezentacije (www.derk.ba).

Bosna i Hercegovina i Energetska zajednica

Aktivnim djelovanjem u Energetskoj zajednici Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredijeljenost za reformu energetskog sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike s članicama Europske unije.

Potpisivanjem *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane* (SSP) 16. lipnja 2008. godine država je preuzela obvezu postupnog usklađivanja svog postojećeg i budućeg zakonodavstva i njegovu propisnu primjenu i provođenje do kraja prijelaznog razdoblja od šest godina od dana stupanja Sporazuma na snagu. S obzirom da je SSP stupio na snagu 1. lipnja 2015, rok za ispunjavanje te obveze istekao je 1. lipnja 2021. godine.

Evidentno je da u samoj Bosni i Hercegovini, na različitim administrativnim razinama, treba učiniti dodatne napore u prijenosu i provedbi pravne stečevine Europske unije i Energetske zajednice. Za realizaciju svih obveza rokovi su već prošli, izuzimajući nedavno uključenu *Provedbenu uredbu Komisije (EU) 2022/2299*, koja treba biti primijenjena do 15. ožujka 2025. godine.

Na ovo ukazuju i brojne odluke Ministarskog vijeća Energetske zajednice zbog kršenja koja se odnose na odredbe o prirodnom plinu iz Drugog energetskog paketa (Slučaj ECS-8/11 S), te na prijenos i provedbu Trećeg energetskog paketa (ECS-6/16 S), Direktive o smanjenju sadržaja sumpora u tečnim gorivima (ECS-2/13 S), Direktive 2004/35/EZ o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete u okolišu (ECS-10/23), kao i na nepoštivanja gornjih granica emisija utvrđenih u Nacionalnom planu za smanjenje emisija (ECS-9/21).

Tajništvo Energetske zajednice je tijekom 2024. godine uputio obrazložene zahtjeve Ministarskom vijeću Energetske zajednice u okviru postupaka koji se odnose na nedostatak prijenosa i provedbe Paketa za integraciju tržišta električne energije (ECS-6/24), Direktive 2009/119/EZ o obvezi održavanja minimalnih zaliha sirove nafte i/ili naftnih derivata (ECS-14/24), Uredbe (EU) 2017/1938 o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom (ECS-19/24) i Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora (ECS-14/24), čime je broj otvorenih slučajeva zbog kršenja obveza koje Bosna i Hercegovina ima prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice povećan na 13.

Aktivnosti DERK-a u tijelima Energetske zajednice

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domena Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu suradnju s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz potporu i doprinos realizaciji različitih projekata u

funkciji razvoja Energetske zajednice i osobito kroz proaktivan odnos u istraživanjima koja su planirale i provodile različite skupine šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Europske unije.

Ključne aktivnosti DERK-a u Energetskoj zajednici i dalje su usmjerene na Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), uspostavljen 11. prosinca 2006. godine u Ateni. Sve od tada DERK aktivno sudjeluje u njegovom radu, predstavljajući i zastupajući interese Bosne i Hercegovine. Afirmaciji BiH doprinosi predsjedavanje Radnom skupinom ECRB-a za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta.

Tijekom 2024. godine, u kojoj je održao četiri sastanka, Regulatorni odbor dao je značajan doprinos kreiranju politike Energetske zajednice u domenu regulatornih inicijativa za razvoj tržišta električne energije i plina, te pripremi *Liste projekata od interesa Energetske zajednice*. Između ostalog, pripremljeni su brojni dokumenti koji sadrže rezultate regulatornog nadzora veleprodajnih i maloprodajnih tržišta električne energije i plina, koja pružaju kvalitetnu bazu znanja za buduća poboljšanja politike i ubrzavanje dekarbonizacije i integracije tržišta. ECRB je usvojio svoj novi *Poslovník o radu*, koji poboljšava jasnoću procesa donošenja odluka i time omogućava ECRB-u da učinkovito doprinese procesu integracije energetskog tržišta.

U protekloj godini ECRB je nastavio zajedničke aktivnosti s Agencijom za suradnju energetskih regulatora (ACER), Vijećem europskih energetskih regulatora (CEER) i Asocijacijom mediteranskih energetskih regulatora (MEDREG).

Regulatorni odbor značajan dio svojih aktivnosti organizira kroz svoje radne skupine (Radna skupina za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta, Radna skupina za električnu energiju, Radna skupina za plin i Radna skupina za cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta energije – REMIT), djelujući uz potporu Odsjeka Tajništva za ECRB.

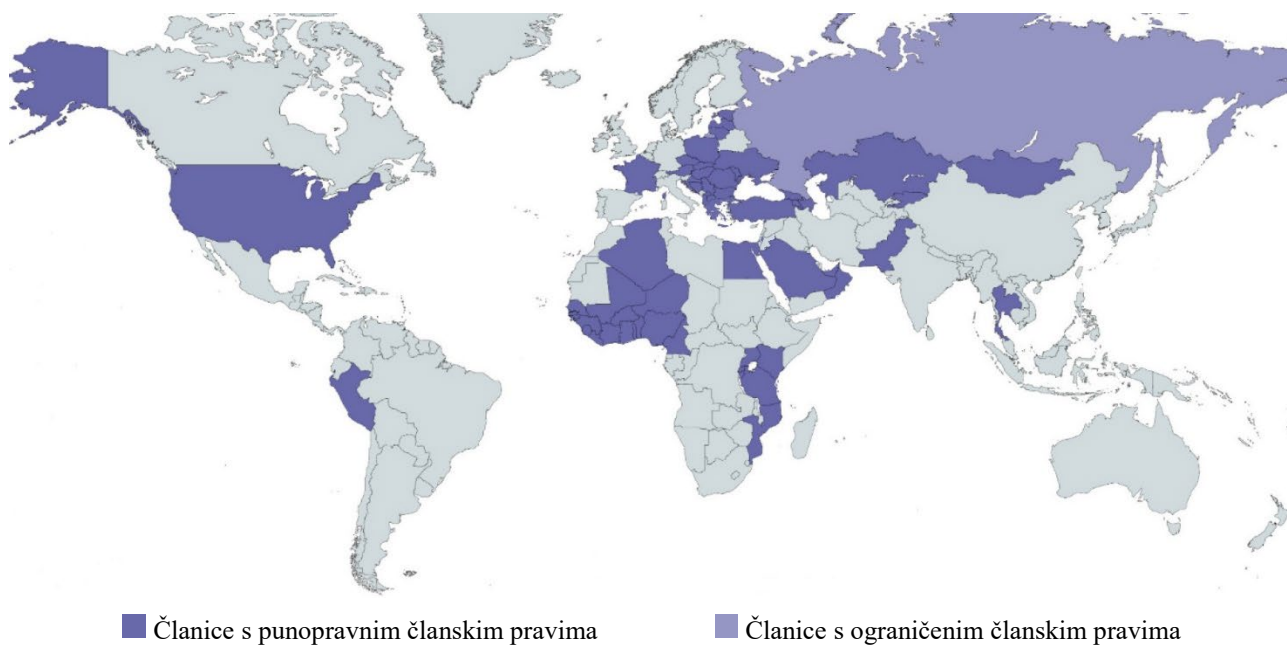
4.2 Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (ERRA) je organizacija neovisnih regulatornih tijela za energiju iz Europe, Azije, Afrike i Amerike. Promjenama Statuta u 2015. godini uklonjene su barijere za pridruživanje regulatora iz novih regija i omogućena aktivna uloga svih članica. ERRA ima 35 punopravnih i 12 pridruženih članica, i okuplja regulatore iz 43 države i dvije regionalne regulatorne institucije, s gotovo svih kontinenata – Europe, Azije, Afrike i Amerike (slika 20).

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravna članica ERRA-e od 19. svibnja 2004. godine. U svibnju 2010. godine, kao pridružene članice ove organizacije primljene su i entitetske regulatorne komisije iz Bosne i Hercegovine –

Slika 20. Članstvo u ERRA-i

Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske.

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetske djelatnosti, poticanje razvoja neovisnih i stabilnih regulatora, suradnja između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članica, te bolji pristup informacijama o svjetskoj praksi u reguliranju energetske djelatnosti. ERRA promovira i organizira obuke iz oblasti reguliranja energije.

Tijekom 2024. godine obrađivane su aktualne teme u sektoru, uključujući razvojne trendove u elektroenergetskom sektoru, fleksibilnost elektroenergetskog sustava u kontekstu dekarbonizacije i povećanog prihvata energije iz obnovljivih izvora, ulogu energetske zajednice i kupaca – potrošača (*prosumer-a*) na tržištu električne energije, integraciju obnovljivih izvora energije, elektromobilnost, zaštitu ranjivih kategorija kupaca, te regulatorni okvir za dinamičko određivanje cijena.

U skladu sa svojim nadležnostima predstavnici DERK-a aktivno sudjeluju u radu Opće skupštine ERRA-e, Odbora za tržišta električne energije i ekonomsko reguliranje, Odbora za energetske tranzicije i Odbora za zaštitu kupaca. Pružanjem relevantnih informacija o energetske sektoru BiH i regulatornoj praksi, DERK ispunjava svoju ulogu, u skladu s članstvom u ERRA-i.

4.3 Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG

Asocijacija mediteranskih energetske regulatora (MEDREG) osnovana je 2007. godine radi promoviranja suradnje energetske regulatora

Slika 21. Geografski obuhvat MEDREG-a

regulatora iz 23 zemlje na sjevernoj, južnoj i istočnoj obali Mediteranskog bazena. MEDREG okuplja regulatorna tijela iz Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Cipra, Libanona, Libije, Malte, Maroka, Palestine, Portugala, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Španije, Tunisa i Turske (slika 21).

Glavni cilj Asocijacije je promocija jasnih, stabilnih i usklađenih pravnih i regulatornih okvira radi omogućavanja investicija u energetska infrastrukturu i potpore integraciji tržišta. MEDREG promovira stalnu razmjenu znanja, iskustva i stručnosti, prikupljanje podataka kroz sveobuhvatne studije, izvješća s preporukama, te specijalizirane obuke u sferi energetske regulacije. Asocijacija je posvećena zaštiti kupaca, fokusirajući se na pristup informacijama i podizanje svijesti o promjenama u sektoru.

Organizacijska struktura MEDREG-a obuhvata Opću skupštinu, Tajništvo sa sjedištem u Milanu i radne skupine za: institucionalna pitanja, električnu energiju, plin, problematiku kupaca, te okoliš, obnovljive izvore energije i energetska učinkovitost.

Predstavnici DERK-a afirmaciji BiH u MEDREG-u doprinose kroz neposredno sudjelovanje u radu Opće skupštine i dopredsjedavanjem Radnom skupine za problematiku kupaca, te dostavljanjem traženih informacija i komentara u pripremi različitih izvješća i drugih dokumenata. Tijekom 2024. godine aktivnosti MEDREG-a su, između ostalog, bile fokusirane na razvoj tržišta električne energije, doprinos obnovljivih izvora energije dekarbonizaciji, mogućnosti korištenja 'zelenog' tečnog prirodnog plina u energetska tranziciji, regulatorni okvir za razvoj skladištenja energije i zaštitu ranjivih kategorija kupaca.

Stefano Besseghini (Stefano Besegini), stalni potpredsjednik MEDREG-a: "Suradnja (energetskih regulatornih tijela Mediteranske regije) je neophodna radi usvajanja koherentnog regulatornog pristupa na regionalnoj razini, što je preduvjet za privlačenje infrastrukturnih investicija i iskorištavanje punog potencijala obnovljive energije i tečnog prirodnog plina u Mediteranskoj regiji, i, u konačnici, za dekarbonizaciju energetskog sektora."

(Selinunte, 12. lipnja 2024.)

4.4 Vijeće europskih energetske regulatora – CEER

Vijeće europskih energetske regulatora (CEER) je neprofitna asocijacija neovisnih, zakonom propisanih tijela odgovornih za reguliranje energije na državnoj razini. Vijeće okuplja 39 nacionalnih regulatornih tijela (30 punopravnih članova i devet promatrača) iz država članica Europske unije, Europske slobodne trgovinske zone (EFTA) i zemalja u procesu pridruživanja Europskoj uniji (slika 22).

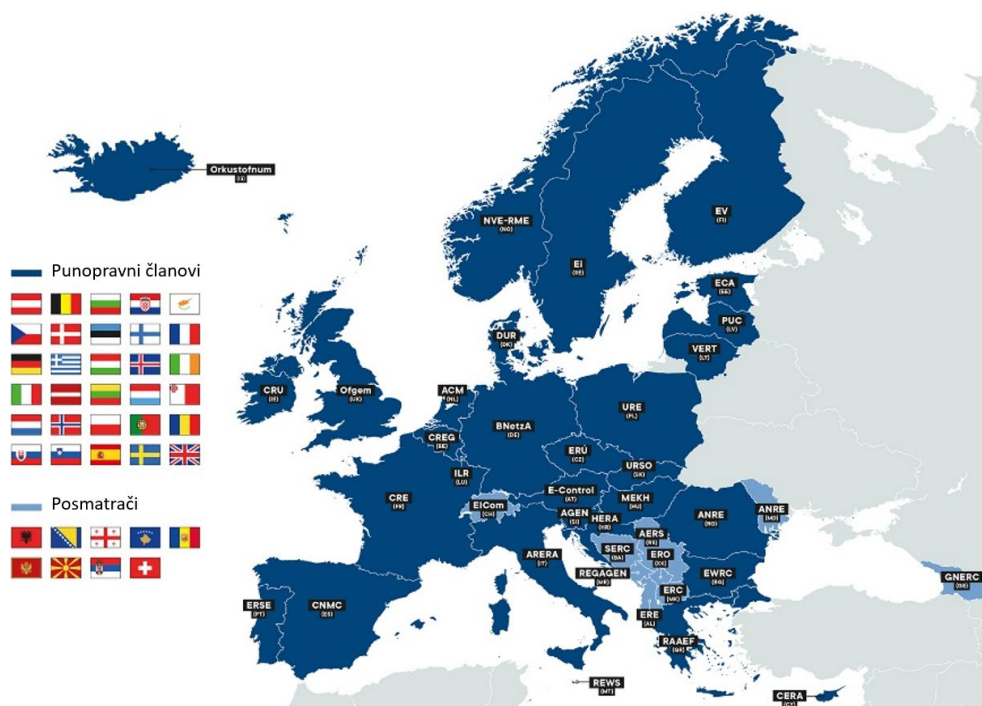

Glavni cilj CEER-a je da podrži kreiranje jedinstvenog, konkurentnog, učinkovitog i održivog tržišta za plin i električnu energiju u Europi. Vijeće europskih energetske regulatora djeluje kao platforma za suradnju, razmjenu informacija i pomoć između europskih nacionalnih regulatornih tijela u oblasti energije.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju status promatrača u CEER-u ima od 1. siječnja 2017. godine. U tom svojstvu predstavnici DERK-a sudjeluju u radu Opće skupštine i radnih skupina CEER-a. Također, DERK ima pristup CEER-ovoj afirmiranoj regulatornoj mreži i instrumentima suradnje, uz mogućnost detaljnog razumijevanja energetske politika i praksi Europske unije. U tom pogledu, sudjelovanje u radu Vijeća europskih energetske regulatora je korisno i na putu Bosne i Hercegovine ka članstvu u Europskoj uniji i ispunjavanju obveza koje ono povlači u smislu provedbe *acquis-a* u oblasti energije.

Veliki dio aktivnosti CEER-a u 2024. godini bio je posvećen funkcionalnim maloprodajnim tržištima, te zaštiti kupaca, uz njihovo jačanje radi aktivnog sudjelovanja na tržištu i razvoju regulative.

Slika 22. Članstvo u CEER-u

4.5 Međunarodna konfederacija energetskih regulatora – ICER

Osnovana u listopadu 2009. godine, Međunarodna konfederacija energetskih regulatora (ICER) predstavlja dobrovoljni okvir za suradnju na svjetskoj razini. Cilj ICER-a je da poboljša informiranost javnosti i kreatora političkih odluka, kao i razumijevanje reguliranja energije i njegove uloge u rješavanju širokog spektra socio-ekonomskih, okolišnih i tržišnih pitanja. Preko 270 regulatornih tijela, putem 15 regionalnih regulatornih asocijacija ostvaruju članstvo u ICER-u (slika 23).

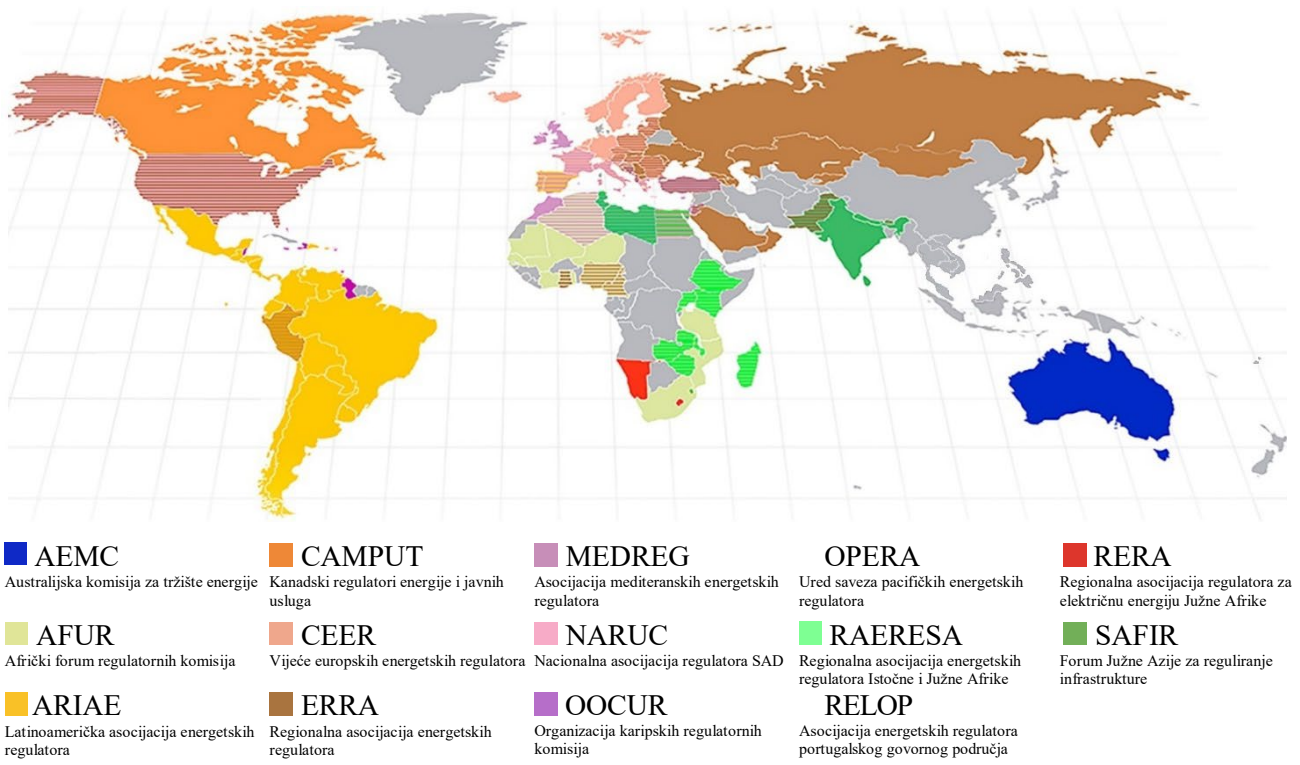
DERK aktivno sudjeluje i prati rad ICER-a putem ERA-e, MEDREG-a i CEER-a, te pruža potporu djelovanju ICER-a na razne načine, uključujući razmjenu znanja i dostavu potrebnih informacija, čime se omogućava uvid i razmjena praksi u područjima od interesa za rad regulatora.

ICER-ove aktivnosti su usmjerene na nekoliko ključnih područja, u skladu s temama koje definira *Svjetski energetski regulatorni forum*, vodeća međunarodna konferencija o reguliranju energije koja se održava svake tri godine. Osmi Svjetski energetski regulatorni forum, održan je u Limi, Peru, od 22. do 25. kolovoza 2023. godine. Glavna tema ovog Foruma odnosila se na izazove energetske transformacije, uz fokus na konkurenciju, institucionalnost, univerzalni pristup energiji i energetske tranziciju. Deveti Svjetski energetski regulatorni forum bit će održan u Tbilisiju, Gruzija, od 21. do 25. rujna 2026. godine.

WFER IX

Slika 23. Članice ICER-a

ICER promovira osnaživanje uloge žena u oblasti energije kroz ujednačavanje rodne perspektive u svim aktivnostima, što je nastavak aktivnosti započetih listopada 2013. godine u okviru inicijative ICER-a pod nazivom *Žene u oblasti energije*. Iste godine pokrenuto je izdavanje Kronike ICER-a, kao sredstva za daljnju razmjenu regulatornih znanja i istraživanja.

4.6 Balkanska energetska škola – BES

Na inicijativu Regulatornog tijela Italije za energiju, mreže i okoliš (ARERA), regulatorna tijela Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Italije i Sjeverne Makedonije su 16. prosinca 2022. godine osnovala *Balkansku energetska školu* (BES). Balkanska energetska škola, čije je sjedište u Milanu, Italija, promovira usklađivanje regulatornog okvira na regionalnoj razini s ciljem pružanja potpore razvoju energetskog tržišta na području Balkana i njegovoj učinkovitoj integraciji na razini Europske unije. Fokus aktivnosti BES-a je razvoj elektroenergetskih i plinskih mreža, integracija obnovljivih izvora energije, spajanje tržišta i ostale relevantne aktivnosti u okviru energetske tranzicije, kroz intenzivno jačanje kapaciteta i razmjenu znanja i iskustva.

Balkanska energetska škola proizašla je iz uspješnog iskustva *Programa razmjene znanja* (KEP) odnosno *Potpore jačanju energetskih regulatornih tijela na Zapadnom Balkanu* koji je u okviru programa financiranog od Srednjeeuropske inicijative (CEI) promovirala i koordinirala ARERA.

Tijekom 2024. godine održana su dva sastanka Opće skupštine Balkanske energetske škole. Uspješno je organizirano pet edukativnih radionica o aktualnim energetskim temama u regiji. Državna regulatorna komisija za električnu energiju je bila domaćin 5. sastanka Opće skupštine BES-a i dva seminara, koji su održani u Sarajevu u studenom 2024. godine.

5. REVIZIJSKO IZVJEŠĆE

Državna regulatorna komisija za električnu energiju se financira iz vlastitih prihoda određenih *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini*. Osnovni prihod u 2024. godini je bila regulatorna naknada koju su plaćali vlasnici licenci za prijenos električne energije, aktivnosti neovisnog operatora sustava, međunarodnu trgovinu, opskrbu kupaca, te distribuciju električne energije u Brčko Distriktu BiH. Regulatorna naknada se određuje tako da pokrije troškove DERK-a, a za procijenjeni višak prihoda nad rashodima se smanjuju obveze za plaćanje regulatorne naknade u narednom razdoblju. *Odluku o utvrđivanju regulatorne naknade za 2024. godinu* DERK je donio 13. rujna 2023. godine, čime je vlasnicima licenci omogućeno blagovremeno planiranje.

Osim brige za realizaciju pomenutih vlastitih prihoda, financijsko poslovanje DERK-a pokriva i sljedeće aktivnosti:

- nastanak i podmirenje financijskih obveza za potrebe definirane u odobrenom financijskom planu,
- kratkoročno planiranje i upravljanje novčanim tokovima,
- redovito praćenje realizacije financijskog plana za tekuću godinu,
- analiza i procjena budućih novčanih tokova u svrhu pripreme novog financijskog plana,
- priprema financijskog plana za narednu godinu,
- praćenje i razvoj financijskog upravljanja i interne kontrole,
- unutarnje financijsko izvješćivanje kao osnova za donošenje odgovarajućih poslovnih odluka, i
- financijsko izvješćivanje prema vanjskim tijelima, ovlaštenim institucijama i javnosti.

Financijska izvješća u kojim su iskazani rezultati poslovanja na kraju poslovne godine su konačan rezultat svih navedenih aktivnosti i donesenih odluka. U cilju neovisne i nepristrasne provjere iskazanih rezultata poslovanja, kao i usklađenosti tih postupaka s važećim propisima, DERK svake godine provodi eksternu reviziju svojih financijskih izvješća.

U prvom kvartalu 2024. godine reviziju financijskih izvješća DERK-a za prethodnu godinu vršilo je Društvo za reviziju, računovodstvo i konzalting Revik d.o.o., Sarajevo, član mreže neovisnih kompanija koje se bave profesionalnim uslugama revizije, računovodstva i poslovnog savjetovanja *HLB International*.

Obavljajući reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima, revizori su prikupili dokaze o transakcijama i drugim podacima objavljenim u financijskim izvješćima kako bi se u razumnoj mjeri uvjerali da financijska izvješća ne sadrže

“Prema našem mišljenju, priložena godišnja financijska izvješća istinito i fer prikazuju financijski položaj DERK-a na dan 31. prosinca 2023. godine, njegovu financijsku uspješnost i novčane tokove za tada završenu godinu u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI-ima).”

*Revik d.o.o., Sarajevo,
19. ožujka 2024.*

Revik d.o.o. Sarajevo

Member of **HLB** International

materijalno značajne pogreške. Osim utvrđivanja realnosti finansijskih izvješća u cjelini, revizija podrazumijeva i ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva DERK-a.

Na temelju pribavljenih dokaza neovisni revizor je pozitivno ocijenio finansijska izvješća DERK-a za 2023. godinu, izražavajući mišljenje da prezentacija finansijskih izvješća, priznavanje i mjerenje transakcija i poslovnih događaja, objektivno i istinito prikazuje stanje sredstava, obveza, kapitala i finansijskog rezultata poslovanja.

Navedenim mišljenjem je zadržana najviša revizijska ocjena usklađenosti finansijskih izvješća s međunarodno važećim standardima i zakonskim propisima, koju je DERK od svog osnivanja dobijao od eksternih revizora, među kojim su i ocjene Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

Provođenjem eksterne revizije DERK osigurava i neovisno i pouzdano izvješće o korištenju imovine, te upravljanju prihodima i rashodima. Vodeći se opredjeljenjem i načelima objektivnosti i javnosti u radu, a u cilju pružanja informacija o svom finansijskom položaju i rezultatima poslovanja, Državna regulatorna komisija svake godine objavljuje revizijsko izvješće. Revidirana finansijska izvješća za 2023. godinu su, pored objave u zakonom propisanom registru i “Službenom glasniku BiH” broj 32/24, objavljeni i u okviru internet prezentacije DERK-a.

DERK je funkciju interne revizije uspostavio potpisivanjem Sporazuma o vršenju interne revizije sa Jedinicom za internu reviziju Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (JIR). U skladu s revizijskom procjenom rizika i odobrenim planovima rada JIR-a, u 2024. godini obavljena je naknadna revizija procesa Finansijsko upravljanje i kontrola.

U Izvješću o obavljenom naknadnom revizijskom pregledu interni revizori su konstatirali da su sve četiri preporuke, koje su date prethodne godine tijekom revizije ovog procesa, realizirane u potpunosti.

U skladu s odredbama *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini*, DERK je usvojio Finansijski plan za 2025. godinu, koji je objavljen u “Službenom glasniku BiH” broj 62/24 i dostavljen Parlamentnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Na temelju usvojenog plana 10. rujna 2024. godine je donesena *Odluka o utvrđivanju regulatorne naknade* kako bi vlasnici licenci mogli blagovremeno planirati svoje aktivnosti u 2025. godini.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2025. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastaviti će svoje aktivnosti na osiguranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuiranu opskrbu električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštovanje međunarodnih sporazuma, domaćih zakona, odgovarajućih europskih uredbi i direktiva, kao i drugih pravila o unutarnjem tržištu električne energije.

DERK će i u 2025. godini zadržati kontinuitet suradnje s Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine, a posebno s Povjerenstvom za promet i komunikacije Zastupničkog doma PS BiH i Povjerenstvom za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, promet i komunikacije Doma naroda PS BiH. Također, primarni interes će ostati i razmjena informacija i usklađenost ključnih regulatornih aktivnosti s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, nadležnim za kreiranje politike u skladu sa *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini*.

Svi do sada primjenjivani modaliteti uzajamnog praćenja i usklađivanja djelovanja koristit će se i u 2025. godini u odnosima s Regulatornom komisijom za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, kao i s drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnoj razini, prije svega s Konkurencijskim vijećem BiH.

Kako bi zadovoljio potrebe različitih razina odlučivanja za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije DERK će ostati referentan izvor i aktivan generator ovih podataka. U ovom cilju DERK će slijediti razvoj pravila Europske unije i poštovati agendu Energetske zajednice, uz nastavak suradnje s Agencijom za statistiku Bosne i Hercegovine.

DERK će pratiti aktivnosti i trendove u potpunom energetskom sektoru i neposredno se uključivati u sve relevantne događaje.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti usmjeren na:

- donošenje tarifa u okviru svojih nadležnosti,
- izdavanje, promjenu, suspenziju i ukidanje licenci,
- regulatorni nadzor licenciranih subjekata,
- kreiranje novih regulatornih pravila, te analiziranje ranije donesenih regulatornih pravila i postojeće prakse, uz pregled i reviziju akata DERK-a,
- praćenje nabave pomoćnih usluga i pružanja sustavne usluge i uravnoteženja elektroenergetskog sustava BiH, i po potrebi nastavak razvoja modela ovih usluga,
- stvaranje većeg stupnja integracije domaćeg tržišta električne energije,

- doprinos uređenju i funkcioniranju veleprodajnog tržišta, uključujući uspostavljanje institucionalnog okvira za organizirano tržište dan unaprijed i unutardnevno tržište,
- doprinos uređenju i funkcioniranju potpuno otvorenog maloprodajnog tržišta u BiH,
- razvoj pravila kojim se regulira priključenje korisnika na prijenosni sustav,
- jačanje kapaciteta za ispunjavanje međunarodnih obveza u vezi s regulatornim izvješćivanjem,
- odobravanje i nadziranje pravila koja razviju Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, Elektroprijenos Bosne i Hercegovine i Komunalno Brčko,
- odobravanje *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2026. – 2035. godina, Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za naredno desetogodišnje razdoblje, kao i Plana investicija Elektroprijenos BiH,*
- praćenje primjene Mehanizma naplate između operatora prijenosnog sustava (ITC mehanizam) i rada Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO),
- regulatorno djelovanje u vezi pravila i smjernica za rad mreža i Uredbe o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije,
- regulatorno djelovanje u razvoju kibersigurnosti u elektroenergetskom sektoru BiH,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi, i
- obavljanje ostalih poslova koji mu budu povjereni u nadležnost.

U provođenju svojih aktivnosti DERK će, u granicama ovlaštenja koja su mu zakonom povjerena, voditi računa o zaštiti kupaca i dati svoj doprinos u iznalaženju najbolje primjenjivih rješenja.

S obzirom na činjenicu da je Bosna i Hercegovina temeljem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice obvezna u svoje zakonodavstvo prenijeti i u praksi provesti propise Europske unije o internom energetsom tržištu (*Treći energetska paket*), DERK će u okvirima svojih kompetencija i optimalnom koordinacijom s drugim ključnim subjektima dati svoj doprinos razvoju pravnog okvira.

Na isti način Državna regulatorna komisija za električnu energiju će djelovati i povodom proširenja *acquis-a*, odnosno pravnog okvira Energetske zajednice, koji od 15. prosinca 2022. godine uključuje i cijeli paket energetske propisa Europske unije za očuvanje konkurentnosti u tranziciji prema čistoj energiji (*Čista energija za sve Europljane*), kao i sva pravila za rad mreža, čime

je, uz potrebna prilagođenja i donošenje *Procesnog akta o regionalnoj integraciji tržišta*, u Energetskoj zajednici kompletiran *Paket za integraciju tržišta električne energije* (EIP).

U interesu svih ključnih subjekata je provedba energetske tranzicije i reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini, harmonizacija podzakonskih propisa i učinkovita koordinacija među tijelima koja sudjeluju u njihovoj pripremi i izradi. Cilj je kreiranje jasnog i pouzdanog zakonodavnog okvira zasnovanog na direktivama i uredbama Europske unije o unutarnjem tržištu električne energije.

U tom smislu, DERK planira nastavak aktivnog sudjelovanja u izradi zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u Bosni i Hercegovini u skladu s pravnom stečevinom EU-a, te u otklanjanju nedostataka u elektroenergetskom sektoru koji su navedeni u izvješćima Europske komisije o BiH.

Državna regulatorna komisija će u skladu sa svojim nadležnostima dati doprinos realizaciji preporuka sa sastanaka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine Europskoj uniji i Pododbora za transport, energiju, okoliš i regionalni razvoj. DERK će nastaviti svoje sudjelovanje u *Programu integriranja Bosne i Hercegovine u Europsku uniju*, dajući doprinos aktivnostima iz Poglavlja 15 – Energija, Poglavlja 21 – Transeuropske mreže, i Poglavlja 28 – Zaštita zdravlja i potrošača.

DERK će, djelujući u skladu sa svojim ovlaštenjima, dati potporu u izradi *Integriranog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Bosne i Hercegovine*. DERK će nastaviti sudjelovanje u aktivnostima interresorne radne skupine uspostavljene za izradu ovog plana, kao i u radu Tematske radne skupine za energetske učinkovitost, Tematske radne skupine za obnovljive izvore i Tematske radne skupine za sigurnost opskrbe i unutarnje energetske tržište.

DERK će participirati u potpori i provedbi regionalnih prioriteta i projekata Energetske zajednice, ali i prioriteta koji su u okviru Energetske zajednice identificirani za elektroenergetski sektor BiH, i navode se u *Zaključcima Ministarskog vijeća* i *Izvešću o provedbi acquis-a prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice*. DERK će dati svoj puni doprinos u realizaciji mjera u sektoru energije koje su dogovorene u okviru 'Berlinskog procesa'.

U 2025. godini nastavlja se višegodišnji *Projekt asistencije energetskeg sektora u Bosni i Hercegovini* (EPA), koji je Vlada Sjedinjenih Američkih Država pokrenula 1. listopada 2024. godine. DERK će pratiti njegove aktivnosti i sudjelovati u realizaciji pojedinih komponenti koje su u funkciji rada regulatora.

Na isti način Državna regulatorna komisija za električnu energiju će djelovati i povodom trogodišnjeg projekta *EU4Energy*,

odnosno projekta tehničke pomoći Europske unije energetske sektoru BiH, pokrenutog u studenom 2022. godine.

DERK će nastaviti suradnju sa Njemačkim društvom za međunarodnu suradnju (njem. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ*) i aktivno sudjelovati u projektu *Akcija zajednice za energetske tranziciju u Bosni i Hercegovini*, pokrenutom u lipnju 2023. godine, kao i u regionalnom projektu *Zelena agenda: Dekarbonizacija sektora električne energije na Zapadnom Balkanu* koji se provodi od studenog 2022. godine.

U centru zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam sudjeluje:

- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice,
- ERRA – Regionalna asocijacija energetske regulatora,
- MEDREG – Asocijacija mediteranskih energetske regulatora,
- CEER – Vijeće europskih energetske regulatora,
- ICER – Međunarodna konfederacija energetske regulatora,
- BES – Balkanska energetska škola.

Državna regulatorna komisija će nastaviti praćenje rada Agencije za suradnju energetske regulatora (ACER), i ovisno od razvoja pravnog okvira u Bosni i Hercegovini razmotriti mogućnosti za direktno sudjelovanje u radu ovog tijela.

DERK će u narednom razdoblju vršiti analizu sadržaja i aktivnosti koje proizlaze iz novih propisa koje pripremaju institucije Europske unije. Ovakav pristup uvažava činjenicu da sve nove uredbe i direktive EU-a iz sektora energije postaju obvezujuće i za Bosnu i Hercegovinu putem mehanizama koji su razvijeni prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice.

PRILOG A: Osnovni podatci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine

(korišteni podatci NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda u BiH)

Osnovni podatci o instaliranoj snazi proizvodnih objekata

Ukupna instalirana snaga proizvodnih objekata u Bosni i Hercegovini iznosi 5.185,14 MW, od čega u većim hidroelektranama 2.129,06 MW, u termoelektranama 1.965 MW, u većim vjetroelektranama 218,6 MW, a u većim fotonaponskim (solarnim) elektranama 235,62 MW. Instalirana snaga malih hidroelektrana je 168,54 MW, malih solarnih elektrana 372,02 MW, elektrana na bioplin i biomasu 2,71 MW, malih vjetroelektrana 0,40 MW, dok je 92,85 MW instalirano u industrijskim elektranama.

Veći proizvodni objekti, priključeni na elektroprijenosnu mrežu

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Bočac	2×55	110
Čapljina	2×210	420
Dub	2×4,93	9,86
Dubrovnik (BiH+Hr.)	126+108	234
Grabovica	2×57	114
Jablanica	6×30	180
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Mostar	3×24	72
Mostarsko blato	2×30	60
Peć-Mlini	2×15,3	30,6
Rama	80+90	170
Salakovac	3×70	210
Trebinje I	2×54+63	171
Trebinje II	8	8
Ulog	2×17,56	35,12
Ustiprača	2×3,74	7,48
Višegrad	3×105	315

Vjetroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Ivovik	20×4,2	84
Jelovača	18×2	36
Mesihovina	22×2,3	50,6
Podveležje	15×3,2	48

Fotonaponske elektrane	Instalirana snaga (MW)
Bileća	55,0
Deling Invest	29,75
Eco-Wat (I+II faza)	(57+35,47) 92,47
Petnjik	29,9
Zvizdan	28,5

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
GACKO	300	276
KAKANJ	450	398
<i>Kakanj G5</i>	110	100
<i>Kakanj G6</i>	110	90
<i>Kakanj G7</i>	230	208
STANARI	300	283
TUZLA	615	550
<i>Tuzla G4</i>	200	182
<i>Tuzla G5</i>	200	180
<i>Tuzla G6</i>	215	188
UGLJEVIK	300	279

Osnovni podatci o prijenosnom sustavu

<i>dalekovodi</i>	
Nazivni napon dalekovoda	Duljina (km)
400 kV	865,97
220 kV	1.526,23
110 kV	4.089,16
110 kV – kabelski vod	34,66

<i>interkonekcije</i>	
Nazivni napon dalekovoda	Broj interkonektora
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	23
<i>Ukupno</i>	<i>37</i>

<i>trafostanice</i>		
Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	Instalirana snaga (MVA)
TS 400/x kV	10	6.130,5
TS 220/x kV	8	1.423,0
TS 110/x kV	137	5.889,0

<i>transformatori</i>		
Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	Instalirana snaga (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900,0
TR 220/x kV	14	2.100,0
TR 110/x kV	260	6.442,5

**PRILOG B: Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine
s operativnim područjima Elektroprijenosa BiH i
distribucijskim područjima elektroprivreda
(31. prosinca 2024. godine)**

PRILOG C: Bilančne veličine elektroenergetskog sektora Bosne i Hercegovine

(GWh)

2024. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.198,43	2.028,50	1.448,89		56,12	4.731,94
Proizvodnja termoelektrana	3.954,04	2.603,22			1.926,20	8.483,46
Proizvodnja većih solarnih i vjetroelektrana	105,60		138,57		357,39	601,56
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	59,59	37,61			639,43	736,63
Proizvodnja	5.317,66	4.669,33	1.587,46		2.979,14	14.553,59
Distribucijska potrošnja	5.206,13	3.911,86	1.496,67	288,18		10.902,84
Prijenosni gubici						328,46
Veliki kupci	506,29	338,41	15,34			860,04
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje	1,01	16,20	13,66		9,21	40,08
Potrošnja	5.713,43	4.266,47	1.525,67	288,18	9,21	12.131,42
2023. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.565,65	2.693,75	1.931,30		93,14	6.283,84
Proizvodnja termoelektrana	3.593,97	2.823,91			1.987,36	8.405,24
Proizvodnja većih solarnih i vjetroelektrana	100,21		151,12		119,20	370,53
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	73,63	67,96			620,50	762,09
Proizvodnja	5.333,46	5.585,62	2.082,42		2.820,20	15.821,70
Distribucijska potrošnja	5.024,59	3.805,03	1.440,27	277,84		10.547,73
Prijenosni gubici						334,02
Veliki kupci	503,82	188,83	24,97			717,62
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje	0,34	13,42	15,01		6,49	35,26
Potrošnja	5.528,75	4.007,28	1.480,25	277,84	6,49	11.634,63
2022. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.125,62	1.978,29	1.296,81		57,83	4.458,55
Proizvodnja termoelektrana	4.544,09	2.957,13			2.128,21	9.629,43
Proizvodnja većih vjetroelektrana	121,16		154,64		114,59	390,39
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	58,33	40,53			458,73	557,59
Proizvodnja	5.849,20	4.975,95	1.451,45		2.759,36	15.035,96
Distribucijska potrošnja	4.911,88	3.917,49	1.431,65	284,85		10.545,87
Prijenosni gubici						333,03
Veliki kupci	511,51	573,76	38,97			1.124,24
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje		14,68	35,03		4,79	54,50
Potrošnja	5.423,39	4.505,93	1.505,65	284,85	4,79	12.057,64
2021. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.665,49	2.487,46	2.082,77		78,27	6.313,99
Proizvodnja termoelektrana	4.840,82	3.107,68			1.872,48	9.820,98
Proizvodnja većih vjetroelektrana	107,17		162,99		111,65	381,81
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	63,59	58,89			416,17	538,66
Proizvodnja	6.677,06	5.654,04	2.245,76		2.478,58	17.055,44
Distribucijska potrošnja	4.861,66	3.896,14	1.424,27	285,65		10.467,72
Prijenosni gubici						369,20
Veliki kupci	549,67	422,94	12,95		184,32	1.169,88
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje		12,43	143,86		6,69	162,98
Potrošnja	5.411,33	4.331,51	1.581,08	285,65	191,01	12.169,78
2020. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	Ostali subjekti	BiH
Proizvodnja hidroelektrana	1.024,07	1.677,83	1.533,93		40,65	4.276,48
Proizvodnja termoelektrana	5.155,80	3.285,61			2.001,57	10.442,98
Proizvodnja većih vjetroelektrana			147,50		114,31	261,81
Proizvodnja malih i industrijskih elektrana	58,05	36,07			315,28	409,40
Proizvodnja	6.237,92	4.999,51	1.681,43		2.471,81	15.390,67
Distribucijska potrošnja	4.677,57	3.690,32	1.352,59	272,74		9.993,22
Prijenosni gubici						317,16
Veliki kupci	560,62	216,72	17,20		95,50	890,04
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje		12,57	112,59		3,92	129,08
Potrošnja	5.238,19	3.919,61	1.482,38	272,74	99,42	11.329,50

PRILOG D: Elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Proizvodnja električne energije	(GWh)	15.390,67	17.055,44	15.035,96	15.821,70	14.553,59
Neto uvoz	(GWh)	3.266,28	3.312,00	3.875,64	3.699,33	4.753,14
Neto izvoz	(GWh)	7.327,44	8.197,66	6.853,90	7.886,41	7.175,32
Ukupna isporučena električna energija	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Ukupna potrošnja električne energije	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Prijenosni gubici	(GWh)	317,16	369,20	333,03	334,02	328,46
Prijenosni gubici	(%)	1,75%	1,87%	1,83%	1,79%	1,78%
Distribucijski gubici	(GWh)	912,62	965,04	931,12	909,69	934,80
Distribucijski gubici	(%)	9,13%	9,22%	8,83%	8,62%	8,57%
Potrošnja elektrana i crpljenje	(GWh)	129,08	162,98	54,50	35,26	40,07
Ukupna potrošnja krajnjih kupaca	(GWh)	9.970,65	10.672,56	10.738,99	10.355,65	10.828,09
	<i>Nerezidencijalni kupci</i>	5.175,82	5.761,04	5.810,40	5.355,32	5.586,56
	<i>Kućanstva</i>	4.794,83	4.911,52	4.928,59	5.000,33	5.241,53
Maksimalno opterećenje sustava	(MW)	1.804,00	1.909,00	1.893,00	1.851,00	2.049,00
Ukupna instalirana snaga elektrana	(MW)	4.530,64	4.608,26	4.655,62	4.770,23	5.185,14
Termoelektrane na ugljen		2.156,23	2.157,85	2.157,85	2.157,85	2.057,85
Ukupno hidroelektrane		2.248,79	2.256,78	2.258,49	2.262,48	2.297,60
	<i>male hidroelektrane</i>	172,19	180,18	181,89	185,88	168,54
	<i>crpne hidroelektrane</i>	420,00	420,00	420,00	420,00	420,00
Ostali obnovljivi izvori ukupno		124,00	193,62	239,27	349,90	829,35
	<i>vjetroelektrane</i>	87,00	135,00	135,00	135,00	219,00
	<i>solarne elektrane</i>	34,89	56,51	101,56	212,19	607,64
	<i>elektrane na biomasu</i>	1,12	1,12	1,12	1,12	1,12
	<i>elektrane na bioplin</i>	0,99	0,99	1,59	1,59	1,59
Prijenosna mreža	(km)	6.454,80	6.457,78	6.458,78	6.460,12	6.516,02
	<i>400 kV</i>	865,93	865,93	865,93	865,97	865,97
	<i>220 kV</i>	1.520,09	1.520,09	1.520,09	1.520,81	1.526,23
	<i>110 kV</i>	4.068,68	4.071,74	4.072,74	4.073,34	4.089,16
Broj interkonektora		37	37	37	37	37
Instalirana snaga trafostanica	(MVA)	13.045,50	13.065,50	13.065,50	13.342,50	13.442,50
Kupci električne energije		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
	<i>Nerezidencijalni kupci</i>	137.629	125.895	128.354	130.649	131.571
	<i>Kućanstva</i>	1.451.144	1.444.520	1.461.843	1.476.602	1.487.014
Kvalificirani kupci		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
Kupci koji su promijenili opskrbljivača		17	12	7	4	4
Isporučena energija	(GWh)	157,90	235,55	251,34	22,90	14,96
Udio u ukupnoj potrošnji krajnjih kupaca	(%)	1,58%	2,21%	2,34%	0,22%	0,15%
Kupci za koje cijene nisu regulirane		13.640	9.910	13.442	14.723	39.412
Isporučena energija	(GWh)	3.423,61	3.851,16	4.234,31	3.834,69	4.353,63
Udio u ukupnoj potrošnji krajnjih kupaca	(%)	34,34%	36,08%	39,43%	37,03%	40,21%

PRILOG E: *Acquis* Energetske zajednice

Acquis Energetske zajednice (pravni okvir Energetske zajednice) prati razvoj pravnog okvira Europske unije, tzv. *acquis communautaire*, u dijelu koji se tiče energije i srodnih sektora. Prilikom definiranja novog *acquis-a*, Ministarsko vijeće (MC) i Stalna skupina na visokoj razini (PHLG) svojim odlukama vrše određena prilagođavanja propisa EU-a institucionalnom okviru Energetske zajednice, vodeći računa i o vremenskim ograničenjima u regiji. Time se osigurava da Ugovorne strane idu u korak s razvojem Europske unije i kontinuirano usklađuju svoju pravni okvir s onim u EU-u.

Acquis Energetske zajednice obuhvata ključnu energetske legislativu EU-a u područjima električne energije, plina, sigurnosti opskrbe, nafte, okoliša, obnovljivih izvora, energetske učinkovitosti, infrastrukture, konkurencije i statistike. U *acquis* Energetske zajednice u studenom 2021. uključen je prvi, a u prosincu 2022. preostali dio paketa *Čista energija za sve Europljane*, odnosno kompletiran je *Paket za integraciju tržišta električne energije*. Tom prilikom usvojeni su i ambiciozni energetske i klimatski ciljevi do 2030. U prosincu 2023. uključena je Uredba (EU) 2022/869 o smjernicama za transeuropsku energetske infrastrukturu, a u prosincu 2024. Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299.

Napomena: Opći rokovi za prijenos propisâ u nacionalno zakonodavstvo i njihovu provedbu navode se u zagradama.

Međusektorski *acquis*

- Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.),
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/1044 od 8. svibnja 2020. o dopuni Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu vrijednosti potencijalâ globalnog zagrijavanja i smjernica za inventare te u pogledu sustava inventara Unije i o stavljanju izvan snage Delegirane uredba Komisije (EU) br. 666/2014, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/1208 od 7. kolovoza 2020. o strukturi, formatu, postupcima dostavljanja i reviziji informacija koje države članice dostavljaju u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage Provedbene uredba Komisije (EU) 749/2014, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/2299 od 15. studenog 2022. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu strukture, formata, tehničkih pojedinosti i postupka za integrirana nacionalna energetske i klimatske izvješća o napretku, prilagođena Odlukom 2024/01/PHLG-EnC (rok: 15. ožujka 2025.),
- Uredba (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, prilagođena Odlukom 2018/10/MC-EnC (rok: 29. svibnja 2020.).

Acquis o električnoj energiji

- Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU, prilagođena Odlukom 2021/13/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.)
- Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. studenog 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenog 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/1719 od 26. rujna 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba Komisije (EU) br. 2016/1447 od 26. kolovoza 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje na mrežu sustava za prijenos istosmjernom strujom visokog napona i istosmjerno priključenih modula elektroenergetskog parka, prilagođena Odlukom 2018/04/PHLG-EnC (rok: 12. srpnja 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/1388 od 17. kolovoza 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za priključak kupca, prilagođena Odlukom 2018/05/PHLG-EnC (rok: 12. srpnja 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. travnja 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu, prilagođena Odlukom 2018/03/PHLG-EnC (rok: 12. srpnja 2021.),
- Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima, prilagođena Odlukom 2022/03/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba Komisije (EU) br. 543/2013 od 14. lipnja 2013. o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I Uredbe (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2015/01/PHLG-EnC (rok: 24. prosinca 2015.),
- Uredba Komisije (EU) br. 838/2010 od 23. rujna 2010. o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sustava i zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa, prilagođena Odlukom 2013/01/PHLG-EnC (rok: 1. siječnja 2014.).

Nastavak na sljedećoj stranici ⇨

⇒ *Nastavak s prethodne stranice*

Acquis o plinu

- Uredba Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavi mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin, prilagođena Odlukom 2018/07/PHLG-EnC (rok: 28. veljače 2020.),
- Uredba Komisije (EU) 2017/459 od 16. ožujka 2017. o uspostavi mrežnih pravila za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin, prilagođena Odlukom 2018/06/PHLG-EnC (rok: 28. veljače 2020.),
- Uredba Komisije (EU) 2015/703 od 30. travnja 2015. o uspostavi mrežnih pravila interoperabilnosti i razmjene podataka, prilagođena Odlukom 2018/02/PHLG-EnC (rok: 1. listopada 2018.),
- Uredba Komisije (EU) br. 312/2014 od 26. ožujka 2014. o uspostavi mrežnih pravila o uravnoteženju plina transportnih mreža, prilagođena Odlukom 2019/01/PHLG-EnC (rok: 12. prosinca 2020.),
- Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ, prilagođena Odlukom 2011/02/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2015.),
- Uredba (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005, prilagođena odlukama 2018/01/PHLG-EnC, 2011/02/MC-EnC i 2022/01/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2015.).

Acquis o sigurnosti opskrbe

- Uredba (EU) 2022/1032 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br. 715/2009 u pogledu skladištenja plina, prilagođena Odlukom 2022/01/MC-EnC (rok: 1. listopada 2022.),
- Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ, prilagođena Odlukom 2021/13/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010, prilagođena odlukama 2021/15/MC-EnC i 2022/01/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.).

Acquis o nafti

- Direktiva Vijeća 2009/119/EZ od 14. rujna 2009. o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata, prilagođena Odlukom 2012/03/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2023.).

Acquis o okolišu

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2067 od 19. prosinca 2018. o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2066 od 19. prosinca 2018. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o izmjeni Uredbe Komisije (EU) br. 601/2012, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Direktiva (EU) 2016/802 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o smanjenju sadržaja sumpora u određenim tekućim gorivima prilagođena Odlukom 2016/15/MC-EnC (rok: 30. lipnja 2018.),
- Direktiva 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, izmijenjena Direktivom 2014/52/EU, prilagođena Odlukom 2016/12/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2019.),
- Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenog 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprječavanje i kontrola zagađenja), prilagođena odlukama 2013/06/MC-EnC i 2015/06/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2018.),
- Direktiva 2004/35/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete u okolišu, izmijenjena Direktivom 2006/21/EZ, Direktivom 2009/31/EZ i Direktivom 2013/30/EU, prilagođena Odlukom 2016/14/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2021.),
- Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ, prilagođena Odlukom 2022/05/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2023.),
- Direktiva 2001/80/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. o ograničenju emisija određenih zagađivača vazduha iz velikih uređaja za loženje, prilagođena Odlukom 2013/05/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2017.),
- Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš, prilagođena Odlukom 2016/13/MC-EnC (rok: 31. ožujka 2018.),
- Članak 4(2) Direktive Vijeća 79/409/EEZ od 2. travnja 1979. o zaštiti ptica (rok: 1. travnja 2006.).

Acquis o obnovljivim izvorima

- Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.).

Acquis o energetskej učinkovitosti

- Uredba (EU) br. 2017/1369 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2017. o utvrđivanju okvira za označavanje energetske učinkovitosti i stavljanju izvan snage Direktive 2010/30/EU, prilagođena Odlukom 2018/03/MC-EnC (rok: 1. siječnja 2020.),
- Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o energetskej učinkovitosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ, prilagođena Odlukom 2021/14/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2022.),
- Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetskej učinkovitosti zgrada, prilagođena odlukama 2009/05/MC-EnC i 2010/02/MC-EnC (rok: 30. rujna 2012.).

Nastavak na sljedećoj stranici ⇒

⇒ *Nastavak s prethodne stranice*

Acquis o infrastrukturi

- Uredba (EU) 2022/869 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2022. o smjericama za transeuropsku energetska infrastrukturu, izmjeni uredbi (EZ) br. 715/2009, (EU) 2019/942 i (EU) 2019/943 i direktiva 2009/73/EZ i (EU) 2019/944 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 347/2013, prilagođena Odlukom 2023/02/MC-EnC (rok: 31. prosinca 2024.).

Acquis o konkurenciji

U skladu s Aneksom III Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, nisu dozvoljene i bit će procjenjivane u skladu s čl. 101., 102. i 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije sljedeće aktivnosti:

- Sprječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba dominantne pozicije,
- Pružanje državne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Poštovat će se odredbe Ugovora o funkcioniranju Europske unije, posebno članka 106. koje se odnose na javna poduzeća i poduzeća kojim su data posebna ili isključiva prava.

Acquis o statistici

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/803 od 17. svibnja 2019. o tehničkim zahtjevima u pogledu sadržaja izvješća o kvaliteti europske statistike o cijenama prirodnog plina i električne energije u skladu s Uredbom (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća, prilagođena Odlukom 2020/03/MC-EnC (rok: 15. lipnja 2022.),
- Uredba (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o europskoj statistici cijena prirodnog plina i električne energije te stavljanju izvan snage Direktive 2008/92/EZ, prilagođena Odlukom 2018/1/MC-EnC (rok: 1. ožujka 2018.),
- Uredba (EZ) br. 1099/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o energetske statistici, prilagođena odlukama 2012/02/MC-EnC, 2013/02/MC-EnC, 2015/02/MC-EnC, 2021/12/MC-EnC i 2022/01/PHLG-EnC (rok: 31. prosinca 2022.).

Propisi koji se navode u ovom prilogu su dostupni u okviru internet prezentacije Državne regulatorne komisije za električnu energiju (www.derk.ba).

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći u okviru internet prezentacije na adresi www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 035 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Đorđa Mihajlovića 4/II.

